

AGRÁRMINISZTERIUM

MAGYARORSZÁG KAP STRATÉGIAI TERVÉNEK ÉRTÉKELÉSI TERVE 2023-2027

Készült: 2023.12.08.

Monitoring Bizottsági észrevételezést követő verzió

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió

Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap
Európai Mezőgazdasági
Garancia Alap

MEGÚJULÓ VIDÉK, MEGÚJULÓ AGRÁRIUM

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS SZÜKSÉGLETEK	8
1.1 Értékelési igények.....	8
1.2 Értékelési célok.....	9
1.3 Értékelési tevékenységek	10
1.4 Értékelési keret (kritériumok, témák, kérdések, indikátorok).....	14
2 IRÁNYÍTÁS ÉS KOORDINÁCIÓ	19
2.1 Monitoring és értékelési szereplők és intézkedések.....	19
2.2. Az értékelési tevékenységek tervezésének, végrehajtásának és minőségének javítását szolgáló szervezetek és folyamatok.....	26
2.3. Az értékelési tevékenységeket segítő további szervezetek.....	26
3 AZ ÉRDEKELT FELEK FELTÉRKÉPEZÉSE	27
3.1 Releváns érdekelttek bemutatása	27
3.2 Érdekelttek igényei	32
3.3 Érdekeltti kapacitásépítési igények	34
3.4 Összefoglalás	36
4 ÜTEMTERV	37
4.1 Értékelések ütemezésének kontextusa	37
4.2 Folyamatos értékelési megközelítés	38
4.3 Értékelési menetrend és folyamat-indítás	38
4.4 SO értékelések ütemezése	39
4.5 Specifikus témák értékelései ütemezése	39
4.6 Tanulmányok és kutatási-elemzési tevékenységek ütemezése	40
4.7 Összefoglalás (Gantt).....	40
5 ADATOK ÉS INFORMÁCIÓK	42
5.1 Megközelítés	42
5.2 Adatok elérhetősége, adatforrások, adathiányok és kezelésük	45
5.3 Adatszolgáltatás és az adatminőség.....	46
5.4 Részletes adatigények	49
6 KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYOMON KÖVETÉS	58
6.1 Kommunikációs megközelítés	58
6.2 Disszeminációs megközelítés	58
6.3 Kommunikációs terv.....	60
6.4 Értékelési eredmények nyomon követése és felhasználása.....	61
6.5 Összefoglalás	63
7 ERŐFORRÁSOK, TECHNIKAI TÁMOGATÁS ÉS KAPACITÁSÉPÍTÉS	64
7.1 Az értékelési terv végrehajtásához szükséges erőforrások	64
7.2 A programtámogatás végrehajtása	67
7.3 HACs-ok kapacitásépítési igényei.....	68
8 MELLÉKLETEK	69

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

AKG	Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések
AKI	Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft.
AKIS	Agricultural Knowledge and Innovation Systems (agrár-tudásátadási és -innovációs rendszer (ATIR))
AM	Agrárminisztérium
AÖNTB	Agro-ökológiai nem termelő beruházás
AÖP	Agro-ökológiai Program
APR	Annual Performance Review – Éves teljesítményjelentés
BIR	Baromfi Információ Rendszer (Nébih)
BM	Belügyminisztérium
DAS	Digitális Agrár Stratégia
DÉS	Digitális Élelmiszergazdasági Stratégia
DME	a Bizottság (EU) 2022/1475 végrehajtási rendelete
DNSH	'Do no significant harm' – jelentős károkozás elkerülését szolgáló elv
DP	Direct payments – közvetlen kifizetések
EIP	Európai Innovációs Partnerség
EK	Egységes Kérelem
ÉK	Értékelési kérdés
ÉLIP	Élelmiszeripari üzemek fejlesztésének támogatása
EMGA	Európai Mezőgazdasági Garancia Alap
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
ENAR	Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer
ENRD	European Network for Rural Development (Európai Vidékfejlesztési Hálózat)
ÉPIB	Értékelési Projekt Irányító Bizottság
ÉT AT	Értékelési Terv Akcióterv
EU	Európai Unió
EUB	Európai Bizottság
FADN	Farm accountancy data network – mezőgazdasági számviteli információs hálózat
FELIR	Élelmiszerlánc-felügyeleti Információs Rendszer
FIG	Fiatal gazda
FÖMI	Földmérési és Távérzékelési Intézet
GDPR	General Data Protection Regulation (Általános Adatvédelmi Rendelet)
GINOP	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
GPW	Good Practice Workshop – helyes gyakorlat műhelymunka
HACS	Helyi akciócsoportok
HE	Horizon Europe
Helpdesk	European Evaluation Helpdesk for the CAP – Európai Értékelési Információs Szolgálat a Közös Agrárpolitikáról
HFS	Helyi Fejlesztési Stratégiák
HOI	Herman Ottó Intézet

IH	Irányító Hatóság
IHF	Irányító Hatósági Főosztály
IIER	Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer
IJ	Indító Jelentés
JÉGER	Országos Jégkarmérséklő Rendszer
KAP	Közös Agrárpolitika
KAPF	KAP Koordinációs Főosztály
KAP ST	KAP Stratégiai Terv (2023-2027)
KAP ST ÉT	KAP Stratégiai Terv értékelési terv
KK	Kifizetési Kérelem
KÖJ	Közbenső Értékelési Jelentés
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KÜ	Kifizető Ügynökség
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale
Lechner	Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.
M&E	Monitoring és Értékelés (Monitoring and Evaluation)
MÁK	Magyar Államkincstár
MB	Monitoring Bizottság
MePAR	Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer
MFP	Magyar Falu Program
MKR	Mezőgazdasági Kockázatkezelési Rendszer
MME	Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
MMM	Mindennapi Madaraink Monitoring
MNVH	Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat
MTVSZ	Magyar Természetvédők Szövetsége
NAK	Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
NAV ANYK	Nemzeti Adó- és Vámhivatal Általános Nyomtatványkitöltő
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
NFK	Nemzeti Földügyi Központ
NTB	Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
O	Output
OKF	Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
OLIR	Országos Lótenyésztési Információs Rendszer
OMSZ	Országos Meteorológiai Szolgálat
OP	Operatív Program
OVF	Országos Vízügyi Főigazgatóság
R	Result (eredmény)
REL	Rövid Ellátási Lánc
RRF	Recovery and Resilience Facility (Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz)
SKV	Stratégiai környezeti vizsgálat

SO	Specific Objectives – specifikus célkitűzés
SPR	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/2115 rendelete
ST	specifikus téma
THÉT	Természeti hátránnyal érintett területek
TIR	Tenyészet Információs Rendszer
TMR	Területi Monitoring Rendszer
ToR	Terms of Reference – feladatleírások
TOP	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
VP	Vidékfejlesztési Program (2014-2020)
XCO	Cross-cutting objective
YCBE	Yearly Capacity Building Event
ZÉJ	Záró Értékelési Jelentés

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Javasolt értékelési témák	15
2. táblázat: Javaslat az értékelési kérdések struktúrája.....	16
3. táblázat: Javaslat az értékelési kérdésekre	18
4. táblázat: Értékelésben résztvevő szervezetek, felelősségi köreik, feladataik	23
5. Táblázat: A főbb szereplők és az értékelés során felmerülő feladatok kapcsolata.....	23
6. táblázat: Érdekeltek szerepei a KAP ST ÉT kapcsán	28
7. táblázat: KAP ST ÉT érdekeltként kiválasztott MB tagok	32
8. táblázat: Érdekeltek értékelési és kapacitási igényei.....	36
9. táblázat: KAP ST értékelések indikatív, tervezett ütemezése (Gantt)	41
10. táblázat: Az értékeléseket támogató főbb adatgazdák, adatkörök	46
11. táblázat: Részletes adattábla	57
12. táblázat: Kommunikációs terv	63

BEVEZETÉS

Háttér

Az uniós tagállamok számára előírás, hogy KAP Stratégiai Tervüket (a továbbiakban KAP ST) a végrehajtás során és utólag is értékeljék. A közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő KAP ST-hez nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályaon kívül helyezésétől szóló, 2021. december 2-i 2021/2115/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: SPR) 140. cikkében meghatározott jogszabályi követelmények és célok szerint, az értékelések a stratégiai tervek tervezésének és a megvalósítás minőségének javítását kell, hogy szolgálják.

Az SPR rendelet 140. cikke foglalkozik a KAP ST 2023-2027 közötti végrehajtási időszak alatti és utólagos értékelésével. Az SPR rendelet végrehajtásának részleteit az (EU) 2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a KAP stratégiai tervek értékelése, valamint a monitoringhoz és értékeléshez szükséges információnyújtás tekintetében történő végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2022. szeptember 6-i 2022/1475/EU európai bizottsági rendelet (a továbbiakban: DME) szabályozza. Az SPR 140. cikk a következőt várja el a tagállamok értékelési tervei kapcsán:

„(1) A tagállamok a tervek kialakítása és végrehajtása minőségének javítása érdekében a végrehajtás során és utólagosan értékelik a KAP stratégiai terveket. A tagállamok felméri a KAP stratégiai tervük eredményességét, hatékonyságát, relevanciáját, koherenciáját, hatását és uniós hozzáadott értékét a KAP 5. cikkben meghatározott általános célkitűzései és a 6. cikk (1) és (2) bekezdésében meghatározott azon egyedi célkitűzései megvalósításához való hozzájárulásuk tekintetében, amelyekre az érintett KAP stratégiai terv kiterjed. A KAP stratégiai terv általános hatását csak az utólagos értékelés vizsgálja.

(2) A tagállamok független szakértőket bíznak meg az értékelés elvégzésével.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy megfelelő eljárások álljanak rendelkezésre az értékelésekhez szükséges adatok előállításához és gyűjtéséhez.

(4) A tagállamok értékelési tervet készítenek, amelyben jelzik a végrehajtási időszakra tervezett értékelési tevékenységeket.

(5) A tagállamok a KAP stratégiai terv elfogadásától számított egy éven belül benyújtják a monitoring bizottságnak az értékelési tervet.

(6) Az irányító hatóság felelős azért, hogy 2031. december 31-ig elkészüljön a KAP stratégiai terv átfogó utólagos értékelése.

(7) A tagállamok valamennyi értékelésüket nyilvánosságra hozzák.”

A DME rendelet 4. cikk a következőt várja el az SPR-ben megfogalmazottakat részletezve:

„(1) A tagállamok a KAP stratégiai terv beavatkozási logikájával összhangban az (EU) 2021/2115 rendelet 140. cikkének (4) bekezdésében említettek szerinti értékelési tervet készítenek. Az értékelési tervet az e rendelet II. mellékletében meghatározott minimumkövetelményeknek megfelelően kell elkészíteni.

(2) A tagállamok az értékelési tervben meghatározzák az értékelési és kapacitásépítési tevékenységek tervezésekor figyelembe veendő érdekelt feleket. A tagállamok adott esetben meghatározzák azokat az érdekelt feleket, akik nem tagjai a monitoring bizottságnak.”

A DME rendelet I. és II. melléklete ugyancsak lényeges az értékelési tervek elkészítése szempontjából: míg az I. melléklet az egyes specifikus célkitűzésekhez (SO) kapcsolódóan kötelezően értékelendő „főbb értékelési elemeket” és nem kötelezően értékelendő „ajánlott sikertényezőket” mutatja be, addig a II. melléklet az értékelési terv elvárt első szintű struktúráját, néhány mondatos magyarázatokkal és kiegészítésekkel. Lényeges különbség a korábbi Vidékfejlesztési Program (VP) 2014-2020 közötti időszakhoz képest, hogy **az Európai Bizottságnak formálisan nem kell benyújtani, és a Bizottság nem kell, hogy elfogadja az értékelési tervet**, a Monitoring Bizottság részeként informálisan véleményezi azt, saját – nyilvános – értékelési szempontrendszer alapján, mely éppen az SPR és DME előírásoknak való megfelelésen alapul.

Cél

Jelen dokumentum célja, hogy bemutassa a KAP ST értékeléseihez kapcsolódó, a vonatkozó rendeletekben előírt elvárásoknak, továbbá az útmutatóban (Guidelines)¹ és a kapcsolódó eszköztárban (Toolbox)² tett ajánlásoknak (ld. 0.1. fejezet) megfelelő tagállami tervet.

Célcsoport

Jelen dokumentum elsősorban belső használatra készült, célcsoportja az Agrárminisztérium, annak Irányító Hatósága és az általuk az értékelési terv készítési és egyeztetési folyamatba bevont további kiemelt érdekeltek (stakeholder-ek) és további hazai és uniós szakpolitikai szereplők. Jelen dokumentum ennél fogva jellemzően szakkifejezéseket és nem közismert rövidítéseket használ és több része kevésbé közérthető.

Tárgy

Az értékelési terv elvárt struktúráját és tartalmát a DME 4. cikk és II. melléklet részletezi. Az értékelési tervnek le kell fednie az adott időszak értékeléseit és a KAP ST ex post (utólagos) értékelését is.

Az értékelési tervre vonatkozó jogszabályi előírások alapján **főszabályként minden specifikus célkitűzést (SO1-9 és XCO) és javasoltan minden specifikus beavatkozást vagy specifikus témát (ST) legalább egyszer értékelni kell a végrehajtási időszak során**. A specifikus célkitűzéseket a KAP ST beavatkozási logikájával összhangban egyedileg vagy csoportosan lehet értékelni (vagyis az értékelések lehetnek több specifikus célkitűzést átfogók is, a lényeg, hogy minden SO értékelése megtörténjen).

¹Guidelines: Design of evaluation plans: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/guidelines-design-evaluation-plans_en

² Toolbox: Tools for developing the content of the evaluation plan: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/publications/guidelines-design-evaluation-plans_en

A **specifikus beavatkozásokat vagy specifikus témákat (ST)** a tagállam értékelési igényei, a KAP ST beavatkozási logikája és a végrehajtás állapota szerint kell értékelni. Ilyen témák például a (1) LEADER és helyi fejlesztési stratégiák (HFS) (2) a nemzeti KAP hálózat; (3) az AKIS; (4) a zöld felépítmény és a (5) az egyszerűsítés.

Az **utólagos (ex post) értékelés** korábban is alkalmazott tematikájára vonatkozó változás nem látható a szabályozási dokumentumokból, így jelen dokumentum keretein belül ennek változatlanságát feltételezzük és – részletező rendeletek és útmutatók hiányában, illetve mivel a VP ex post értékelése is csak 2026-ban esedékes, tehát tapasztalat még nem áll rendelkezésre – ezért az utólagos értékelést részleteiben nem tárgyaljuk.

Ütemezés

A DME alapján a KAP ST végrehajtásához kapcsolódó értékelési tervet az Irányító Hatóság a KAP ST elfogadását követően egy éven belül benyújtja a Monitoring Bizottság részére. Magyarország esetén így a benyújtási határidő 2023. november 7. Az értékelési tervnek ki kell térnie a KAP ST beavatkozásainak időszaki értékeléseire és az ex post értékelésre is. A tagállamoknak az értékeléseket a végrehajtási időszakban (2023-2029) kell elvégezniük, kivéve az ex post értékelést, melyre vonatkozóan az SPR 140. cikk (6) így rendelkezik: „...az irányító hatóság felelős azért, hogy 2031. december 31-ig elkészüljön a KAP stratégiai terv átfogó utólagos értékelése”.

1 CÉLKITŰZÉSEK ÉS SZÜKSÉGLETEK

1.1 Értékelési igények

Az Agrárminisztérium munkatársaival, a stakeholder-ekkel, valamint a támogatási intézményrendszer szereplőivel tartott interjúk és egyeztetések eredményeképpen a KAP ST ÉT-éhez kapcsolódó igények érdemben nem változtak a VP 2014-2020 közötti időszakához képest.

Ennek megfelelően, az SO és ST struktúrához igazodó, a jogszabályi elvárásokat maradéktalanul kielégítő, az stakeholder-ek széles körére alapozó, partnerségi koordináció mellett megvalósított, folyamatos, ill. szakaszos, a monitoring adatokra épített, és azok okait és hajtóerőit, akadályait az aktuális kontextus ismeretében vizsgáló értékelések készítését látják a szereplők indokoltnak és praktikusnak.

Az értékelési igények három alapvető területe az – útmutató elvárásait is figyelembe véve különösen a következő, az előírások és az értékelési terv tervezés keretében – elvégzett stakeholder interjúk alapján:

- (1) a programirányítás és - megvalósítás fejlesztése céljából szükséges információk rendelkezésre állásának elősegítése (szabályok, eljárások, jogszabályok, adatok, rendszerek stb.)
- (2) SO és ST szintű értékelések – és igény szerint az ezeket támogató tanulmányok – készítése, beleértve ezen értékelésekhez kapcsolódó monitoring és disszeminációs feladatokat is,
- (3) értékelési feladatok megfelelő ellátásához kapcsolódó kapacitásépítésre vonatkozó igények.

Az előírt, összegyűjtött és validált értékelési igényekre épülve értékelési célokat és értékelési kapacitásépítési célokat határoztunk meg.

1.2 Értékelési célok

1.2.1 Értékelési célok

Az értékelési terv célja a DME II. melléklet alapján különösen

- (1) a programirányításhoz szükséges információk megszerzése,
- (2) a következő szakpolitikai programidőszak megalapozása, valamint
- (3) annak elősegítése, hogy rendelkezésre álljanak a KAP ST értékeléséhez szükséges adatok.

E hármas célrendszer az uniós szintű összevetést lehetővé tevő, standard módon alkalmazandó szempontrendszert rögzíti, ami mellett specifikus tagállami célok is rögzíthetők. Az uniós célok közül a 2. pont tekinthető az értékelési terv és a benne rögzített értékelések céljának, amelynek elérését segítik elő az 1. és a 3. pontokban megfogalmazott célok.

1.2.2 Konceptcionális elvárások

Az értékelési tervnek minimálisan az alábbi alapelveknek kell megfelelnie:

- Teljes körű illeszkedés a releváns szabályozáshoz (SPR, DME), az útmutató, Toolbox és önértékelés figyelembevételével
- Az értékelési terv magába foglalja (1) a tematikus értékelésekre, (2) a specifikus témák értékelésére valamint (3) az utólagos értékelésre és egyéb tanulmányokra vonatkozó tagállami terveket egyaránt.
- Az értékelések eredményeinek kapcsolódnia kell a KAP ST megvalósítási folyamat többi eleméhez (pl. monitoring, APR).

1.2.3 Scope / hatókör

Tárgyi és időbeli hatókör

Az ÉT a 2023-2029-es időszak KAP ST értékeléseire vonatkozik. A KAP ST megvalósítási időszaka 2023-2029, amely alapján a KAP ST értékelése 2024-2031 között fog zajlani. Az egyes értékelések ütemezését évente aktualizálni kell, követve a KAP ST felhívások közzétételének ütemezését és előrehaladását. A 2024-es akcióterv kidolgozása folyamatban van, várhatóan 2023 végére lesz kész, ezért még nincs értékelési tevékenység. Az ex post értékelés pedig 2031. december 31-ig kell, hogy elkészüljön.

Stratégiai vs. részletezett

A magyar KAP ST ÉT stratégiai szintű értékelési terv, éves munkatervvel és akciótervekkel. Így az értékelések mindig aktuális és az aktuális kontextushoz maximálisan illeszkedő értékelési kérdésekre adhatnak választ, és csak a szükséges mértékben korlátozódik a jelenlegi és jövőbeni tagállami mozgástér. Az értékelési tervnek egyúttal alkalmasnak kell lennie arra, hogy a jövőben módosítható és bővíthető legyen az aktuálisan releváns értékelési témákkal, értékelési kérdésekkel és szempontokkal.

Országos vs. regionális

A KAP ST ÉT országos, átfogó értékelések készítését tűzi ki célul, jellemzően országos szinten, átfogó célok, SO-k, szempontok mentén, amely témák esetében szükséges és/vagy indokolt, ott területi kitekintéssel.

1.3 Értékelési tevékenységek

Az értékelések elkészítésének három jól elkülöníthető szakasza: az Agrárminisztérium részéről az értékelések előkészítése, az értékelések elvégzésének koordinációja és menedzsmentje, szakmai támogatása, továbbá az értékelésekhez kapcsolódó kiegészítő feladatok ellátása.

1.3.1 Értékelések előkészítése

Értékelési terv és az éves akciótervek kidolgozása, rendszeres felülvizsgálata

Mivel az ÉT a 2023-2029-es időszak KAP ST értékeléseire vonatkozik, ezért a 2023 novemberében véglegesíteni és a Monitoring Bizottság részére benyújtani tervezett dokumentum a teljes időszakra vonatkozóan javasol értékelési feladatokat és kapcsolódó ütemezést.

Az első ilyen éves akcióterv kidolgozása 2023. negyedik negyedévében, majd minden tovább éves akcióterv ezt követően a tárgyév megelőző év negyedik negyedévében esedékes. A tárgyév megelőző év végével történő elfogadást követően a tárgyév indulásával megkezdődhet az értékelési terv adott éves akciótervében foglaltak végrehajtása.

Az éves akcióterv tartalma a jelen értékelési tervet kiegészíti, tovább részletezi. Tartalmaznia kell a tárgyévre vonatkozóan az értékelni kívánt témák (SO-k, beavatkozások, témák, horizontális témák stb.) listáján túl az értékelések elvárt ütemezését és az értékelésekre vonatkozó tartalmi fiche-t (értékelési témavázlat) (ld. 2. sz. melléklet), mely kompakt módon rögzíti azokat az információkat, melyek alapján egy-egy értékelés műszaki leírása, specifikációja vagy akár indító jelentése meghatározható és tovább részletezhető, valamint rögzíti azt a várható érdekelti kört, amelynek akár az értékelés Értékelési Projekt Irányító Bizottságának (ld. 2-3. fejezet) tagjaként, akár adatszolgáltatóként vagy együttműködő partnerként várhatóan szerepe lesz az adott értékelés megvalósításában.

Értékelési tapasztalatok rendszerezett összegyűjtése az új időszaki elvárások alapján

A jelen ÉT elkészítését megelőzte a 2014-2022 időszakban megvalósított 19 VP tematikus értékelés elkészítése során nyert tapasztalatok rendszerezett összegyűjtése és elemzése, mely jelen dokumentum elkészítéséhez értékes alapot jelentett.

A továbbiakban is javasolt – az új programidőszaki tervezést megelőzően, a tapasztalatok tervezésben való felhasználhatóságának megteremtése érdekében – az értékelésekhez kapcsolódó tanulságok, tapasztalatok módszeres gyűjtése, mind maga az értékelési rendszer, mind a tervezési-megvalósítási rendszer továbbfejlesztésének elősegítése érdekében. Az értékeléseket támogató tanulmányok gyakran ellenőrzik az adatok elérhetőségét ilyen okokból (lásd. 4.7. fejezet, Gantt diagram, szürke részek). A KAP Hálózat kapacitása és rendelkezésre állása várhatóan támogatja ezt a folyamatot.

Adatgyűjtés és adathozzáférés az értékelésekhez kapcsolódóan

Az értékelési tevékenységek meghatározó alapja az adatok rendelkezésre állásának biztosítása. Jelen értékelési terv 5. fejezete részletesen foglalkozik a kapcsolódó kérdésekkel, ezért itt csupán három tényezőt emelnénk ki az értékelések előkészítése kapcsán.

- (1) Egyrészt, az **adatgyűjtési rendszer felállítása jóval meg kell, hogy előzze az értékelés keretében történő felhasználást**. A VP időszakban a környezeti adathiányok pótlása érdekében elindított Környezeti Hatás-monitoring rendszer jó példa arra, hogy hogyan állíthatók elő primer adatok a későbbi monitoring, jelentéstételi és értékelési igények kiszolgálása érdekében. A többéves adatsorok már megalapozott megállapítások tételére alkalmasak.
- (2) Másrészt fontos, hogy az **adatok gyűjtéséhez és használatához kapcsolódó jogi kérdések** tisztázottak legyenek. Ez magába foglalja egyrészt a monitoring és kedvezményezetti adatok hozzáférési és felhasználási lehetőségeinek szervezetek közti együttműködési megállapodások segítségével történő megteremtését (ez releváns lehet pl. a MÁK mellett még a NÉBIH, KSH, NAK, AKI esetében), másrészt a kedvezményezetti adatok GDPR-kompatibilis felhasználási lehetőségének megteremtését (pl. azonosító adatok bizonyos táblákon történő mintavételek, adatgyűjtések érdekében kedvezményezetti körben). A kedvezményezettek adatszolgáltatási és/vagy tűrési kötelezettségeinek fenntartása, ill. megteremtése ennek lényeges alapja lehet.
- (3) Harmadrészt, fontos egy olyan **IT rendszer rendelkezésre állása**, amely eleve mezőszintű, elemi adatok gyűjtésével segíti elő az értékelésekhez is szükséges adatok elemzésre közvetlenül alkalmas rendelkezésre állását. Ez a megoldás akkor alkalmazható jól, ha az egységes, támogatási és kifizetési kérelmek rögzítésekor a kedvezményezettek eleve egy maszkolt és alapvető validációkat alkalmazó felületen adhatják meg az adatokat. Jelenleg egy ilyen folyamatok mentén felépített és ilyen funkciókkal rendelkező IT rendszer fejlesztése van folyamatban, ennek részleteit az 5. fejezet tartalmazza.

1.3.2 Értékelés-koordináció és menedzsment, szakmai támogatás

Az Agrárminisztérium fő feladatai az értékelésekkel kapcsolatban az ÉT folyamatos menedzsmentje, az egyes értékelési megrendelések definiálása és adminisztratív lebonyolítása, az értékelések elvégzésének szakmai és adminisztratív támogatása, koordinációja. Ezek a fő értékelés-támogatási feladatok az alábbi fő feladatcsoportokban értelmezhetők (zárójelben olvasható a bizottsági javaslat az ütemezésre):

Időközi értékelések a 9+1 SO-ra (2025-2027)

Tematikus értékelések, amelyek a korábbi tematikus értékelésekre épülve, azokat folytatva, továbbfejlesztve és új témákkal kiegészítve teszik lehetővé a következő KAP időszakra vonatkozó felkészülést, a következő tervezési ciklus aktuális információkon nyugvó szakmai alátámasztását. Mivel a következő KAP időszak tervezése (átmeneti időszak hiányában) legkésőbb 2027-ben meg kell, hogy kezdődjön, ezért az értékeléseknek 2028-ig tervezetten el kell készülniük. Lényeges kiegészítő elem, hogy a VP ex post értékelésre tervezetten már ezekkel párhuzamosan fog sor kerülni.

Specifikus témák értékelése (2025-2027)

A specifikus témák részben új elemek, részben korábbi, tematikus vagy az ex ante értékelések keretében vizsgált témák (LEADER HACs és hozzáadott érték, KAP Hálózat, AKIS, zöld felépítmény, egyszerűsítés). Ezek értékelésének szintén elő kell állnia a következő KAP időszaki tervezés megalapozásához (tervezetten 2028-ig).

Folyamat- és teljesítményelemzések (2023-2029)

A tanulmányok, kutatási-elemzési tevékenységek tartalmát és ütemezését az éves akciótervek fogják rögzíteni. Feladatuk az értékelések előkészítése, értékelhetőség vizsgálata, APR előkészítése.

Értékelési tanulmányok (2024-2025)

Az értékelések előkészítése, megalapozása érdekében, ill. primer adatok biztosítása érdekében.

KAP ST ex post (2028-2031)

2031. december 31-ig elvégzendő, kötött, de részleteiben még nem teljeskörűen ismert elvárásrendszer alapján kidolgozott, várhatóan többéves, kapacitást igénylő feladat.

Az értékelési tanulmányok kapcsán az Agrárminisztérium élni kíván ezzel a lehetőséggel, mely a későbbi éves akciótervek keretében kerül részletesen meghatározásra és kifejtésre.

Az értékelési/egyéb tanulmányok az értékelések megalapozó dokumentumaiként, Irányító Hatóság (IH) megrendelés alapján egy-egy téma alaposabb vizsgálatát teszik majd lehetővé.

1.3.3 Értékelésekhez kapcsolódó kiegészítő feladatok

Az értékelésekhez kapcsolódóan az Agrárminisztérium tagállami irányító hatóságként további lényeges, kiegészítő feladatok ellátásában is részt kell, hogy vegyen.

Nemzetközi értékelési fórumok Irányító Hatóságok részére

Az Európai Bizottság az ENRD Evaluation Helpdesk keretében módszertani támogatási és kapacitásépítési, koordinációs és képzési feladatokat lát el a tagállami értékelések szakmai színvonalának folyamatos növelése, a tagállamok közti információáramlás elősegítése és koordináció megteremtése érdekében.

A Helpdesk évente háromszor ún. Good Practice Workshop-okat (a továbbiakban: GPW) szervez, melyen az IH mellett az értékelések érdekeltjei (pl. értékelők) is részt vehetnek. A tagállamok előre meghatározott tematikák szerint készülnek fel és prezentálják saját gyakorlatukat és az általuk azonosított és használt jó gyakorlatokat.

A GPW mellett a tagállamok havi rendszerességgel vesznek részt a Helpdesk által online szervezett 'EvalPLATFORM' tematikus meetingeken, ahol beszámolnak az ÉT adott fejezetének aktuális kidolgozottságáról, valamint a felmerülő kérdésekről, nehézségekről. Ezekre a Bizottság munkatársai reflektálnak figyelembe véve az SPR és a DME rendeletek előírásait, a bizottsági ajánlásokat, valamint a korábbi programozási időszak értékelési gyakorlatát. A 2022 szeptembere óta tartó együttműködés során a Helpdesk

az általa készített segédanyagokat az üléseken bemutatta és a tagállamok rendelkezésére bocsájtotta:

KAP ST ÉT útmutató (Guideline), KAP ST ÉT eszköztár (Toolbox), Self assessment checklist (értékelési terv önértékelési eszköze), Evaluation Related Queries (értékeléssel kapcsolatos MS-COM kérdés-válaszok). Továbbá minden dokumentum strukturáltan feltöltésre került az EvalPLATFORM online Microsoft Teams csatornájára.

Eddig tapasztalataink szerint e platformon (EvalPlatform) való havi rendszerességű részvétel szakmailag kifejezetten hasznos, egyben gyakori, hogy lényegi információk csak ezeken a zártkörű eseményeken hangzanak el. Emellett a tagállamok közötti informális kapcsolatok építése számos esetben kínált már előnyöket, egyeztetési és összehangolási, kölcsönös tanulási lehetőséget, mely tagállami szintű hasznokhoz vezethet.

Kapacitásépítési tevékenységek

Az ENRD Evaluation Helpdesk és havi EvalPlatform kapacitásépítés mellett további rendszeres kapacitásépítési lehetőséget kínálnak a Yearly Capacity Building és/vagy Peer learning Event-ek. Az ezekre való felkészülés, kölcsönösségen alapuló információ-megosztás előnyös lehet minden résztvevő tagállam és fél számára.

A nemzeti kapacitásépítési tevékenységek tervezéséért, szervezéséért és végrehajtásáért a Nemzeti KAP Hálózat lesz a felelős. Az ilyen kapacitásépítési tevékenységeket belső szereplők (szakpolitikai döntéshozók, minisztériumok, AM, IH, MÁK szakértők, KAP Hálózat szakértői stb.) és külső szereplők és érdekeltek (kedvezményezettek, értékelők, HACS-ok, egyéb stakeholder-ek) számára tervezik. Az ÉT tervezési folyamatából származó igények és inputok beépítésre kerültek a nemzeti KAP Hálózat munkatervébe.

Értékelésekkel kapcsolatos kommunikáció, az eredmények disszeminációja

Jelen értékelési terv külön fejezetet (ld. 6. fejezet) szentel a kommunikációs tevékenységek tervezésének. Az értékelésekhez kapcsolódó kommunikáció lényeges feladat, melynek hiányában az értékelési eredmények megismerése, ezáltal az egyeztetési és tanulási, valamint a tanulságok felhasználási lehetőségei szűkülnek. Az értékelés fokozottan partnerségen alapuló tevékenység. Az adatgyűjtési, az elemzési-, validációs fázisban, valamint az eredmények disszeminációja során egyaránt fontos a tervezett és módszeres feladatvégzés, mely az Agrárminisztérium szempontjából lényeges kapacitásigényt jelent. A VP időszakban alkalmazott tematikus workshop-ok és webináriumok, partnerségi- és egyeztetési mechanizmusok továbbfejlesztett folytatása fontos és indokolt. A tervezés alatt álló VP értékelési konferencia, valamint az értékelések indításának fázisában tervezett, a korábbi eredmények disszeminációján alapuló és az érdekelt feleket mozgósító workshop, mint új elem alkalmazása, szintén elősegíti az értékelési eredmények széleskörű ismeretét és használatát.

1.4 Értékelési keret (kritériumok, témák, kérdések, indikátorok)

1.4.1 Értékelési kritériumok

Az egyes értékelések célja a KAP ST intézkedéseinek értékelési kritériumok (ld. DME 1. cikk (1), vagyis a

- (1) relevancia,
- (2) eredményesség,
- (3) hatékonyság,
- (4) koherencia és
- (5) uniós hozzáadott érték

szempontokat figyelembe vevő vizsgálata az értékelési kérdések mentén, a KAP ST végrehajtásának, valamint a következő (2028-2034) időszak tervezésének továbbfejlesztése érdekében.

1.4.2 Értékelési témák

A VP értékelési tapasztalatokat tartalmazó dokumentum javaslatot tett a korábbi értékelési témák továbbvitelére, összhangban az értékelési terv útmutató javaslatával, mely szerint preferált a korábbi értékelések továbbvitele a hosszabb historikus adatsorok, meglévő kapacitások és viszonyítási alapok megléte miatt.

Az értékelési témák struktúrája megfeleltethető a KAP ST-ben szereplő beavatkozási struktúrájának. Az értékelési témák és a KAP ST beavatkozási logikája közötti kapcsolatok az éves értékelési akciótervekben és az értékelési fiche-ekben kerülnek részletesen bemutatásra.

Az alábbi új beavatkozásokhoz, illetve új, jelentéstételi és szakpolitikai tervezési szempontból lényeges témákhoz kapcsolódó értékelési hatókörök (ún. scope-ok) az IH döntése alapján kerülhetnek részletes kidolgozásra. A kidolgozás keretében a témához kapcsolódó beavatkozási logika (SO-szükségletek-beavatkozások-R indikátorok) figyelembevételével javasolt meghatározni a vizsgált beavatkozások körét és a vizsgálat mélységét.

HIV. 2022/1475	KÖTELEZŐ TÉMÁK (SO + ST)	Értékelés	VP értékelés,	KAP javasolt	KAP ST ÉT értékelési témák	ÉPIB		
			mely előzményként használható	adicionális téma				
Art. 2(a)	Fenntartható mg stabilizálása	SO1	Versenyképesség, ÉLIP, Energia	közvetlen (azon belül termeléshez kötött) támogatások ágazati beavatkozások	KAP I. pillér (SO1) Ágazati (SO1) Kockázatkezelés (SO1)	SO1-3 (6 db)		
Art. 2(a)	Versenyképesség	SO2		taxonómia / DNSH (horizontális)			Versenyképességi hatás (SO2) Beruházások (SO2) és ÉLIP (SO2, SO8)	
Art. 2(a)	Mg-i pozíció értékláncban	SO3	Zöldség-gyümölcs termelői szervezetek operatív programjai, Együttműködés, REL	ágazati beavatkozások	Együttműködések (zöldség-gyümölcs ágazati) és rövid ellátási láncok (SO3)			
Art. 2(a)	Éghajlat-változás	SO4	Klíma-környezet- kockázat, THÉT-ÁKG- ÖKO, THÉT, vízvédelem, talajvédelem, biodiverzitás	AÖP, szénmegkötés- megtartás, ökoszisztéma- hálózatok (kisebb táblák, AÖP, AÖNTB)	AÖP (SO4) ÁKG-ÖKO (SO4) Energetika (SO4)	SO4-6 (10 db)		
Art. 2(a)	Fenntartható fejlődés	SO5			Vízvédelem (SO5) Talajvédelem (SO5) Levegővédelem és szénmegkötés (SO5)			
Art. 2(a)	Biológiai sokféleség	SO6			Biológiai sokféleség védelme (SO6) Ökoszisztéma (SO6) Erdészet (SO6, SO4)			
Art. 2(d), 109 (2)	Zöld architektúra	ST4	THÉT-ÁKG-ÖKO, környezet-klíma- kockázat	Zöld felépítmény (ST4)				
Art. 2(a)	Fiatalok, ágazat, vidéki váll.	SO7	FIG, REL		Fiatal gazda (SO7)	SO7-9 (5 db)		
Art. 2(a)	Társadalmi befog., helyi fejl.,	SO8	Foglalkoztatás, LEADER, Területi kiegyenlítő hatás, vidéki szegénység		Foglalkoztatás, területi hatás és vidéki szegénység (SO8)			
Art. 2(a)	Társadalmi igények, állat-jólét	SO9		állatjólét, antimikrobiális rezisztencia elleni küzdő	Állatjólét-antimikrobiális rezisztencia elleni küzdő (SO9)			
Art. 2(d)	LEADER hozzáadott érték	ST1	LEADER		LEADER / HACS és hozzáadott érték (ST1)			
Art. 2(a)	Tudástőke, innováció, digitalizáció	XCO	Tudástőke, Innováció	digitalizáció	AKIS (XCO, ST3)	XCO (3 db)		
Art. 2(d)	AKIS	ST3						
Art. 2(d)	KAP Hálózat	ST2					[külön értékelésben]	KAP Hálózat (ST2)
Art. 1(3)	Egyszerűsítési lehetőségek	ST5					[ex ante]	egyszerűsítés
Art. 3.	KAP ST ex post	EX POST	VP ex post (2026)	KAP ST ex post (2031)	KAP ST ex post	(1 db)		
Összesen:						25 db		

1. táblázat: Javasolt értékelési témák

1.4.3 Értékelési kérdések és főbb sikertényezők

Az értékelési kérdések körének konkrét és teljes körű meghatározásával jelentősen csökken a jövőbeli adaptációs lehetőség és mozgástér. Ezért javasoljuk az értékelési kérdések kategóriákba sorolását, majd ezek közül azok kiválasztását, ahol az értékelési kérdés meghatározása nem jár érdemi mozgástér-szűkítéssel.

Az értékelési kérdések az éves Értékelési Akciótervekben és az értékelési fiche-ekben fognak szerepelni.

Ilyen lehet pl. az előrehaladásra vonatkozó kérdések (indikátorok naturáliában és összegben kifejezve), a konklúziókat és javaslatokat elváró technikai kérdések, vagy a külső (szak)politikai koherenciára vonatkozó kérdések. Ezek mellett azonban nem javasoljuk a konkrét szakmai és az azokhoz kapcsolódó horizontális, aktualitásokra és kontextusra vonatkozó kérdések előzetes definiálását és szerepeltetését, mivel ezek aktualitása időben jelentősen változhat.

Javaslat az értékelési kérdések struktúrájára

Az értékelési kérdések standard rendszere felépíthető az alábbiak szerint (az arányok változtathatók):

Röv.	Kategória	max. db	Értékelési tervben <u>definiált és kötelező</u> értékelési kérdések	max. db	Értékelési tervben <u>nem definiált, kötelező</u> értékelési kérdések	max. db	Értékelési tervben <u>nem definiált, nem kötelező</u> értékelési kérdések
ÁLT	Általános	4	<ul style="list-style-type: none"> Folytatólagos relevancia Előrehaladás és eredményesség Hatékony és intézmény-rendszer Uniós hozzáadott érték 				
KOH	Koherencia	1	<ul style="list-style-type: none"> Uniós, hazai szakpolitikai és támogatáspolitikai koherencia 				
HOR	Horizontális			1	<ul style="list-style-type: none"> Fenntarthatóság 	1	<ul style="list-style-type: none"> Horizontális téma (érintettség)
SZAK	Szakmai			4	<ul style="list-style-type: none"> Szakmai kérdés 1-4. 		
AKT	Aktuális					2	<ul style="list-style-type: none"> Aktuális téma
KON	Kontextus					2	<ul style="list-style-type: none"> Kontextus téma
	MAXIMUM	5		5		5	

2. táblázat: Javaslat az értékelési kérdések struktúrájára

A fenti javaslat szerint minden értékelési téma legfeljebb tizenöt értékelési kérdést tartalmaz. Ebből tíz értékelési kérdés kötelező, melyek közül öt kérdés (általános megfogalmazásban) már az ÉT keretében rögzíthető.

Ezek olyan kérdések, melyek minden értékeléstől elvárt, rendeleti előírásoknak való megfelelést céloznak, így meghatározásuk a későbbi mozgásteret nem szűkíti. További négy szakmai és egy horizontális kérdés az értékelési tervben még előre nem definiált (iránymutatás, előzetes javaslat adható hozzá témánként, ha ez szükséges), melyeket az értékelés fiche-ek, majd a feladatleírások (ToR) fognak tartalmazni.

A szakmai kérdések számát azért javasoljuk négyben limitálni, hogy az értékelés (mind értékelői, mind intézményrendszeri oldalról) olyan kérdésekre és vizsgálatokra fókuszálja az erőforrásokat, amelyek a tervezés szempontjából lényegesek, szemben azzal, hogy az értékelés széleskörű, de sekélyesebb információkat szolgáltatson a tervezéshez. A kérdések száma az értékelést közvetlenül megelőzően, az aktualitások figyelembevételével opcionálisan további kérdésekkel bővíthető (horizontális, aktuális, kontextus kérdéskörökben).

Egy standard, nulladik – és így külön a táblázatban nem jelölt – értékelési kérdés az értékelhetőségre vonatkozik. Minden értékelés Indító Jelentésének készítése során az értékelőnek meg kell válaszolnia azt a kérdést, hogy az értékelési kérdésekre az elérhető, illetve az értékelés időhorizontján és erőforrásai segítségével beszerezhető adatok köre, mélysége, tisztasága lehetővé teszi-e és ha igen, milyen mélységben, illetve milyen kockázatok és fenntartások (disclaimer) mellett az értékelési kérdések megválaszolását.

Röv.	Kategória	Értékelési tervben <u>definiált és kötelező</u> értékelési kérdések (ÉK)	Értékelési tervben <u>nem definiált, kötelező</u> értékelési kérdések	Értékelési tervben <u>nem definiált, nem kötelező</u> értékelési kérdések
ÁLT	Általános	<ul style="list-style-type: none"> • Folytatólagos relevancia [ÉK1]: Az értékelési téma relevanciája továbbra is fennáll? Hogyan tudta lefordítani a végrehajtási rendszer a KAP ST céljait a támogatott projektek szintjére? Milyen megállapítások tehetők az értékelési témához kapcsolódó beavatkozások eredményeinek jelenlegi relevanciájáról és hogyan viszonyul ez a tervezéskori állapothoz, ill. előre láthatóan várható-e módosulás a relevanciában a programidőszak alatt? Melyek a relevancia változásának eddig tapasztalt és előre látható okai? • Előrehaladás és eredményesség [ÉK2]: Melyek az értékelési témához kapcsolódó beavatkozások eddigi számszerűsíthető mennyiségi és minőségi részeredményei? Az időarányos előrehaladás megfelel-e az elvártnak? Melyek az előrehaladás fő mozgatórugói, melyek az akadályai? • Hatékonyág és intézményrendszer [ÉK3]: Az értékelési témához kapcsolódó beavatkozások által elért eredmények ráfordításai hogyan alakultak? Az egységnyi eredmény eléréséhez kapcsolódó input-ráfordítás (támogatási összeg) hogyan alakult, és mik az okai? A beavatkozásokhoz kapcsolódó intézményrendszeri hatékonyság hogyan alakult és mik az okai? • Uniós hozzáadott érték [ÉK4]: Az értékelési témához kapcsolódó beavatkozások kapcsán milyen uniós hozzáadott érték azonosítható? Milyen (többlet)hatással járt a támogatás? 		
KOH	Koherencia	<ul style="list-style-type: none"> • Uniós, hazai szakpolitikai és támogatáspolitikai koherencia [ÉK5]: Milyen uniós és hazai szakpolitikai környezetben működnek az értékelési témához kapcsolódó beavatkozások? A szakpolitikai megfelelés biztosított-e, vannak-e felülvizsgálandó (téma)területek? Milyen más támogatási programokkal határosak a vizsgált beavatkozások, ezeken milyen lehatárolási és/vagy szinergia lehetőségek azonosíthatók? 		
HOR	Horizontális		<ul style="list-style-type: none"> • Fenntarthatóság [ÉK6]: Az értékelési témákhoz kapcsolódó beavatkozások hogyan járultak hozzá a fenntarthatósághoz? Hogyan feleltethetők meg az eredmények az uniós elvárásoknak 	<ul style="list-style-type: none"> • Horizontális téma [ÉK11]

Röv.	Kategória	Értékelési tervben <u>definiált és kötelező</u> értékelési kérdések (ÉK)	Értékelési tervben <u>nem definiált, kötelező</u> értékelési kérdések	Értékelési tervben <u>nem definiált, nem kötelező</u> értékelési kérdések
			(taxonómia, DNSH megfelelés)?	
SZAK	Szakmai		• Szakmai kérdés [ÉK7-10]	
AKT	Aktuális			• Aktuális téma [ÉK12-15]
KON	Kontextus			• Kontextus téma [ÉK12-15]
	MAXIMUM	5 értékelési kérdés (ÉK)	5 értékelési kérdés (ÉK)	5 értékelési kérdés (ÉK)

3. táblázat: Javaslat az értékelési kérdésekre

Az értékelési kérdésre adott válasz minden esetben három szövegrészt kell, hogy magába foglaljon.

- **Elemzés:** Az elemzési részben az elérhető és az értékelés keretében megszerzett, felmért információk és adatok alapján kvalitatív és kvantitatív elemzéseket végez, melyek első funkciója a tényszerű alapok azonosítása, melyek a kvalitatív információkkal összevetve jelentik az elemzés alapját. Az elemzés az okok feltárását és a javaslatok megalapozását segíti elő a további fejlődés, illetve a későbbi kockázatok mérséklése céljából.
- **Megállapítások:** Az értékelés eredményeképpen az értékelők állításokat fogalmaznak meg, melyeknek világos és konkrét válasszal kell szolgálniuk a feltett értékelési kérdésekre. A megállapításoknak nem kell kifejtést és indoklást tartalmazniuk, ezek az elemzési részben kell, hogy azonosíthatók legyenek.
- **Javaslatok:** Az értékelőknek legalább két időhorizonton (egyrészt a programidőszakon belül, másrészt a következő programidőszakra vonatkozóan) javaslatokat kell megfogalmazniuk az értékelési téma és beavatkozásaik kapcsán az eredmények megőrzésére és továbbfejlesztésére vonatkozóan.

Az értékelési kérdésre adott válasznak az értékelési témára vonatkozó átfogó állításokat és javaslatokat kell megfogalmaznia úgy, hogy ezeket az egyes beavatkozások elemzéseire vonatkozóan nyert információkra alapozza. A fenti táblázatokban még nem definiált értékelési kérdések [ÉK7-15] az egyes értékelési témákhoz kapcsolódó értékelési fiche-ekben kerülnek majd rögzítésre az éves akciótervek eredményeképpen.

1.4.4 Értékelési tematika-rendszer, indikátorok

Az értékelés további részletezésének elősegítését szolgálja két táblázat, melyek rögzítik, hogy az értékelési terv értékelései MIT és HOGYAN értékelnek.

A MIT tábla az egyes ÉPIB-ek (ld. később) SO-k alatt rögzített értékelési témákhoz kapcsolódó beavatkozásokat és R, O indikátorokat rögzíti, míg a HOGYAN tábla az egyes ÉPIB csoportok, ST-k alatt rögzített értékelési témákhoz kapcsolódó értékelési kérdéseket, adatigényeket és fejlesztési javaslatokat rögzíti. A két tábla együtt megadja, hogy mit és hogyan kell értékelni. A két tábla – terjedelmi okoknál fogva – nem része a jelen szövegverzióknak.

2 IRÁNYÍTÁS ÉS KOORDINÁCIÓ

2.1 Monitoring és értékelési szereplők és intézkedések

2.1.1 A monitoring és értékelési intézkedések leírása

A hagyományos értékelési módszertani megközelítés alapján az értékelés nagymértékben támaszkodik a monitoring eredményeire.

A **monitoring nem része az értékelésnek**, attól elkülönült, önálló funkció, melyre az értékelés nagyban támaszkodik. A monitoring objektív mérőszámok és más információk alapján rögzíti a tényértékeket, előrehaladást mér pénzügyi értelemben és naturáliákban (indikátorok) jelentéstételi és számos egyéb célból, melyek közül az egyik az értékelések megalapozása. A monitoringhoz tartozó intézkedésekre vonatkozóan a Monitoring Kézikönyv³, az Adatfeldolgozási Kézikönyv⁴ és a Végrehajtási Kézikönyv⁵ nyújt részletes tájékoztatást. Jelen dokumentum az értékelési tevékenységre fókuszál.

Az **értékelés feladata** – a monitoring adatokra, mint bizonyítékokra építve – az okok felderítése, az indokok, összefüggések és hatásútvonalak tisztázása az elérhető kvantitatív és kvalitatív információk együttes, egymással szembeállító vizsgálatával. Ennek az ún. háromszögletes megközelítésnek a lényege az, hogy a monitoring eredmények és tények kereszt-ellenőrzését, validációját kvalitatív információk (jellemzően interjú- és workshop eredmények) segítik. Komplex rendszerek működése jellemzően nem egyértelműen megítélhető pusztán tényalapon, a valós, gyakorlati működés ismerete, az okok feltárása, az emberi tényező számításba vétele adja meg a lehetőséget az értékelés számára, hogy a rendszerre és ne annak ismérveire, „tüneteire” vonatkozóan fogalmazzon meg állításokat és továbbfejlesztési javaslatokat.

Az **értékelések** az 1. fejezetben taglalt célkitűzések és szükségletek alapján, a 4. fejezetben ismertetett ütemterv szerint és az 5. fejezetben bemutatott adatok és információk alapján, független értékelők bevonásával készülnek.

Az **értékelések stratégiai irányítását** a 2.1.2 és 2.2. alfejezetben bemutatott ÉPIB-ek látják el.

Az **irányítási és koordinációs intézkedések célja**, hogy a fő érdekeltek a KAP ST értékeléseit mind a tervezés, mind a végrehajtás, mind pedig az eredmények szélesebb körű felhasználásának javítására irányítsák.

Az értékelési tevékenységekre és megállapításokra vonatkozó **információk Monitorig Bizottsággal és az Európai Bizottsággal való megosztásáért** az IH felel. A Monitoring Bizottsággal és az EUB-al való kommunikációt a 6. fejezet ismerteti részletesen.

2.1.2 Főbb szereplők és felelősségi körök

Az értékelésekben résztvevő főbb szervezetek köre a vonatkozó rendeletekben meghatározott felelősségi körök⁶ alapján (a vonatkozó rendeletekre részletesen az 4. számú táblázat mutat rá):

³ Monitoring Kézikönyv, 2022. Field Consulting Services Zrt

⁴ Adatfeldolgozási Kézikönyv, 2023. Field Consulting Services Zrt

⁵ Végrehajtási Kézikönyv, 2023.

⁶ 2021/2115. EU rendelet és 2022/1475 EU rendelet

- IH
- Monitoring Bizottság (továbbiakban: MB)
- Nemzeti KAP Hálózat
- Magyar Államkincstár (továbbiakban: MÁK/Kifizető Ügynökség; továbbiakban: KI)
- Helyi Akciócsoportok (továbbiakban: HACCS)
- Független értékelők
- További szereplők: egyéb szervezetek, hatósági jogkörök gyakorló kormányhivatalok: Nemzeti Földügyi Központ (NFK), Nemzeti Élelmiszerlánc- Biztonsági Hivatal (továbbiakban: NÉBIH), Vízügyi és Vízvédelmi Hatóság, Környezetvédelmi Hatóság, Erdészeti Hatóság, Agrárközgazdasági Intézet (továbbiakban: AKI), Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (továbbiakban: NAK), Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (továbbiakban: MNVH), Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH), Lechner Tudásközpont, Magyar Természetvédők Szövetsége (továbbiakban: MTSZ), Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF), külső szakértők, ÉPIB-ek.

A felsorolt szereplők közül a **Nemzeti KAP Hálózat** és az ÉPIB-ek kivételével minden szereplő részt vett a 2014-2022-es VP végrehajtásában.

Nemzeti KAP Hálózat

A 2023-2027-es időszak végrehajtásának támogatására kialakított **Nemzeti KAP Hálózat** támogató egységekre tagoltan, három területen látja el a jogszabályban hozzárendelt, későbbiek során ismertett feladatait:

- **Innovációt és digitalizációt támogató egység:** fő feladata a KAP ST Európai Innovációs Partnerség (továbbiakban: EIP) és digitális átállást szolgáló beavatkozásainak, valamint a Digitális Agrárstratégia (DAS) és Digitális Élelmiszergazdasági Stratégia (DÉS) végrehajtásának segítése és a kutatással, innovációval és digitalizációval foglalkozó szereplők hálózatosodásának elősegítése. A támogató egységet az AKI működteti.
- **Vidék- és térségfejlesztést támogató egység:** fő feladata a KAP ST LEADER és egyéb vidékfejlesztési beavatkozásainak, valamint az okos falu és generációs megújulás program végrehajtásának segítése, valamint a vidéki szereplők hálózatosodásának elősegítése. Működtetője az MNVH.
- **Zöld támogató egység:** fő feladata a KAP ST I. és II. pillér zöld beavatkozásainak, valamint a kapcsolódó nemzeti programok végrehajtásának segítése, illetve a zöld szereplők hálózatosodásának elősegítése. Magyarország a támogató egység által olyan intézkedéseket tud bevezetni, amelyeket a hazai klímaváltozás nyomkövetési rendszerének széttagolt intézményi struktúrája megszüntetése érdekében alkalmazhat, beleértve egy adatbázis létrehozását, például a környezeti tudásbázisok egységesítésére. Működtetője tervezetten a NAK.

A fentiekén túl a Széchenyi Agrártudás és Akkreditációs Központ (SZAK) feladata az AKIS (ATIR) rendszer két fontos beavatkozásának, a képzésnek, a bemutatóüzemi programoknak és a tanácsadásnak a tartalmi és szervezeti akkreditációja, illetve segítséget nyújt a KAP ST lebonyolításában, csökkentve az adminisztrációs terheket.

Az Agrárminisztérium Agrármodernizációs Főosztálya az AKIS hálózat szakpolitikai felelős főosztálya.

Értékelési Projekt Irányító Bizottságok (ÉPIB)

A **ÉPIB-ek** az egyes értékelések stratégiai irányítását látják el (bővebben ld. 2.2. fejezet).

Az 4. számú táblázat összefoglalja az értékelésben résztvevő szervezeteket, a jogszabályban vagy egyéb iránymutatásban meghatározott felelősségi köreiket és konkrét feladataikat.

Monitoring és értékelés területén résztvevő szervezetek	Felelősségi körök	Konkrét feladatok
IH	Jogszabályban meghatározott minimum: Felel az elektronikus monitoring és értékelési rendszer kialakításáért és működtetéséért, amely a kulcsfontosságú információk gyűjtésére és értékelésére szolgál. ⁷	Gondoskodik az SPR rendelet 130. cikkben említett elektronikus információs rendszer működtetéséről, amely alapvető feltétel az értékelési terület megfelelő működéséhez.
	Felel az értékelési terv elkészítéséért, végrehajtásáért, az utólagos értékelés elvégzéséért. ⁸	Gondoskodik arról, hogy az SPR rendelet a 140. cikk (4) bekezdésében említett értékelési terv rendelkezésre álljon, és az utólagos értékelés lefolytatására sor kerüljön az e rendeletben megadott határidőkön belül, és hogy ezek az értékelések megfeleljenek a monitoring- és értékelési rendszernek, és azokat benyújtsák a Monitoring Bizottsághoz és a Bizottsághoz.
	Beszámol az EUB és az MB, beleértve az értékelési tevékenységek előrehaladását is. ⁹	A tagállamok legkésőbb az SPR rendeletben ¹⁰ előírt éves felülvizsgálati ülés előtt egy hónappal megosztják az EUB-val a rendeletben említett értékelési tevékenységekre és megállapításokra vonatkozó információkat a Monitoring Bizottság általi vizsgálatot követően, beleértve a vizsgálat eredményét is.
	Biztosítja a KAP ST végrehajtásában és értékelésében részt vevő érdekelt felek és közigazgatási szervek kapacitásépítési tevékenységeinek elvégzését nemzeti és helyi szinten, beleértve a helyi akciócsoportokat is, a Nemzeti KAP Hálózaton keresztül vagy azzal együttműködve. ¹¹	
	Bizottság által ajánlott további feladatkörök: Gondoskodik arról, hogy az értékelésekből levont tanulságokat és ajánlásokat felhasználják jelenlegi és jövőbeli programok tervezése és végrehajtása során Népszerűsíti az értékeléssel kapcsolatos ismereteket és készségeket a releváns szereplők körében.	

⁷ 2021/2115. EU rendelet 123. cikk (2) a)

⁸ 2021/2115. EU rendelet 123. cikk (2) e)

⁹ 2022/1475. EU rendelet 5. cikk

¹⁰ 2021/2115 rendelet 136. cikk

¹¹ 2022/1475. EU rendelet 7. cikk (4)

MB	<p>Jogszabályban meghatározott minimum: Vizsgálja az értékelésekkel, az értékelések szintézisével és nyomon követésével kapcsolatos előhaladást.¹²</p>	<p>Az MB különösen a következőket vizsgálja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az értékelések végrehajtása terén elért előrehaladás, az értékelések összegzése és a megállapításokkal összefüggésben végzett nyomon követés; • kommunikációs és láthatósági fellépések (tájékoztatás és közzététel érdekében tett intézkedések) végrehajtása.
	<p>Véleményezi az értékelési tervet és annak esetleges módosításait.¹³</p> <p>izottság által ajánlott további feladatkör: Véleményt nyilvánít a releváns értékelési témákról vagy kérdésekről, részt vesz az értékelési ajánlások és a monitoring tevékenységek tárgyalásában.</p>	
Nemzeti KAP Hálózat	<p>Jogszabályban meghatározott minimum: Hozzájárul a monitoring- és értékelési kapacitásokhoz és tevékenységekhez.¹⁴</p>	<p>Hozzájárul a KAP ST végrehajtásában részt vevő tagállami közigazgatási szervek és más szereplők kapacitásépítéséhez, egyebek mellett a monitoring- és az értékelési folyamatok tekintetében is.¹⁵</p>
	<p>Bizottság által ajánlott további feladatkör:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meghatározza a kedvezményezettek számára fontos értékelési témákat. • Részt vesz az értékelésekkel kapcsolatos információk terjesztésében a különböző érdekelt felek között a KAP Hálózat kialakított csatornáin keresztül. 	
KÜ	<ul style="list-style-type: none"> • Biztosítja a KAP ST monitoringjához és értékeléséhez szükséges adatokat. 	
HACS-ok	<ul style="list-style-type: none"> • Adatokat, információkat szolgáltat a KAP ST monitoringjához és értékeléséhez.¹⁶ • Gondoskodik arról, hogy a releváns értékelésekből (LEADER, illetve területi tárgyú értékelések) levont tanulságok és ajánlások felhasználásra kerüljenek a jelenlegi és jövőbeli Helyi Fejlesztési Stratégiák kialakítása során. 	
Független értékelők	<ul style="list-style-type: none"> • Független szakértőként az értékelések elvégzése.¹⁷ • Összefoglalók, prezentációk készítése az értékelésekről az eredmények terjesztése céljából. 	
További szereplők (pl. NFK, NÉBIH, AKI, NAK, MNVH, KSH, Lechner, MTVVSZ, OVF, külső szakértők, többi ÉPIB)	<p>Adatok és információk biztosítása az értékelésekhez, valamint az értékelési eredmények disszeminációjában és felhasználásában történő együttműködés. Közreműködés az értékelési témák, értékelési kérdések kialakításában és az értékelési terv összeállításában.</p>	

¹² 2021/2115. EU rendelet 124. cikk (3) bekezdés d) pont

¹³ 2021/2115. EU rendelet 124. cikk (4) bekezdés c) pont

¹⁴ 2021/2115. EU rendelet 126 cikk (3) bekezdés f) pont

¹⁵ 2021/2115. EU rendelet 126. cikk (4) bekezdés b) pont

¹⁶ 2021/2115. EU rendelet 131. cikk

¹⁷ 2021/2115 EU. rendelet 140. cikk (2) bekezdés és vonatkozó 2023.02.13-i DG AGRI állásfoglalás alapján ún. funkcionálisan független szakértők. Az értékelést olyan szervezet és személy végezheti, amely nem vett részt a KAP ST egyes részeinek vagy háttéranyagainak elkészítésében,

4. táblázat: Értékelésben résztvevő szervezetek, felelősségi köreik, feladataik

Feladatok	Szereplők	IH	MB	Nemzeti KAP Hálózat	KÜ	HACS-ok	Független értékelők	További szereplők
1. Elektronikus monitoring és értékelési rendszer kialakítása, működtetése								
2. ÉT elkészítése								
3. Kapacitásépítési tevékenységek elvégzése								
4. Adatgyűjtés/adatszolgáltatás								
5. Értékelések, összefoglalók elkészítése								
6. A Monitoring Bizottság (benne: EUB) tájékoztatása az értékelések előrehaladásáról								
7. Eredmények disszeminációja								
8. Az értékelések eredményeinek felhasználása a végrehajtásban és a jövőbeli tervezésben								

5. Táblázat: A főbb szereplők és az értékelés során felmerülő feladatok kapcsolata

A 4. és 5. számú táblázatban szereplő feladatkörök és az értékelésben résztvevők közötti feladatmegosztás az alábbiak szerint alakul:

1. Elektronikus monitoring és értékelési rendszer kialakítása, működtetése

Az **IH** feladata a rendszer kialakításához szükséges feltételek megteremtése: szerződések megkötése, a kialakításához és működtetéséhez szükséges források biztosítása.

A **KÜ** feladata a rendszer kialakítása és működtetése.

A **külső szakértők** feladata a szakértői támogatás, fejlesztés, ezen belül többek között a monitoring és értékelési tevékenységekhez kapcsolódó adatok körének meghatározása; az adatkör rendszeres felmérése és a kapcsolódó dokumentációk karbantartása; a Kifizető Ügynökséggel együttműködve az adatforrások, adathiányok feltárása, adatszűrési módszerek meghatározása.

2. ÉT elkészítése

Az **IH** feladata az értékelési terv rendelkezésre állásának biztosítása (pl.: fejlesztés, koordináció, nyomon követés és felülvizsgálat), ezen belül szerződés megkötése az értékelési terv elkészítéséhez segítséget nyújtó külső szakértőkkel; annak biztosítása, hogy az értékelési tervben foglaltak megfeleljenek az uniós jogszabályokban foglalt kötelezettségeknek.

A **külső szakértők** feladata, hogy szakmai javaslatokat tegyenek az értékelési terv megalkotására, az **IH** felügyelete mellett az **SPR** és **DME** rendelet szerint, az Útmutató és az Eszköztár elvárásait szorosan követve.

A **MB** tagjai (20, lásd 3.2.1. fejezet), stakeholder-ként megkérdezésre kerültek az értékeléssel kapcsolatos igények és értékelési kapacitásépítéssel kapcsolatos igények vonatkozásában. Végül soron (az **SPR** alapján) az **MB** véleményezi az **ÉT**-t.

3. Kapacitásépítési tevékenységek elvégzése

Az **IH** biztosítja a feltételeket az értékelésben résztvevő érdekelt felek kapacitásépítéséhez, többek között a Nemzeti KAP Hálózaton keresztül vagy azzal együttműködve. Kézikönyveket, útmutatókat biztosít az érdekelt felek számára a monitoring és értékelési feladatok elvégzéséhez (pl. Monitoring Kézikönyv, Adatfeldolgozási Kézikönyv, Végrehajtási Kézikönyv).

A **Nemzeti KAP Hálózat** részt vesz az értékelésekkel kapcsolatos információk terjesztésében az érdekeltek között. Hozzájárul a KAP ST végrehajtásában részt vevő tagállami közigazgatási szervek és más szereplők kapacitásépítéséhez a monitoring- és az értékelési folyamatok tekintetében is.

A **KÜ** kapacitásfejlesztési tevékenysége keretében képzéseket szervez a releváns érdekelt felek számára az elektronikus monitoring és értékelési rendszer működésével kapcsolatban, segédleteket készít annak használatához.

4. Adatgyűjtés, adatszolgáltatás

A **Nemzeti KAP Hálózat** a saját tevékenységeire vonatkozóan adatot gyűjt (nem vonatkozik a KAP ST beavatkozásival kapcsolatos adatgyűjtésre) és szolgáltat (azok határidőben történő elvégzése mellett) az **IH** számára az innovációra és digitalizációra épülő együttműködésekkel, valamint a környezeti és klímavédelmi fenntarthatóságot célzó „zöld” beavatkozásokkal kapcsolatban. Létrehozza és kezeli a **HACS**-ok adatbázisát.

A **KÜ** működteti az **IER** rendszert, gondoskodik az elektronikus monitoring és értékelési rendszer adatellátásáról, illetve további adatokat szolgáltat az értékelők számára.

A **HACS-ok** adatokat és információkat szolgáltatnak az **IH**-nak vagy az **IH** nevében feladatot ellátó szervezetnek a Helyi Fejlesztési Stratégiájuk (**HFS**) keretében megvalósult projektekről.

A **további szereplők** szakterületüket érintően szolgáltatnak, illetve kezelnek adatot az **IH** számára.

5. Értékelések, összefoglalók elkészítése

A közbeszerzési eljárás során kiválasztott **Független értékelők** feladata az értékelések elkészítése az értékelési terv szerint.

A **MB** felülvizsgálja, megvitatja és jóváhagyja az egyes értékeléseket, amelyeket az ÉPIB-ek kezelnek.

Az **IH**nak gondoskodnia kell arról, hogy a fejlesztési és támogatási programok (pl.: RRF, MFP, HE) mellett a Miniszterelnökség által koordinált Partnerségi Megállapodás szerinti programokkal, valamint más programokkal végzett értékelési munkával való koordinációért felelős szereplőként járjon el.

6. Az MB (benne: EUB) tájékoztatása az értékelések előrehaladásáról

Az **IH** felel a EUB és a Monitoring Bizottság tájékoztatásáról, ennek keretében felügyeli az értékelések előrehaladását, az erről szóló beszámolók határidőben történő elkészítését, gondoskodik arról, hogy a beszámolókat készítő független értékelők lehetőségét kapjanak az eredmények bemutatására.

Az SPR rendelet 124. cikk 3. bekezdés d) pontja és 4. bekezdés c) pontja, valamint a 136. cikkben foglaltak alapján az értékeléssel kapcsolatos dokumentumokat a Monitoring Bizottság felülvizsgálatát követően, legalább egy hónappal az éves felülvizsgálati ülés előtt (DME rendelet 5. cikk) elküldi a Bizottság részére, felülvizsgálat céljából.

Ezen a formális követelményen túl az EUB (a MB tagjaként) megkapja az értékeléssel kapcsolatos dokumentumokat (jelentések, előrehaladás, nyomon követési státusz) véleményezés céljából.

Az ÉT AT további részleteket, munkatervet és módszertant biztosít a tervezett értékelési tevékenységekhez.

A **Független értékelők** határidőben elkészítik beszámolóikat az értékelések előrehaladásáról.

7. Eredmények disszeminációja

Az **IH** felel az értékelések eredményeinek nyilvánossá tételéért. Biztosítja többek között az értékelések minőségbiztosítását és a nyilvánosság bevonásához szükséges forrásokat.

A **Nemzeti KAP Hálózat** kommunikációs csatornáink keresztül biztosítja a lehetőséget az értékelések eredményeinek terjesztésére. Felelős továbbá a belső és külső érdekeltek – köztük a HACS-ok- kapacitásépítéséért, valamint az értékelésekkel kapcsolatos adatgyűjtési tevékenységek elősegítéséért.

A **HACS-ok** felelősek az értékelések (LEADER és területi értékelések) eredményeinek terjesztéséért.

8. Az értékelések eredményeinek felhasználása a végrehajtásban és a jövőbeli tervezésben

Az **IH** biztosítja, hogy az értékelésekből levont tanulságok és ajánlások a végrehajtás és következő programtervezés során figyelembevételre kerüljenek.

A **MB** vizsgálja az értékelésekkel, az értékelések szintézisével és nyomon követésével kapcsolatos előrehaladást.

A **HACS-ok** felelősek az értékelések (LEADER és területi értékelések) eredményeinek felhasználásáért.

2.2. Az értékelési tevékenységek tervezésének, végrehajtásának és minőségének javítását szolgáló szervezetek és folyamatok

Az Értékelési Irányító Csoport és Értékelési Tanácsadó Csoport helyett a tagállam **2023 végére, 2024 elejére ÉPIB-ek létrehozása mellett döntött**. Az ÉPIB-ek látják el az egyes értékelések stratégiai irányítását, javaslatokat tesznek az értékeléssel kapcsolatosan felmerülő problémák kezelésére, döntések meghozatalára, véleményezik az AM/IH részére az értékelés előrehaladásáról nyújtott beszámolókat és részanyagokat.

Feladataik:

- értékelések stratégiai szintű irányítása (státuszriportok és az értékelők szóbeli beszámolóinak alapján),
- az értékelés alapdokumentumainak és azok módosításainak tárgyalása, véleményezése, elfogadása (ÉT Akcióterv és szükség esetén módosításai, értékelési fiche-ek, egyes értékelések, Terms of Reference (ToR), Indító jelentés, Közbenső Értékelési Jelentés, Záró Értékelési Jelentés),
- mérföldkövekhez kapcsolódó szakmai beszámolók jóváhagyása, a módosítást igénylő változási javaslatok megvitatása, elfogadása,
- az elkészült eredménytermékek véleményezése,
- ÉPIB tagonként aktív és széleskörű részvétel az értékelési eredmények disszeminációjában, terjesztésében, az eredmények felhasználásában és azok nyomon követésében,
- az ÉPIB által, az egyes tagokhoz rendelt feladatok elvégzése és monitorozása,
- az ÉPIB ügyrendjének elfogadása az értékelési terv adta keretek között.

Tagjaik:

Alapvetően a MB értékelés szempontjából releváns tagjai. Az IH kérésére további külső szereplők is meghívhatók.

2.3. Az értékelési tevékenységeket segítő további szervezetek

A tagállam nem élt további munkacsoportok és tudásközvetítők létrehozásának lehetőségével, tekintettel arra, hogy az értékelési eredmények felhasználásának elősegítése az ÉPIB-ek kiemelt feladata (az MB-val és az IH-val közösen, a KAP Hálózat kapacitásait felhasználva): aktívan és széles körben részt vesznek az értékelési eredmények disszeminációjában, terjesztésében, az eredmények felhasználásában és azok nyomon követésében.

3 AZ ÉRDEKELT FELEK FELTÉRKÉPEZÉSE

3.1 Releváns érdekeltek bemutatása

3.1.1 Érdekeltek (stakeholder-ek)

Az érdekeltek azonosítása során a célokból indultunk ki. A KAP ST célja a Magyarországon lévő vidéki területek gazdaságának megújítása és fejlesztése, kihasználva a technológia adta lehetőségeket. Vidékfejlesztési szempontból fontos, hogy vidéken vonzó életkörülmények és (köz)szolgáltatások legyenek elérhetőek. A KAP ST küldetése továbbá, hogy az európai és magyar élelmiszerellátás biztonságát megteremtő mezőgazdasági termelést, a minőségi élelmiszerek előállítását társadalmilag elismert és jövedelmező tevékenységgé tegye, miközben Magyarország környezeti állapotát, természeti erőforrásainak megújulását is javítja. A vidéki Magyarország számára a mezőgazdaság, az erdőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozás és a kapcsolódó gazdasági ágazatok gazdaságilag és környezetileg fenntartható fejlődése olyan lehetőséget jelent, amelynek révén saját erőforrásaira építve képes értéket teremteni és megélhetést biztosítani.

A célokból jól látszik, hogy a KAP ST megvalósításának így szinte mindenki **érdekelte** (más néven stakeholder), mert vagy mint termelő, vagy mint vevő, vagy akár csak, mint állampolgár érdekelt a fejlesztésben. **Közvetlen érdekelteknek** számítanak például a kedvezményezettek (pl.: fiatal mezőgazdasági termelők), környezetvédelmi érdekképviselők, helyi akciócsoportok, a széleskörű partnerek, az MB tagok, az ÉPIB tagok az értékelések elkészítésével megbízottak stb. Ezen érdekeltek közül ugyanakkor csak néhány esetén indokolt, hogy részt vegyenek a szakpolitikai tervezésben és/vagy az értékelésben.

Az EU kialakult módszertannal és mechanizmussal rendelkezik az érdekeltek kiválasztására, ez alapján választják ki az MB tagokat úgy, hogy a kiválasztott érdekeltek olyan csoportokban, arányban és összetételben legyenek jelen a MB-ben, hogy az összes érdekeltet – amennyire csak lehet és indokolt - reprezentatívan képviseljék.

A KAP ST ÉT készítése során az érdekelteket alacsony, közepes és magas potenciál szerint osztályoztuk. A magas potenciállal rendelkező, ún. **kiemelt érdekeltek** körébe soroltuk azokat a szereplőket, akik szorosan és szervesen együttműködnek az Irányító Hatósággal, ezért az értékelési igényeik prioritást élveznek.

3.1.2 Kiemelt érdekeltek

A KAP ST ÉT érdekelti körének uniós terminológia szerint kiválasztott, reprezentáns alapja a KAP MB, ennek tagjai közül került kiválasztásra az értékelési szempontból kiemelt, magas potenciállal rendelkező, ún. kiemelt érdekeltek köre.

A MB tagok közül 13 szervezettől 20 kiemelt érdekelt került kiválasztásra, mely körrel való párbeszéd az értékelési terv kidolgozása mellett az értékelések későbbi megvalósítása szempontjából is lényeges.

Az alábbi táblázat felsorolja ezeket a kiemelt érdekelteket, és négy csoportra bontva jelöli leginkább releváns feladataikat, szerepeiket a KAP ST ÉT vonatkozásában.

Kiemelt érdekelt (stakeholder)	Szervezeti egységek	Értékelések meghatározása	Értékelésekhez adatszolgáltatás	Értékelések koordinációja	Értékelések véleményezése
AM	5	X		X	X
AM-IH	2	X		X	X
MÁK	1		X	X	X
NAK	1		X	X	X
ME	1			X	X
KPMG	1				X
NÉBIH	1		X		X
KSH	1		X		X
AKI	1		X		X
Lechner	1		X		X
MNVH	1		X		X
MTVSZ	1		X		X
LEADER HACS-ok	3				X
Összesen: 13 szervezet	20				

6. táblázat: Érdekeltek szerepei a KAP ST ÉT kapcsán

Az alábbi táblázatok a fő érdekelteket mutatják be a KAP ST-ben ellátott feladataik, valamint a KAP ST ÉT kapcsán értelmezett relevanciájuk szempontjából.

Agrárminisztérium – Irányító Hatósági Főosztály és KAP Koordinációs Főosztály	AM – IHF, AM-KAPF
KAP ST relevancia: <ul style="list-style-type: none"> • A KAP ST megvalósításának felelőse • A KAP ST előrehaladásának és a célok elérésének nyomon követése • Az MB működtetője 	
KAP ST ÉT relevancia: <ul style="list-style-type: none"> • Értékelési terv előkészítéséért és a programot érintő értékelési tevékenységek koordinációjáért, és benyújtásáért az MB részére • Az értékelések megvalósítása • Értékelési előrehaladásról szóló beszámolók készítése • Értékelési eredmények disszeminációja • Intézményrendszeri értékelések szereplője (hatékonyság, egyszerűsítés, átfutási idők stb.) 	

Agrárminisztérium – Illetékes Hatóság	AM
KAP ST relevancia: <ul style="list-style-type: none"> • A Kifizető Ügynökség akkreditációja, kritériumoknak való megfelelés nyomon követése 	
KAP ST ÉT relevancia: <ul style="list-style-type: none"> • ÉT és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként 	

Magyar Államkincstár (Kifizető Ügynökség)	MÁK
KAP ST relevancia: <ul style="list-style-type: none"> • EMGA/EMVA Kifizető Ügynökség • IIER rendszer kialakítása és fenntartása • Pénzügyi végrehajtás • Éves monitoring és pénzügyi jelentések a Bizottság részére való megküldése 	

<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A KAP ST monitoringjához és értékeléséhez szükséges alapadatok biztosítása Módszertani támogatás (kalkulációs módszerek, adattisztaság) • Együttműködési támogatás az értékelési módszerek és a rendelkezésre álló adatok optimális összehangolásához • Intézményrendszeri értékelések szereplője (hatékonyság, egyszerűsítés, átfutási idők stb.)
--

<p>Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara)</p>	<p>NAK</p>
<p>KAP ST relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti KAP Hálózat Zöld támogató egysége • Saját hálózati egységével kapcsolatos adatok és információk biztosítása az értékelési tevékenységek számára • Képzési, tájékoztatási (tanácsadási) tevékenységek lebonyolítása • Disszeminációs funkció a KAP ST végrehajtása, a tájékoztatás és eredménykommunikáció kapcsán 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatgyűjtő és adatszolgáltató tevékenység ellátása az értékelések elkészítése során • Kapacitásfejlesztési tevékenységekben való részvétel a Nemzeti KAP Hálózat támogató egységeként 	

<p>KPMG Hungária Kft. és KPMG Tanácsadó Kft. (Tanúsító Szerv)</p>	<p>KPMG</p>
<p>KAP ST relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az Illetékes Hatóság felügyeleti tevékenységének támogatása • Auditálás, véleményformálás a megalapozott ellenőrzési munka eredményeire alapozva • Vizsgálatok és jelentések készítése • Minőségbiztosítás 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ÉT és értékelések véleményezése az MB tanácskozási joggal rendelkező tagjaként 	

<p>Miniszterelnökség - Európai Unió Fejlesztéspolitikai Koordinációs Főosztály</p>	<p>ME</p>
<p>KAP ST relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szakmai koordináció az elsősorban ERFA/ESZA/KA, 2021-27 OP-k (PM) és a KAP ST között • Lehatárolások és szinergiák AM-mel közös kezelése az OP-k és a KAP határterületein 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Értékelési terv és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként • Értékelések közti koordináció kialakítása (módszertan, közösen (PM) jelentendő indikátorok számítása) • Értékelés-módszertani összehangolás a KAP és OP ÉT-k között (folyamatos értékelés, ÉPIB, stb.) 	

<p>Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal</p>	<p>Nébih</p>
<p>KAP ST feladat, relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gazdálkodási Napló beleértve az eGazdálkodási Naplót¹⁸ (eGN) ellenőrzése az érintett mezőgazdasági termelők tevékenységéről • FELIR működtetése (ügyfél által végzett tevékenységre vonatkozó adatok) 	

¹⁸ Az ÉT AT várhatóan további feladatokat fogalmaz meg az eGN-re vonatkozóan.

<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatok és információk biztosítása az értékelési tevékenységekben használt adatbázisok számára • ÉT és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként
--

Központi Statisztikai Hivatal	KSH
<p>KAP ST relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Együttműködés az Eurostat-tal és más uniós szintű adatszolgáltatókkal a KAP ST-ben használt indikátorok és mutatók biztosítása érdekében • Adatok és információk biztosítása a szakpolitikai szereplők számára (tervezés, monitoring, elemzés) • Módszertani támogatás a mutatók kalkulációs háttérének értelmezéséhez • Agrárcenzus készítése 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatok és információk biztosítása az értékelési tevékenységekben használt adatbázisok számára, elsősorban a kontextus- és hatásindikátorok terén • ÉT és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként 	

Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft.	AKI
<p>KAP ST relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Módszertani és szakmai háttérinformációk és adatok nyújtása a KAP ST tervezés és végrehajtás számára • KAP ST helyzetelemzés és SWOT háttéranyagainak és KAP ST szövegrészeinek elkészítése, tervezése • KAP ST szükségletek azonosítása és többszintű prioritizálása • FADN és FSDN adatok biztosítása a tervezés és megvalósítás részére • Nemzeti KAP Hálózat innovációt és digitalizációt támogató egység feladatainak ellátása • Saját hálózati egységével kapcsolatos adatok, információk biztosítása értékelési tevékenységek számára 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatgyűjtő és adatszolgáltató tevékenység ellátása az értékelések elkészítése során • Értékelések készítésének szakértői támogatása • Kapacitásfejlesztési tevékenységekben való részével a Nemzeti KAP Hálózat támogató egységeként • Értékelési terv és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként • Értékelések alanya a KAP Hálózat részeként 	

Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.	Lechner
<p>KAP ST feladat, relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Téradat nyilvántartások kezelése • Téradatok kapcsán nemzetközi együttműködések folytatása • Szakmai és módszertani együttműködés a KAP ST megvalósítás területhez kötött szakmai kérdéseiben • MePAR böngésző működtetése 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatgyűjtő és adatszolgáltató tevékenység ellátása az értékelések elkészítése során • ÉT és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként 	

Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft (Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat)	MNVH
<p>KAP ST feladat, relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nemzeti KAP Hálózat vidék- és térségfejlesztést támogató egysége Feladata a KAP Stratégiai Terv LEADER és egyéb vidékfejlesztési beavatkozásainak, valamint az okos falu és generációs megújulás program végrehajtásának segítése, valamint a vidéki szereplők hálózatosodásának elősegítése Aktív szavazati jogú tag az Európai LEADER Vidékfejlesztési Szövetségben Saját hálózati egységével kapcsolatos adatok, információk biztosítása értékelési tevékenységek számára 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adatgyűjtő és adatszolgáltató tevékenység ellátása az értékelések elkészítése során Értékelési terv és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként Kapacitásfejlesztési tevékenységekben való részvétel a Nemzeti KAP Hálózat támogató egységeként Értékelések alanya a KAP Hálózat részeként 	
Magyar Természetvédők Szövetsége	MTVSZ
<p>KAP ST feladat, relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> A környezeti fenntarthatósághoz kapcsolódó témák (pl. zöld architektúra, biodiverzitás, talaj, víz, klíma) szakmai partneri szerep a KAP ST megvalósítása során) Adatszolgáltatás zöld témákban (pl. Farmland Bird Index – FBI) KAP ST SKV társadalmi egyeztetés ellátása Disszeminációs funkció a KAP ST végrehajtása, a tájékoztatás és eredménykommunikáció kapcsán Nemzetközi kapcsolatokon keresztül aktuális információk nyújtása 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Szakmai támogatás a zöld értékelési tematikák, kérdések, módszerek kialakításához kapcsolódóan Adatgyűjtő és adatszolgáltató tevékenység ellátása az értékelések elkészítése során (pl. FBI) ÉT és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként 	
LEADER (Helyi akciócsoportok)	LEADER
<p>KAP ST feladat, relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> LEADER tervezése, működtetése, megvalósítása HFS-ek készítése, (ön)értékelése Helyi kapacitásfejlesztés 	
<p>KAP ST ÉT relevancia:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adatgyűjtő és adatszolgáltató tevékenység ellátása az értékelések elkészítése során (HFS-ek keretében megvalósult projektek) Értékelési terv és értékelések véleményezése az MB szavazati joggal rendelkező tagjaként (3 HACS) Kapacitásfejlesztési tevékenységekben való részvétel az értékelések kapcsán is Értékelések alanya a LEADER értékelés során 	

3.2 Érdekeltek igényei

3.2.1 Igényfelmérésben (interjú) résztvevő kiemelt érdekeltek

A kiválasztott kiemelt érdekeltek érdekeinek, javaslatainak megismerése az értékelési terv igény oldali előkészítésének lényeges alapja. Ennek érdekében és az útmutató alapján szakértői interjúk készültek a kiemelt érdekeltek értékeléssel kapcsolatos igényeinek megismerésére és az értékelési tevékenységekhez kapcsolódó kapacitásfejlesztési igényeik azonosítására.

KAP Monitoring Bizottság tagok	Kiválasztott KAP Monitoring Bizottsági tagok	Kapcsolódó értékelési terület	Kategória	#
Agrárminisztérium	AM	általános	Elsődleges stakeholderek	10
Agrárminisztérium - Mezőgazdasáért és Vidékfejlesztésért felelős Államtitkárság	AM	általános		
Agrárminisztérium - Közös Agrárpolitika Végrehajtásáért felelős Helyettes Államtitkárság				
Agrárminisztérium - Agrárgazdasáért felelős Helyettes Államtitkárság	MÁK	általános	Kulcs stakeholderek	
Magyar Államkincstár - Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Támogatásokért Felelős elnökhelyettes alá tartozó szervezeti egységek				
KPMG Hungária Kft. és KPMG Tanácsadó Kft.	KPMG	általános		
Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (NAK)	NAK	általános		
Miniszterelnökség - Európai Unió Fejlesztéspolitikai Koordinációs Főosztály	ME	általános		
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH)	NÉBIH	általános		
Központi Statisztikai Hivatal (KSH)	KSH	általános		
Agrárközgazdasági Intézet Nonprofit Kft. (AKI)	AKI	általános, tematikus (AKIS)		
Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.	Lechner	általános	Specifikus téma stakeholderek	7
Agrárminisztérium - Irányító Hatósági Főosztály	AM IH	általános tematikus (egyszerűsítés)		
Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ)	MTVSZ	tematikus (zöld felépítmény)		
LEADER (országos, közös)	LEADER	tematikus (LEADER)		
Agrárminisztérium	AM	tematikus (AKIS)		
Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.)	MNVH	tematikus (KAP hálózat)		
Agrárminisztérium - Agrár-támogatáspolitikai Főosztály	AM	DP szakterület		
Agrárminisztérium Agrárpiaci Főosztály	AM	Ágazati szakterület		
Agrárminisztérium - Fejlesztéspolitikai Főosztály	AM	RD szakterület		
			Összesen	20

7. táblázat: KAP ST ÉT érdekelteként kiválasztott MB tagok

Az ÉT-ért az elsődleges stakeholderek (Agrárminisztérium és Irányító Hatóság) közvetlenül felelősek. A kulcs stakeholderek közé tartoznak azok a szereplők, akiknek kulcsfontosságú szerepük van a KAP ST értékelésével kapcsolatos tevékenységekben. A specifikus téma stakeholderek az egyes témakörökben érintett olyan szervezetek, amelyek az értékelendő konkrét témákat képviselik. A kibővített szakterületi stakeholderek, azok a további szakpolitikai érintettek, az AM és IH szervezeti egységei, amelyek bizonyos beavatkozás csoportokra specializálódtak, így olyan értékes információk birtokában vannak, amelyek az értékelési tevékenységekbe becsatornázandók.

3.2.2 Igényfelmérés (interjú) megközelítés és folyamat

A kiválasztott KAP MB tagokkal az értékelési és kapacitásépítési igényeik felmérése érdekében interjúk készültek. Az előzetesen javasolt interjúkérdések összeállításánál három forrást vettünk figyelembe:

- KAP ST ÉT útmutató (Guideline) elvárások
- KAP ST ÉT eszköztár (Toolbox) javaslatok
- 2021-2027-es Operatív Programok (OP) értékelési terv tervezése kapcsán végzett felmérés az érdekeltek körében.

Összesen 20 db kérdés került összeállításra és minisztériumi vezetői jóváhagyásra hat kérdéscsoport mentén: beavatkozások, értékelési témák és kérdések, adatok, koordináció és kapacitás.

Az interjúk a jóváhagyott kérdéssor (4. sz. melléklet) mentén zajlottak, amely az interjút megelőzően kiküldésre került minden interjúalany részére.

3.2.3 Stakeholder interjúk eredményei

Az interjúk során felmértük a megkérdezett érdekeltek KAP ST megvalósításához kapcsolódó értékelési tevékenységekre vonatkozó igényeit.

Az Agrárminisztérium munkatársaival, a kiválasztott kiemelt érdekeltekkel, köztük a támogatási intézményrendszer szereplőivel tartott interjúk és egyeztetések eredményeképpen a KAP ST ÉT-hez kapcsolódó igények érdemben nem változtak a VP (2014-2020) időszakhoz képest.

Értékelési témák

Az interjúalanyokat megkérdeztük, hogy a hatáskörükben levő beavatkozások és témák alapján melyek azok, amelyekre jogszabályból, stratégiából, programból vagy egyéb előírásból fakadóan szükséges értékelést indítani, van-e olyan a korábban készült (tematikus) értékelések között, amelyeket különösen hasznosnak tartanának folytatni vagy kiegészíteni, illetve hogy milyen egyéb témában lenne még hasznos szerintük értékelést indítani.

A megkérdezettek szerint a KAP ST értékelések során olyan témákat kell meghatározni, amelyek a szakpolitikai szereplőket foglalkoztató kérdésekre világos, egyszerű és közérthetően kommunikálható választ adnak.

Értékelési kérdések

Az értékelési kérdéseket olyan aspektusból vizsgáltuk meg, hogy a megkérdezett szervezetek milyen szempontokat szeretnének értékelteni, korábbi tapasztalataik szerint melyek azok a kulcselemek, amelyekre oda kell figyelni a KAP értékelésének során, melyek azok a legfontosabb értékelési kérdések, melyekre választ szeretnének kapni az egyes témák értékeléseitől, mely természetes mutatók segítségével tartják a legjobban kommunikálhatónak az egyes beavatkozások eredményeit és milyen egyéb értékelési igényeik vannak a KAP beavatkozások értékelései kapcsán.

Alapvetően a megkérdezettek véleménye az, hogy a korábban alkalmazott értékelési megközelítés folytatásra javasolt, továbbá az értékelések körét tanácsos kibővíteni és szakmai területen még fókuszáltabbá tenni.

Ütemezés (koordináció)

A koordináció és az értékelések elkészítésének időpontjával kapcsolatban a megkérdezettek mindegyike egyetértett abban, hogy az értékelési terv tervezői által felvetett folyamatos értékelés hasznos és egyben szükséges lenne. Volt néhány szervezet, amely megfogalmazott konkrét igényt arra, hogy mely időpontokra lenne szüksége az értékelésekre.

Adatok

Az interjúk során elhangzott, hogy az értékelésekhez szükséges adatokat az adatszolgáltató szervezetek biztosítani tudják az értékelőknek, ugyanakkor a hozzáférés és használat modelljét ki kell alakítani, hiszen nem minden esetben elegendő az anonimizált és aggregált adatok használata (pl. talajvíz mintavételhez konkrét és közvetlen kedvezményezett kapcsolatfelvétel és adathasználat szükséges).

A KAP ST értékelések kapcsán adatszolgáltató szerepet tölt be a MÁK, a KSH, a Lechner, a NÉBIH, az MTVSZ, az AKI, a NAK és az MNVH.

Koordináció

Az interjúk során elhangzott, hogy más OP-k közötti adatmegosztásra van igény, de egyelőre még nem alakult ki stabil és aktív kapcsolat a többi OP-val. Agrár adatok tekintetében jó lenne az együttműködés a TOP Plusz és a GINOP Plusz programokkal, de kapacitáshiány miatt még nem világos, hogy hogyan lehetne együttműködni. Van igény a más OP-kkal való kapcsolódásokra, adatmegosztásra és szinergiákra.

3.3 Érdekelti kapacitásépítési igények

Az interjúk során rákérdeztünk az érdekelt feleknél, hogy hogyan jellemeznék a szervezetük meglévő értékelési kapacitását (tapasztalat, humán erőforrás, informatikai támogatás stb.), hogy a korábbi értékelési tapasztalataik alapján látnak-e olyan értékelésekhez kapcsolódó feladatot, melynek ellátásában (további külső támogatásra lenne szükség, illetve vannak-e konkrét kapacitásfejlesztési igényeik a későbbi KAP értékelésekben történő eredményes részvétel érdekében).

Az interjúk során megkérdezettek nem jeleztek olyan kapacitásbeli problémát, amely jelenleg nehezen kezelhető lenne, ugyanakkor a KAP ST megvalósításával és értékelésével kapcsolatban már lehetségesnek látják, hogy további erőforrást kell majd bevonniuk. A kérdések alapján az érdekelt felektől a KAP ST megvalósításával kapcsolatban az alábbi, értékelésekre vonatkozó kapacitásépítési igények merültek fel.

Tapasztalattal kapcsolatos kapacitásfejlesztési igények

Kapacitásfejlesztés kapcsán javasolják olyan képzések szervezését (pl.: műhelymunka, azaz workshop a konferenciák helyett), melynek célja a gyakorlatias tudásátadás és a tudásmegosztás, emellett célszerű lenne a képzések újbóli rendszeressé tétele. A tervek szerint a nemzeti KAP Hálózat felelős az ilyen tevékenységek megszervezéséért és irányításáért.

Több interjún is elhangzott, hogy érdemes lenne fejleszteni az együttműködést a különböző szervezetek között a gördülékenyebb információ-megosztás céljából. A megkérdezettek kifejezetten hasznosnak tartják, hogy az Agrárminisztérium a KAP ST kapcsán Együttműködési Megállapodásokat köt a különböző szervezetekkel.

Humán erőforrással kapcsolatos kapacitásfejlesztési igények

A megkérdezettek közül néhány szervezet jelezte, hogy jelenlegi feladataik ellátásához épphogy elegendő humán erőforrás áll rendelkezésükre, ezért, ha komolyabban szeretnének segíteni a KAP ST értékelésében, akkor humán erőforrásra van szükségük.

A három interjún részt vevő LEADER HACS jelezték, hogy az értékelési munkában szívesen vállalnának szerepet. Hasznos lenne, ha időben tervezhetőek lennének az értékeléssel kapcsolatos feladatok, mert akkor jobban tudnának azokra munkaerő-kapacitást tervezni.

Konkrét humán erőforrás igényt az Agrárminisztérium Agrármodernizációs Főosztálya és az Agrárminisztérium Termelői Szervezetek Osztálya fogalmazott meg.

Informatikai támogatással kapcsolatos kapacitásfejlesztési igények

Informatikai kapacitásfejlesztéssel kapcsolatban fogalmazódott meg az IIER hozzáférés és a magasabb IIER hozzáférés igénye, amennyiben az vezetői döntés alapján is indokolt.

További igény az informatikai- és honlap-fejlesztés, valamint az AM szerverkapacitásának növelése.

3.4 Összefoglalás

Az alábbi táblázat röviden és ezért nem teljeskörűen foglalja össze az érdekelti igényeket az interjúk alapján.

Kiemelt érdekeltek	Értékeléssel kapcsolatos igények	Kapacitásépítéssel kapcsolatos igények
MÁK	Értékelésekhez kapcsolódó adatigények minél pontosabb megfogalmazása, közös adatértelmezés az értékelővel.	A jelenlegi adottságok között nincs további igény.
NAK	A beruházási támogatású jogcímeknél legyen része az értékeléseknek, hogy ágazati szempontból milyen kimutatható hatása van a beruházásoknak.	Nincs megfogalmazott igény.
NÉBIH	Bármely, az értékelések során felmerülő, a saját adatbázisukkal kapcsolatos visszacsatolás.	Humán erőforrás kapacitásnövelési igény.
KSH	Jól definiált adatigények, időben tervezhetően.	Nincs megfogalmazott igény.
AKI	Szakértői részvétel az értékelésekben.	IIER hozzáférés, amennyiben vezetői döntés alapján ez indokolt (a kedvezményezettek adataihoz, a VP-ben nem fért hozzá az AKI).
Lechner Kft.	Távérzékelés megfontolása átfogó értékelési eszközként.	Együttműködési megállapodás és akadályok (pl.: információhoz való hozzáférés, lassú ügyintézés) elhárítása.
Magyar Madártani Egyesület Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ) delegáltja	Potenciális negatív hatások érdemi, minisztériumon belüli vizsgálata.	A jelenlegihez hasonló hosszú távú együttműködés.
Cserhátalja Vidékfejlesztési Egyesület (LEADER HACs)	Kompakt, közérthető és konkrét eredményeket tartalmazó értékelésekre van szükség.	IIER hozzáférési igény (amennyiben vezetői döntés alapján indokolt) a saját akcióterülethez kapcsolódó adatokhoz.
Bakony és Balaton Keleti Kapuja Közhasznú Egyesület (LEADER HACs)	Az értékelések a kvantitatív elemek mellett a kvalitatív, a helyi vagy regionális együttműködések tartalmára és minőségére vonatkozó, nehezebben számszerűsíthető tényezőkre is terjedjenek ki.	IIER hozzáférés (amennyiben vezetői döntés alapján indokolt) a saját akcióterülethez kapcsolódó adatokhoz.
Rinya-Dráva Szövetség (LEADER HACs)	LEADER program hasznosságának mérése új ügyfelek számán keresztül.	IIER hozzáférés (amennyiben vezetői döntés alapján indokolt) a saját akcióterülethez kapcsolódó adatokhoz.
Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.)	Vármegyei szintre bontott értékelések.	A sokrétű szakmai munkához, hatékonyabb és gyorsabb munkavégzéshez megfelelő szakmai kompetenciákkal rendelkező munkatársak felvételére van szükség.
Agrárminisztérium Agrárpiaai Főosztály	Ágazati értékelések optimális záróéve 2027.	Technológiai- és humán erőforrás kapacitásfejlesztési igény.
Agrárminisztérium - Fejlesztéspolitikai Főosztály	Számos konkrét értékelési kérdés, tematikus bontásban.	Nincs megfogalmazott igény.
Agrárminisztérium – Agrármodernizációs Főosztály	Az értékelések optimális záróéve 2027, ezáltal biztosítható a következő időszak tervezése során az eredmények felhasználhatósága.	Humán erőforrás kapacitásfejlesztési igény.

8. táblázat: Érdekeltek értékelési és kapacitási igényei

Az MB a tagsága révén minden egyes értékelési témakörben kipróbált és jól bevált „lefedettséget” és hozzáértő, aktív érdekelti képviselőt biztosít. Ugyanakkor az MB-n kívüli tagok elsősorban (1) az értékelések adatgyűjtési szakaszaiban (minden egyes értékelés más és más érintetteket szólít meg), (2) az értékelési eredmények tervezetének felülvizsgálatában és (3) disszeminációs eseményeken vesznek részt.

Emellett az ÉPIB-ek hatáskörébe tartozik az érintettek aktív bevonása a témáknak megfelelően. Az egyes értékelési témák körét és tartalmát az értékelési fiche-ekben és az ÉT AT-ban kell meghatározni. Ezek a dokumentumok megfelelő és célzott platformokat biztosítanak az érintett felek bevonására.

4 ÜTEMTERV

4.1 Értékelések ütemezésének kontextusa

Az értékelések ütemezésének egyik alapja, hogy eredménytermékeik időben rendelkezésre álljanak ahhoz, hogy a rájuk is épülő tervezési, megvalósítási vagy jelentéstételi kötelezettségeket támogatni tudják.

A KAP ST értékelései esetében az alábbi kezdő- és záró időpontokhoz kapcsolódó, feltételezett kötöttségeket vettük figyelembe:

- **Végdátum:** A következő KAP időszak 2028-2034 közötti időszakra várható. Ezen időszak tervezésnek (figyelembe véve a jelenleg futó KAP 2029-ig tartó megvalósítási és költési időszakát) 2027-ben el kell kezdődnie. Ezért a tematikus értékeléseknek optimális esetben 2027-ig le kell zárulniuk, 2028-as zárás esetén az eredményeik még figyelembe vehetők lesznek (amennyiben az intézményrendszeri terheltség miatt két évre kellene szét húzni az értékelések záró időszakát).
- **Kezdő dátum:** A KAP ST-ben szereplő beavatkozások értékeléséhez megvalósítási adatok kritikus tömegének kell rendelkezésre állnia. Ez nem feltétlenül időponthoz kötött, javaslatunk inkább a folyamatos és szakaszos értékelés alkalmazására vonatkozik (ld. 4.3 fejezet). Ezzel lehetővé válik az, hogy a később meghirdetett vagy később felfutó beavatkozások is érdemi – ha nem is mindenre kiterjedő – értékelései lefolytathatók legyenek. A hatásvizsgálatokra vonatkozóan jelentősebb az időbeli kötöttség is. Ezeknél – témától függően – 2-3, de akár 5 évnek is el kell telnie ahhoz, hogy a hatásindikátorokban érdemi, kimutatható változtatásokat okozzanak.
- **Időintervallum:** Az IH részéről (követve a hagyományosan külső, független fél által végzett értékelés koncepcióját) az értékelések koordinációját, adatszolgáltatását, támogatását végző csapat és vezetői kapacitás korlátozhatja azt, hogy hány értékelés végezhető el a kötött kezdő és végpontú értékelési időintervallum alatt. Ennek becslését jelen dokumentum 7. fejezete tartalmazza. A becslésnél a párhuzamos és kapcsolódó feladatokat figyelembe vettük (APR minden évben, VP ex post értékelés várhatóan 2024-26 között (záró dátuma: 2026. december 31.) stb.).

Az egyes értékelések ütemezését legalább évente aktualizálni kell, követve a KAP ST felhívások közzétételének ütemezését és előrehaladását. A 2024-es akcióterv kidolgozása folyamatban van, várhatóan 2023 végére lesz kész.

4.2 Folyamatos értékelési megközelítés

Tekintettel arra, hogy a KAP ST beavatkozások 2024-re tervezetten mind megjelennek, ezért javasolt az értékelésekbe egyrészt bevonni az átmeneti időszakban (2021-23) nyert megvalósítási tapasztalatokat, és azokra is építeni, másrészt az értékeléseket akkor elindítani, amikor már releváns és értékelhető tartalom és (rész)eredmények állnak rendelkezésre. Az értékelések jelentős körének indítását emiatt nem határidőhöz, hanem teljesítendő előfeltételhez javasoljuk kötni, az alábbi elvi ütemezés szerint, többszakaszos, folyamatos értékelést feltételezve (mellette megtartva egyes témáknál az egyszeri értékelési megközelítést).

- Az **értékelés első szakaszát** (előzetes potenciálbecslés) akkor érdemes elindítani, amikor (szakaszos hirdetésnél) az első szakasz támogatási kérelmeiről megvan a döntés. Ekkor már lehetséges egy olyan potenciálvizsgálatot végezni, amely felméri a célok, indikátorok teljesülésének esélyét (pl.: vállalások, területiség, volumenek, fajlagos költségek alapján). Ebben a szakaszban érdemes egy kisebb mintán visszajelzést kérni a kedvezményezettektől a pályázási folyamatról, várakozásaikról (pl. megvalósítási kockázatok). Ezek alapján tud az IH gondolkodni folytatásban, új kiírási feltételekben.
- Az **értékelés második szakaszát** (előzetes eredmény becslés) akkor érdemes végezni, amikor a megvalósítás olyan fázisban van, hogy a projektek legalább 60%-a már elkészült. Ekkor már jó eséllyel felmérhetők a megvalósítás első tapasztalatai, újrabecsülhetők a vállalások, a potenciálisan elérhető indikátorértékek. Ez támogatja az IH-t is az új ciklus megtervezésében.
- Az **értékelés végső szakaszában** (megvalósulási előrejelzés) kerülhetne sor a klasszikus hatásértékelésre, amikor a projektek legalább 60%-a esetében letelt a jellemző hatások érvényesüléséhez szükséges időszak (pl. foglalkoztatásnál 2 év, versenyképességnél 2-3-5 év, társadalmi hatásoknál gyakran 5 év). Ez az értékelés-típus a nettó hatásokat vizsgálhatná (a kontextus változásából fakadó hatásokat kiszűrve) koncentrálna a meta adatokra, tekintettel arra, hogy 3-5 év olyan jelentős idő a kontextus egyre gyorsabb változásából fakadóan, amely nem feltétlenül teszi már lehetővé az eredmények direkt használatát.

Az értékelések megjelenésének dátuma az az évszám, amely az IH törekvései alapján majd megegyezik azzal az évszámmal, amikor az értékelés lezárul. Az értékelések megjelenésének dátumai a 8. táblázatban (Gantt) találhatóak meg.

4.3 Értékelési menetrend és folyamat-indítás

Az értékelések a 2014-2020-as VP időszakban kialakult menetrendjét érdemes megtartani. Eszerint az értékelés első mérföldköve egy indító jelentés (IJ) volt, ezt követte egy köztes jelentés (KÖJ), majd végül egy záró értékelési jelentés (ZÉJ) zárta. Ezt a menetrendet a javasolt ütemezéshez (ld. következő pont) és annak feltételeihez illeszkedve tartalmilag finomhangolni javasoljuk, a következők szerint. Az IJ-nek része kell, hogy legyen egy értékelhetőségi vizsgálat, annak érdekében, hogy az esetleges adatigények vagy más akadályok alapján az értékelési erőforrások felhasználását megelőzően döntés születhessen arról, hogy az értékelés elvégzése továbbra is reális és időszerű-e. Továbbá a relevancia és felhasználhatóság érdekében a kész ZÉJ-ek elfogadását és jóváhagyását a megfelelő erőforrások allokációjával javasolt felgyorsítani és a benyújtást követő 120 naptári nappal lezárni (figyelembe a partnerségi egyeztetési iterációk időigényét is).

A VP értékelési tapasztalatok alapján az érdekelt felek korai megszólítása és bevonása és az információknak az értékelések elején, a hipotézisek meghatározásának szakaszában történő egyeztetése érdekében javasoljuk, hogy az értékelések szakmai-tartalmi kiindulópontjai a korábbi értékelési tapasztalatok legyenek, melyeket az érdekeltekkel együtt egy projektindító workshop keretében kvalitatív információkat is begyűjtve használhat fel az értékelő az értékelési koncepciója kidolgozásához, ezáltal egyben mozgósítva is a releváns kört.

4.4 SO értékelések ütemezése

Az SO-nkénti értékelések ütemezésének alapjai az egyes értékelési témák. A korábbi fejezetekben szereplő bontást követve valamennyi értékelési témát négy SO csoport (SO1-2-3: gazdasági értelemben vett fenntarthatóság, SO4-5-6: környezeti értelemben vett fenntarthatóság, SO7-8-9: társadalmi fejlesztés, XCO: tudás, innováció, digitalizáció, együttműködés) alá rendeltünk.

Az értékelések ütemezés során célunk az egyes értékelési témák mentén annak elősegítése, hogy az értékeléseket irányító ÉPIB-ek, az azokban részt vevő érdekelti kör és az értékelői kapacitások terhelése – amennyire ez lehetséges – egyenletes legyen úgy, hogy az értékelési eredmények az elvárt határidőre (a következő időszaki tervezésbe való becsatornázás érdekében) rendelkezésre álljanak. A 4.7. fejezetben található 8. táblázat bemutatja az értékelések javasolt ütemezését értékelési témánként.

4.5 Specifikus témák értékelési ütemezése

A specifikus témák közül négy esetben javasolja az útmutató dedikált értékelések elvégzését. Ezek a I) LEADER hozzáadott érték, II) AKIS, III) Környezeti és éghajlati architektúra és IV) Nemzeti KAP Hálózatok. Ötödik elemként szerepel még az V) egyszerűsítés a felsorolásban, mint javasolt specifikus értékelési téma.

A specifikus témák értékelését alapvetően két tényező határozza meg. Egyrészt e témák értékelési részeikben már megtörténnek egyes SO értékelések során, másrészt ezek a specifikus témák jellemzően átfogóak, így értékelésük hosszabb időt vesz igénybe és értékelésük az 2023-2027-es KAP időszak végén javasolt – de még időben ahhoz, hogy a következő 2028-2034-es időszak tervezésére érdemi hatással legyenek.

Javaslatunk szerint az egyes specifikus témák ütemezése a következő.

- **LEADER (ST1):** 2026-2027-ben javasolt, a Bizottság saját értékelési ütemezéséhez is illeszkedően, a LEADER-HACS értékeléssel összevontan. Ekkorra a HFS-ek elkészültét követő megvalósítási időszakából már kellően hosszú időtartam telt el, eredmények érdemi arányban állhatnak rendelkezésre a következtetések levonásához. A vizsgálat kvalitatív részét már érdemes 2026 legelején megkezdeni adatgyűjtéssel (értékelési workshop-okkal, interjúkkal) és év végi záró IER adatállomány alapján a kvalitatív részeredményeket kvantitatív adatokkal validálni. A tervezett publikálás éve 2027.
- **Nemzeti KAP Hálózat (ST2):** 2027-28-ban indokolt értékelni, a Bizottság saját értékelési ütemezéséhez is illeszkedően. A szolgáltatások nyújtásával kapcsolatban 2027-re már néhány évnyi tapasztalat rendelkezésre fog állni, mely elegendő alapot nyújt az első részeredményeik és a mögöttes tényezők vizsgálatára, és időt hagy a beavatkozások korrekciójára, amennyiben szükséges. Az értékelés tervezetten 2028-ban lesz publikálva.

- **AKIS elemek (ST3):** 2026-2027-ben javasolt, a Bizottság saját értékelési ütemezéséhez is illeszkedően. Az AKIS eredményei közül várhatóan a tájékoztatói és tanácsadási, illetve a képzési szolgáltatások jelentős arányban a beruházási pályázati lehetőségek igénybe vételét megelőzően kerülnek igénybe vételre, így tervezetten 2026-2027-re már jelentős adat és információs vagyon kell, hogy rendelkezésre álljon az értékelés elvégzéséhez. A publikálás éve tervezetten 2027.
- **Zöld felépítmény (ST4):** 2026 végi adatok és rendelkezésre álló SO4-5-6 értékeléseket követően 2027-28-ban javasolt. Az értékelést 2025 második felében egy előzetes adatgyűjtés előzi meg. Az időszak végi, 2027-2028-as értékelés célja a már széles támogatotti kör alapján az eredmények okainak feltárása. A zöld felépítmény értékelés tervezetten 2028-ban kerül publikálásra.
- **Egyszerűsítés és intézményrendszer (ST5):** 2025-ös előzetes adatgyűjtést követően 2026-2027-ben javasolt, a megújult informatikai környezettel rendelkező megvalósítási rendszer alkalmazásának tapasztalatszerzését követően és a következő 2028-2034-es időszak tervezését és ex ante értékelését megelőzően lehetséges az intézményi teljesítmény és lehetőségek érdemi vizsgálata. A publikálás tervezett éve 2028.

4.6 Tanulmányok és kutatási-elemzési tevékenységek ütemezése

A KAP ST időszakában (2023-2027) az SPR és DME rendeletek és az azokra épülő útmutató és Toolbox lehetőséget nyújtanak értékeléseket támogató, megalapozó tanulmányok készítésére. Javasoljuk, hogy ezek a tanulmányok

- egyrészt **készítsék elő és alapozzák meg az értékelések elvégzését** – vagyis szolgáljanak az értékelések indító jelentéseinek megalapozására a sok és/vagy nehezen hozzáférhető, és/vagy kétséges tisztaságú adat hozzáférést, felhasználhatóságát megelőzően, illetve segítsék becslési módszertanok kialakítását,
- másrészt **adjanak lehetőséget potenciálbecslésre** - a folyamatos/szakaszos értékelés koncepcióját is figyelembe véve - a még éppen csak elindult beavatkozások esetében,
- harmadrészt állandó és **folyamatosan felülvizsgált és aktualizált primer adatszolgáltatást kínálnak** az értékelések elvégzéséhez (ld. Környezeti Hatásmonitoring, Társadalmi Hatásmonitoring),
- végül magas szintű (gazdasági, környezeti, társadalmi) **szintézis jelentések** alapjául szolgálnak.

A tanulmányok, kutatási-elemzési tevékenységek tartalmát és ütemezését az éves akciótervek fogják rögzíteni.

4.7 Összefoglalás (Gantt)

Az alábbi táblázat összefoglalóan mutatja be az egyes értékelési témákhoz kapcsolódó értékelések tervezett ütemezését, – melyet az egyes éves értékelési terv akciótervek fognak folyamatosan felülvizsgálni és igény szerint korrigálni – figyelembe véve azt az esetet is, ha a KAP-hoz hasonlóan átmeneti évek állnának rendelkezésre az új időszaki (2023-2027) KAP ST indítását megelőzően.

5 ADATOK ÉS INFORMÁCIÓK

5.1 Megközelítés

Az értékelések elkészítése során számos szempont merül fel, amely több forrásból származó adat gyűjtését, rendezését és elemzését igényli.

Az értékelésekhez szükséges adatok biztosítása érdekében több megközelítést alkalmazva kerestük a megoldást arra, hogy különböző forrásokból valamennyi adat jó minőségben és időben rendelkezésre álljon. Ennek érdekében a következő feladatok elvégzésére került sor:

- 1) A korábbi 2014-2020-as VP időszak tapasztalatainak áttekintése.
- 2) Az indikátorok képzéséhez szükséges adatigények meghatározása.
- 3) Az egyes támogatott projektek életútjához kapcsolódó adatigények meghatározása.
- 4) A korábbi 2014-2020-as VP időszak adatigényeinek hozzárendelése a jelen 2023-2027-es KAP időszakban tervezett értékelési témákhoz.
- 5) A korábbi 2014-2020-as VP időszak értékelőinek bevonása az értékeléshez szükséges adatigények meghatározása érdekében (a korábbi időszaki értékelések adatigénylései kapcsán nyert tapasztalatok alapján).

A felsorolt területeken elvégzett feladatok alapján levonható következtetések együttesen képesek hozzájárulni ahhoz, hogy a KAP időszakban (2023-2027) tervezett kötelező témákhoz kapcsolódó értékelések adatigényei, valamint a szükséges adatfeldolgozások mind teljesebb mértékben biztosíthatók legyenek.

A korábbi 2014- 2020-as VP időszak tapasztalatainak áttekintése

A korábbi VP időszak értékelési adatigény kezelési tapasztalatai – az értékelési adatigényekkel foglalkozó munkacsoport jelentései alapján – a következők:

- Cél az adatigények előzetes meghatározása annak érdekében, hogy az igényelt adatok bekérése jól integrálható legyen a pályázat- és projektkezelési folyamatokba és ennek hatására csökkenjen, vagy kiküszöbölhető legyen az eseti, pótlólagos adatbekérés.
- Több adatkör esetén szükségesnek látszik elemi adatok bekérése (a korábbi gyakorlat szerinti valamilyen dimenzió alapján összesített adatok helyett), amelyek több szempont szerinti ellenőrzését követően az adatok az igényelt mélységben, hiteles forrásból – azaz az adatgazdától származóan – rendelkezésre fognak állni az értékelésekhez.
- Kiemelten a pótlólagos adatbekérésekre jellemző, hogy az igényelt információ szöveges, nem strukturált formában állt rendelkezésre, ami jelentős mértékben akadályozza az adatok feldolgozhatóságát. Az értékelésekhez szükséges információk, adatok gyakran szkennelve, gyakorlatilag papíralapon jutnak el az értékelőkhöz. A jövőben szükséges biztosítani olyan felületet, amelynek használatával a kedvezményezettek összesíthető formában szolgáltatnak egyedi, számszerűsíthető adatokat.
- Hasonlóan fontos szempont az igényelt adatok, adatkörök pontos definiálása, olyan fogalmi rendszer kialakítása, ami biztosítja az adatbázisban szereplő adatok egyértelműségét.

- Fontos tapasztalat a jövőre nézve annak a vizsgálatnak a szükségessége, hogy az egyes adatok a kedvezményezettektől vagy más szereplőtől kerüljenek-e bekérésre (kevésbé terhelve a kedvezményezetteket, ugyanakkor biztosítva a kedvezményezettek háruló adminisztrációs és adatszolgáltatási kötelezettségeket).
- Az értékelések támogatása érdekében célszerű vizsgálni, hogy az adatok az IER-ből vagy az adattárházból kerüljenek-e kinyerésre, valamint a lekérdezések gyorsítása érdekében azt is célszerű meghatározni, hogy az egyes elemi adatokat milyen dimenziók szerint szükséges kezelni és összesíteni, milyen adat-transzformációk indokoltak. Szintén az értékelésekhez szükséges adatok és adatfeldolgozások gyors, pontos biztosítását szolgálná az adattárházi struktúra újragondolása.
- Az értékelések kiszolgálása érdekében előrelépés a szükséges adatokat megfelelő rendezettségben tartalmazó standard riportok specifikálása és fejlesztése, valamint az így rendelkezésre álló riportok paraméterezzhető módon (pl. szűrések beállítása) – értékelők által történő – lekérdezési lehetőségének biztosítása.

Az indikátorok képzéséhez szükséges adatigények meghatározása

Az indikátorok képzéséhez szükséges adatok jelentős része jó alapot teremt az értékelések elkészítése során is, ezért fontos feladatként értelmeztük az adatok jellemzőinek ezzel a céllal történő összegyűjtését. Az indikátorrendszer egységes értelmezése és a szükséges elemi adatigények meghatározása érdekében tematikus munkacsoporti ülések keretében az érintett kifizető ügynökségi és minisztériumi szakemberek bevonásával megkezdődött az Adatfeldolgozási Kézikönyv kidolgozása. A munkacsoport keretei között a Bizottság által kiadott dokumentumok mellett a tagállami egyedi döntéseket, fogalmakat és értelmezéseket is egyeztetik a szakterülettel foglalkozó szakértők. A részletes vizsgálat során az egyes beavatkozásokhoz tartozó elemi adatkörök vizsgálata is megtörténik az eredmény (Result (R)) és a kimenet (Output (O)) indikátorok vonatkozásában, ugyanakkor a kapcsolódó DME adatok áttekintésére is kiterjednek az egyeztetések. Az elemi adatok beazonosításán felül a munkacsoport résztvevői megvizsgálják, hogy az érintett adat milyen formában áll rendelkezésre, elérhető-e az IER rendszerben vagy kapcsolódó rendszerekben (pl. MePAR).

Az Adatfeldolgozási Kézikönyv felhasználásával az indikátorokhoz vagy jelentésekhez rendelt meghatározásra kerültek adatigények, leírásra került az egyes adatok szakmai tartalma és forrása, továbbá az adat időbeli állapota, vagyis az, hogy terv- vagy bázisadatként értelmezett, valamint előlegkérelemhez, kifizetési kérelemhez vagy fenntartási jelentéshez kapcsolódik.

Ennek a feldolgozásnak részeként – az előzőhöz hasonló struktúrában – az is részletezésre került, hogy ágazati bontásban (pl. méhészet, borászat) milyen adatok szükségesek az EUB által igényelt információk biztosítása érdekében.

A korábbi 2014-2020-as VP időszak adatigényeinek hozzárendelése a jelen időszakban tervezett témákhoz

Első lépésként összerendelésre kerültek a 2014-2020-as időszak (és a 2021-2022-es átmeneti időszak) kötelező témái és a 2023-2027 közötti új KAP időszakban tervezett értékelési témák. Több esetben biztosítható volt az egyértelmű megfeleltetés, ugyanakkor néhány esetben az új KAP időszak egy-egy témáját nem lehetett egyértelműen hozzárendelni a korábbi kötelező témákhoz. Ez azt eredményezi, hogy egy-egy új KAP téma több korábbi témával összefüggésben is értelmezhető.

Ezt követően lehetőség nyílt arra, hogy a korábbi VP időszakban készült – értékelésekhez szükséges adatigényeket tartalmazó – nyilvántartásból kiindulva meghatározásra kerüljön, hogy az új KAP időszak értékelési témáihoz kapcsolódó értékelések elkészítése érdekében mely adatok lehetnek szükségesek, beleértve azt is, hogy az igényelt adatoknak mi a forrása.

Ez a feldolgozás, valamint az ennek eredményeként rendelkezésre álló részletes táblázatok jó alapot teremtenek arra, hogy az új KAP időszakban tervezett értékelési témák esetében – a korábbi VP időszak értékeléseinek elkészítése érdekében történő adatgyűjtés alapján – milyen ügyladatok, kérelemadatok, továbbá külső forrásokból (MePAR, BM, KSH, NÉBIH, OVF stb.) származó adatok jelenthetik az értékelés alapjait. A feldolgozás eredménye lehetőséget biztosít az esetlegesen hiányzó adatok értékelők által történő azonosítására is, továbbá az adatigény jelzése alapján az adat bekérésének megtervezésére.

A projektek életútjához, lefutásához kapcsolódó adatigények meghatározása

Vannak olyan adatok, amelyek – függetlenül a szakmai tartalomtól – valamennyi projekt esetében relevánsak és az értékelések készítése során is szükségesek. Ezért meghatározásra kerültek a támogatási kérelemhez, az előleg kérelemhez, a szakmai beszámolóhoz, a kifizetési kérelemhez, a szerződésmódosításhoz, a helyszíni ellenőrzéshez és a szabálytalansági eljáráshoz kapcsolódó általános adatok, kiemelten az időadatokra, a döntés eredményére és az értékadatokra.

A korábbi 2014-2020-as VP időszak értékelőinek bevonása az értékeléshez szükséges adatigények meghatározása érdekében

A korábbi VP időszak értékelői közül többek bevonásával egyeztettük az előzőekben említett területeken elkészített dokumentumokat. Ezek módszeres áttekintése – az adathiányból adódó nehézségek és problémák feltárása és ismerete alapján – elősegíti az értékeléshez szükséges adatok körének teljessé tételét, az adatigények kérelmekbe történő beépítését. A dokumentumok értékelők által történő tanulmányozása folyamatban van, a kapott információk feldolgozását tervezzük és a kapott eredményeket felhasználjuk a 2024-es ÉT AT-ban, amely hamarosan elkészül.

A korábbi – értékelésben részt vevő – szakértők a fentiek szerint összeállított adattáblát áttekintésre megkapták azzal, hogy a lehetséges adathiányokat vagy bármilyen tapasztalt nehézséget jelezzék. Az AKI szakértői még dolgoznak az átfogó szakmai feladaton, ugyanakkor a zöld, illetve környezeti (SO4-SO5-SO6) témák kapcsán visszaérkeztek az előzetes szakértői észrevételek. Ezek alapján egyrészt a szakértők jelezték, hogy nem minden esetben lehetséges előzetesen, a beavatkozások előzetes ismerete nélkül adatigényt meghatározni, mert azon jogcímek esetében (pl.: NTB), amiknek nincs történelmi előzménye, azoknál nem látható előre a pontos fejlesztési cél és emiatt jelenleg nem azonosíthatók be további adatigények.

Az ismert, kevésbé változó beavatkozások esetében előzetesen viszonylagos pontossággal definiálhatók azok az adatkörök, amik a vizsgálat tárgyát képezhetik. Az adatok két rendszerből származnak: egyrészt az IIER-ből (Egységes kérelemből származó táblaszintű és táblaszint alatti adatok), másrészt a MePAR-ból (fizikai blokk szinten, felszínborítások és tematikus fedvények). Az IIER-ből elérhető táblaszintű adatok esetében a szakértők előzetesen javaslatot tettek arra, hogy – a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján – mely beavatkozások esetében vizsgálandók azok és milyen szinten.

5.2 Adatok elérhetősége, adatforrások, adathiányok és kezelésük

5.2.1 Bevezetés

Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER)

Az adatok meghatározó része a támogatási kérelem benyújtása és elbírálása, a szerződéskötés, a projekt-megvalósítás és a pénzügyi elszámolás folyamatában keletkezik, ennek megfelelően arról kell gondoskodni, hogy – tekintettel a kérelmezők és kedvezményezettek adminisztratív terhére is – a szükséges adatok a folyamat meghatározott pontján mezőszinten, vagyis önálló adatként bekérésre kerüljenek, valamint a folyamatot támogató IIER rendszerben elérhetővé váljanak. Az ehhez kapcsolódó informatikai fejlesztés folyamatban van, egyes moduljai már tesztelés alatt állnak.

Az értékelést támogató tanulmányok rendszeres időközönként ellenőrzik az adatok elérhetőségét és minőségét. Az új IIER rendszer célja az adatok gyűjtése, valamint az indikátorok és jelentések automatikus biztosítása és kiszámítása, ami tervezetten jelentős előrelépést jelent az adatproblémák kapcsán.

Külső adatforrások

Az adatok másik része több adatforrásból származik, jellemzően olyan szakma-specifikus adatokkal, amelyek valamely külső szervezet tevékenységének eredményeként állnak rendelkezésre. Ennek megfelelően azt szükséges biztosítani, hogy szervezetek közötti együttműködéssel az adatok időben rendelkezésre álljanak az értékelések elkészítése érdekében.

5.2.2 Adatgazdák

A következő táblázatban bemutatásra kerülnek az értékeléseket támogató adatok főbb gazdái, adatkörökkel.

Adatgazda	Adatkör	Adatforrás
MÁK	Általános ügyféladatok	IIER
	Beruházás alapú általános adatok	IIER
	Üzleti tervre vonatkozó adatok	IIER
	Jogcímspecifikus kérelem adatok	IIER
	Kifizetési adatok	IIER
	Projekt státusz adatok	IIER
	Térinformatikai adatok	MEPAR
NÉBIH	Állattartásra vonatkozó adatok	ENAR, TIR, BIR, OLIR, FELIR
	Növénytermesztésre vonatkozó adatok, talaj és növényvédőszerre vonatkozó adatok	eGN, MKR
	Talajadottságokra vonatkozó információk	Talajweb
OMSZ	Időjárási adatok	Meteorológiai Adattár
OVF	Vízrajzi adatok	Vízrajzi adatbázis
	Vízminőségi adatok	Felszíni és felszínalatti vízminőségi monitoring rendszer
NAK	Országos Jégkarmérséklő Rendszer (JÉGER) működtetésére vonatkozó adatok	JÉGER
	Termelői és hagyományos piacok adatai	Szakma-specifikus adatbázis

Adatgazda	Adatkör	Adatforrás
KSH	Tápanyag- és növényvédő szerek adatai	KSH STADAT/Tájékoztatói adatbázis
	Mezőgazdasági területek méreteire vonatkozó adatok	
Kormányhivatalok	Állattartó helyek engedélyezési adatai Erdőtelepítés, engedélyezési dokumentációk, erdőrészlet adatok	Engedélyezési dokumentációk Országos Erdőállomány Adattár
Lechner Tudásközpont (jogelőd: FÖMI)	Talajadottságokra vonatkozó információk	Földmegfigyelési Információs Rendszer
Agrárminisztérium	Elismert termelői csoportok és termelői szervezetek taglistái	Adatbázis
	HACS adatok	HACS adatszolgáltatás
NAV	Foglalkoztatási adatok	NAV ANYK adatbázisa
AKI	Jövedelmezőségi adatok	FADN
Nemzeti Földügyi Központ (NFK) Erdészeti Főosztály	Erdőállományra vonatkozó adatszolgáltatás	NFK adattár

10. táblázat: Az értékeléseket támogató főbb adatgazdák, adatkörök

5.3 Adatszolgáltatás és az adatminőség

A vonatkozó uniós szabályozás értelmében a tagállam feladata az adatok rendelkezésre állásának biztosítása.

Az egyes tématerületek vizsgálata során megállapításra került, hogy jól tipizálható a szükséges és egyben hiányzó, nem megfelelően rendelkezésre álló adatok köre és forrása. Az **SO1-SO2-SO3 célkitűzések** esetében a jellegzetesen hiányzó vagy nem megfelelő formátumú adat olyan naturália, ami **jövedelmezőséghez vagy teljesítményhez kötött, objektív, megállapítható érték**. Ezek a számszerűsíthető értékek a korábbi 2014-2020-as VP időszakban is rendelkezésre álltak a gazdálkodónál, viszont **nem, vagy nem megfelelő formátumban** kerültek benyújtásra, ami vagy eseti adatbekérést, vagy (pl. pdf dokumentumból való) manuális adatgyűjtést igényelt. Mindkét esetre megoldást jelent, ha a kérelembenyújtó felületen számmal tölthető adatmezőként megjelölve tölti ki a kedvezményezett a kért adatot – ezzel tehermentesítve mind az intézményrendszert, mind saját magát.

Az **SO4-SO5-SO6** esetében kulcsfontosságú a **gazdálkodási gyakorlat** hatása a környezet állapotára (így a talajra, a felszíni és felszín alatti vizek állapotára vagy a biodiverzitásra). Ezek mellett a **gazdálkodók egyes jogcímeiben tett vállalásainak** is fontos szerepe van az értékelés során, hiszen mutatja a szakpolitikai irányelvek érvényesülését, valamint a gazdálkodói attitűd változásait. A gazdálkodási gyakorlat tekintetében a **NÉBIH által kezelt gazdálkodási naplók** adatai jelentik az alapvető információforrást, ezek a korábbi 2014-2020-as VP időszakban is átadásra kerültek, rendelkezésre álltak. Az adatok másik forrását a **gazdálkodók által benyújtott kérelmek** jelentik, melyek tartalmazzák az egyes beavatkozásokban tett vállalásokat. Ezek elérhetősége, lekérdezhetősége **jól definiált riportok** mentén lehetséges és szükséges. Ezen riportok pontos meghatározása folyamatban van az érintett szakterületek és a fejlesztők bevonásával.

Az **SO7-SO8-SO9 vizsgálata** során kritikus adatkörként került beazonosításra a **jövedelmi és a foglalkoztatási adatok** köre. Ezek egy része **KSH, illetve NAV adatszolgáltatással** kezelhető, melyre kialakított eseti gyakorlata van már az intézményrendszernek, míg az adatok másik része a **kedvezményezett üzleti tervéből**, vállalásaiból nyerhető ki, amit jellemzően a kérelem melléklete tartalmaz. Itt is elengedhetetlen, hogy ezek az adatok **lekérdezhető formában jelenjenek meg** az informatikai rendszerben, ezzel csökkentve az adminisztratív terhelést. A célterületek további nehézsége a **LEADER HACS szervezetek** érintettsége. A HACS jelentésekből kinyerhetőek ugyan a vállalásokra vonatkozó adatok (mind üzleti, mind műszaki szempontból), viszont azok sokfélesége okán együttes elemzésük a korábban használt tevékenység besorolás szerint nehézkes. A fejlesztések hangsúlyosabb tipizálása elősegítené az értékelési munkát és jobban fókuszált eredményekre vezetne.

Az **XCO-ST2-ST3-ST5 célkitűzések** sok tématerületet fognak át, nehezen tipizálható kritikus adatkörökkel, viszont néhány – korábban már említett – visszatérő kérdéssel. Az utóbbiak közé tartoznak a **vállalások és a műszaki tartalom** lekérdezhető megjelenítése, illetve a **jól meghatározott riportok kialakítása** a rendszerben. Egyedi probléma a **képzésen résztvevők** kompetenciájának, szakismeretének fejlődése, gazdasági, munkaerőpiaci sikere, ami több szinten vet fel megoldandó problémát, hiszen egyrészt a képzésben résztvevők körére vonatkozó adatok tárolása mellett annak lekérdezhetőségét, elemezhetőségét is biztosítani szükséges (személyes adatok kiadása nélkül), másrészt a képzések utókövetésének rendjét és módszertanát is ki kell alakítani a visszamérhetőség biztosítása érdekében. Az informatikai rendszer műszaki leírásában rögzítésre került, hogy része a képzésre kötelezettek és megvalósult képzések adatainak és kapcsolódó dokumentumainak strukturált nyilvántartása, az adatok és dokumentumok keresési, továbbá megjelenítési lehetőségének biztosítása. Összességében elmondható tehát, hogy az egyes specifikus célkitűzések esetében az **elsődlegesen kritikus adatkörök azonosításra kerültek**.

A kockázatok kezelése eltérő attól függően, hogy **informatikai rendszeren belüli vagy azon kívüli** elemről van szó. A **rendszeren belüli kockázatok** adathiányból, nem megfelelő formátumból, illetve nehézkesen értelmezhető vagy hiányos lekérdezésekből erednek. Ezek kezelése **a szakmai munkacsoportokban és a fejlesztői egyeztetéseken történik, vizsgálatuk – és egyben megoldásuk – folyamatban van**.

A **rendszeren kívüli elemek** esetében az elsődleges megoldási mód az **adatszolgáltatások jogszabályi vagy együttműködési megállapodásokban történő rendezése**. Erre dedikált állami szervezet adatadása útján vagy a gazdálkodói kérelembe, egyéb adatszolgáltatásba való beépítés biztosítása révén kerülhet sor. Az adatszolgáltatás biztosítása érdekében az intézményrendszer megkezdte az együttműködési megállapodások tárgyalását, kiemelten a KSH és a NÉBIH által kezelt adatok vonatkozásában indultak meg az egyeztetések.

Az **adatminőség biztosítása** kettéválik vizsgálati szempontból, hiszen eltérő hatása és kezelési módja van egy állami szervezettől érkező adatszolgáltatás és egy gazdálkodói közvetlen adat vizsgálatának. Az állami szervezetektől érkező **közhiteles adatok** felülvizsgálatára nem terjed ki a támogatói oldal jogosultsága, míg az **egyéb szakmai adatok** esetében nem rendelkezik megfelelő szakmai információval az adat felülvizsgálatára saját hatáskörben. Ezért a külső intézményi szereplőtől érkező adatok esetében adathiány, illetve feltételezhetően téves adat esetében a két fél közötti jogviszony által meghatározott módon lefolytatják az egyeztetést az adatok kijavítása, kiegészítése érdekében.

A **kedvezményezettől érkező adatok** esetében a magas szintű adatminőség érdekében biztosítani kell az elsődleges adatforrásokból származó adatok adattisztítási folyamatát az informatikai rendszer fejlesztése során. Ezen adattisztítási folyamat több lépcsőből épül fel, melyek a következők:

- Töltöttségi ellenőrzés (minden kötelezően töltendő mezőben szerepel-e releváns adat (pl. székhely adatok, ügyfél-azonosító stb.)).
- Az egyes kérelem típusok esetében logikai ellenőrzések (pl. az igényelt összeg nem lehet kisebb a megítélt támogatás összegénél).
- Az egyes kérelem típusok összekapcsolását követő logikai ellenőrzések (pl. a megítélt támogatás nem lehet kisebb a kifizetett teljes összegnél).
- Az egyes jogcímek/pályázati felhívások esetében az azonos ügyfélhez tartozó kérelmek esetében az ügyfélre vonatkozó alapadatok egyezők legyenek.

A fentiek mellett a kedvezményezett kérelemadatai – amennyiben a kérelem elbírálásához indokolt – a támogató általi ellenőrzés tárgyát is képezik, ugyanakkor a monitoring és egyéb adatigényeket (pl. értékelés) kiszolgáló adatok esetében az ellenőrzést nem írja elő jogszabály.

5.4 Részletes adatigények

			Nem IIER adatkörök			IIER adatkörök		
Art. 2(a)		KAP I. pillér	Jövedelmezőségi mutatók	A KAP I. Pillér esetében az FADN megfelelő reprezentativitással rendelkezik, így az adatigény megoldottnak tekinthető.	Nem releváns	Egységes kérelem adattartalma	A jelenleg elérhető adatok megfelelőek az elemzésekhez	Lehetőség a Big Data elemzés felhasználása. Ennek segítségével azonosíthatók lennének sajátos támogatási, gazdálkodási gyakorlat mintázatok, amelyek hatással lehetnek a szabályozásra, támogatáspolitikára.
Art. 2(a)		Ágazati beavatkozások	Jövedelmezőségi mutatók, hálózati kapcsolatok	Lásd mint Beruházások és ÉLIP	Lásd mint Beruházások és ÉLIP	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: kapacitás) műszaki és gazdasági vállalások.	Lásd mint Beruházások és ÉLIP	Lásd mint Beruházások és ÉLIP
Art. 2(a)		Kockázatkezelés	Kockázatkezelési mutatók	Ld. mint KAP I. pillér	Nem releváns	Folyamatban	Folyamatban	Folyamatban
Art. 2(a)		Versenyképességi hatás	Jövedelmezőségi mutatók	Alapvető adatok elérhetők a mérlegekből, de a jó minőségű elemzésekhez szükséges adatok csak az FADN-ből, vagy projektszintű gyűjtésből érhetők el. Az FADN által követett vállalkozások a beruházásokkal támogatott kedvezményezettekkel való átfedése egyelőre csak támogatott beruházások általános hatásának kimutatására	Javasolt egyes felhívások esetében előnyben részesíteni azokat a pályázókat, akik vállalják, hogy az FADN adatszolgáltatáshoz való csatlakozást, vagy javasolt projektszintű adatgyűjtési kampányokat indítani a jövedelmezőségi adatok begyűjtéséhez.	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: állatférőhely) műszaki és gazdasági vállalások.	Az üzleti tervben ezek az adatok eddig általában a szöveges leírásban szerepeltek, így nem biztosítható az egységes adatminőség.	A jövedelmezőségi adatok, naturáliák, gazdasági és műszaki vállalások külön adatmezőben történő bekérése.

		Nem IIER adatkörök				IIER adatkörök		
				alkalmas, de egyes felhívásokéra még nem.				
Art. 2(a)		Beruházások és ÉLIP	Jövedelmezőségi mutatók, hálózati kapcsolatok	A jövedelmezőség tekintetében alapvető adatok elérhetők a mérlegekből, de a jó minőségű elemzésekhez szükséges adatok csak projektszintű adatgyűjtésekből érhetők el. A hálózati kapcsolatok felmérése fejlesztést igényel.	Javasolt a kiemelt jelentőségű beruházások esetében esettanulmányokat készíteni, amelyek egyben adatokkal is szolgálnak a fejlesztések jövedelmezőségi és hálózati kapcsolatainak értékelésekhez.	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: kapacitás) műszaki és gazdasági vállalások.	Az üzleti tervben ezek az adatok eddig általában a szöveges leírásban szerepeltek, így nem biztosítható az egységes adatminőség.	A jövedelmezőségi adatok, naturáliák, gazdasági és műszaki vállalások külön adatmezőben történő bekérése.
		Taxomómia-DNSH megfelelés (horizontális SO2 értékelési szempont)	A fejlesztési tevékenységek taxonómiai, DNSH besorolása	Mivel új szabályozási megoldásokról van szó, ezért ezek a besorolások még nem készültek el.	Egy előkészítő projekt keretében javasolt besorolni a fejlesztési tevékenységeket a taxonómia, DNSH által kijelölt kategóriákba. Ezek alapján tudnak a tematikus értékelések megállapításokat tenni az értékelt projektkörben.	Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns
Art. 2(a)	SOS	Együttműködések (zöldség-gyümölcs ágazati) és REL	Jövedelmezőségi mutatók, hálózati kapcsolatok	Lásd mint Beruházások és ÉLIP	Lásd mint Beruházások és ÉLIP	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: kapacitás) műszaki és gazdasági vállalások.	Lásd mint Beruházások és ÉLIP	Lásd mint Beruházások és ÉLIP

			Nem IER adatkörök				IER adatkörök		
Art. 2(a)	SO4-6	SO4	AÖP	A gazdálkodók által tett vállalások környezeti hatásai. Gazdálkodási gyakorlat. A gazdálkodói attitűd változás.	A környezeti hatások a Környezeti Hatásmonitoring (KHM) keretében kerülnek felmérésre a biodiverzitás, vízminőség, talajminőség, élőhelyminőség, tájvédelem tekintetében. A gazdálkodási gyakorlat a NÉBIH-en keresztül a gazdálkodási naplóból mérhető fel. Az attitűd változás mintavételes kérdőívvel ismerhető meg.	A KHM mintaterületeinek igazítása évente a támogatott területekhez. AM-NÉBIH együttműködési megállapodás megkötése az adatátadásra. Mintavételes attitűd vizsgálat.	A gazdálkodók által tett AÖP vállalások	Elérhetők az egységes kérelmen keresztül.	Riport kialakítása
Art. 2(a)			AKG-ÖKO	Lásd mint AÖP	Lásd mint AÖP	Lásd mint AÖP	A gazdálkodók által tett AKG-ÖKO vállalások	Elérhetők az egységes kérelmen keresztül.	Riport kialakítása
Art. 2(a)			Energetika	Energiahatékonyság, megújuló energiatermelés	A fejlesztés által megtakarított energia, illetve a fejlesztés hatására létrejött megújuló energiatermelő kapacitás	A megújuló energia termelő kapacitás a már kialakított kedvezményezett adatkérés, szakértői validálás finomhangolásával kezelhető. Az energiahatékonyság esetében szakértői projektlátogatások biztosíthatnak mintavételes adatokat.	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: napelem kWp) műszaki (pl.: megújuló technológia típusa) és gazdasági vállalások.	Az üzleti tervben ezek az adatok eddig általában a szöveges leírásban szerepeltek, így nem biztosítható az egységes adatminőség.	A jövedelmezőségi adatok, naturáliák, gazdasági és műszaki vállalások külön adatmezőben történő bekérése.

			Nem IER adatkörök				IER adatkörök		
Art. 2(a)		SOS	Vízvédelem	A gazdálkodási gyakorlat hatása a felszíni és felszín alatti vizek minőségére	A KHM keretében végzett adatfelvételek és modellezés biztosítja a megfelelő adatokat.	A kialakított modell karbantartása, finomhangolása további (kis darabszámú) mintavételekkel.	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások, öntözési tervek	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások elérhetők az IER-ből. Az öntözési beruházást végzők esetében a kérelemben kell rögzíteni a berendezés felhasználási helyét, és az öntözési profilt. Ezt a beruházás után validálni kell, legalább mintavételes.	Az öntözési terv adatok bekérése.
Art. 2(a)			Talajvédelem	A gazdálkodási gyakorlat hatása a talajra	A KHM keretében végzett adatfelvételek biztosítják a megfelelő adatokat.	Lehetőség lesz adatkapcsolat kialakítására a NÉBIH által működtetett Nemzeti Talajtani Adatbázissal. Ennek létrejötte és az adatminőség validálása után az expedíciós talajmintavétel visszakálázható.	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások, precíziós beruházások talajt érintő vállalása	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások elérhetők az IER-ből. A precíziós beruházásokat végzők esetében be kell kérni a tervezett technológia és a gazdálkodás helyszínének beazonosítását lehetővé tevő adatokat.	Műszaki vállalások külön adatmezőkben történő bekérése.

			Nem IIER adatkörök				IIER adatkörök		
Art. 2(a)			Levegővédelem és szénmegkötés	A gazdálkodási gyakorlat hatása a levegőminőségre és a szénmegkötésre	Ebben a témában nem állnak rendelkezésre a hazai gyakorlatra, természeti adottságokra releváns adatok.	Szükséges egy kutatás megvalósítása, amely az eltérő talajtípusok, természeti adottságok, gazdálkodási gyakorlatok fényében meghatározza a szénmegkötés, szénmegtartás jellemzőit.	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások, precíziós beruházások talajt érintő vállalása	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások végzők esetében be kell kérni a tervezett technológia és a gazdálkodás helyszínének beazonosítását lehetővé tevő adatokat.	Műszaki vállalások külön adatmezőkben történő bekérése.
Art. 2(a)			Biológiai sokféleség védelme	A gazdálkodási gyakorlat hatása a biodiverzitásra	A KHM keretében megvalósított MMM adatvásárlás biztosítja a megfelelő adatokat.	Az MMM mintaterületeinek igazítása évente a támogatott területekhez. AM-MME együttműködési megállapodás megkötése az adatátadásra.	A gazdálkodók által tett AÖP, AKG, ÖKO vállalások, precíziós beruházások az élővilágot érintő vállalása. Az AÖNTB beruházások műszaki tartalma és elhelyezkedése.	Az AÖNTB beruházásokat végzők esetében be kell kérni a tervezett technológia és a helyszínek beazonosítását lehetővé tevő adatokat.	Műszaki vállalások külön adatmezőkben történő bekérése.
Art. 2(a)			Erdészet	Erdészeti beavatkozások környezeti és gazdasági hatásai	Folyamatban	Folyamatban	Folyamatban	Tekintettel arra, hogy VP előzmény nélküli az értékelési téma, szükséges értékelési szempontból is átgondolni a kérelmek adatköreit	Folyamatban

		Nem IER adatkörök					IER adatkörök		
Art. 2(a)			Ökoszisztéma	Nem releváns	AÖ NTB, kisebb táblaméret, élőhelyminőség stb. beavatkozások hatásai az ökoszisztéma hálózatokra	Nem releváns	Nem releváns	AÖ NTB, kisebb táblaméret stb. beavatkozások hatásai az ökoszisztéma hálózatokra	Nem releváns
Art. 2(d)		ST4	Zöld felépítmény	Nem releváns	Szintézis jellegű értékelés, amely a többi az SO 4-6-hoz tartozó tematikus értékelés adataira épít	Nem releváns	Nem releváns	Szintézis jellegű értékelés, amely a többi az SO 4-6-hoz tartozó tematikus értékelés adataira épít	Nem releváns
Art. 2(a)		S07	Fiatal gazda	Jövedelmezőségi mutatók	Az alapvető gazdasági mutatók is nehezen érthetőek el, mert a gazdálkodók egy része nem kötelezett beszámoló készítésére.	Javasolt a kifizetési kérelmekben bekérni jövedelmezőségi mutatókat.	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: kapacitás) műszaki és gazdasági vállalások.	Az üzleti tervben ezek az adatok eddig általában a szöveges leírásban szerepeltek, így nem biztosítható az egységes adatminőség.	A jövedelmezőségi adatok, naturáliák, gazdasági és műszaki vállalások külön adatmezőben történő bekérése.
Art. 2(a)				Új és megtartott munkahelyek	A kialakított kedvezményezetti adatgyűjtés működtetése esetén az adatok elérhetősége megoldott.	Javasolt a kedvezményezetti adatgyűjtést mintavételes projektlátogatásokkal validálni, egyben esettanulmányokat felvenni.	A vállalt munkahelyek adatai	A kérelmekben rögzített adatok esetében nem minden esetben volt pontos az adatkör definíciója.	A kérelmekben az adatkörök pontosítása.

			Nem IIER adatkörök				IIER adatkörök		
Art. 2(a)				Foglalkoztatási, jövedelmi hatások	Az adatok a KSH és NAV adatok átvételével biztosítottak	A KSH adatgyűjtés mintavételének mélyítésével (legalább egyes mintaterületeken) javítani lehetne az értékelési megállapítások magyarázó erejét.	A támogatott projektek térbelisége	Az adatok elérhetősége, a helyszínek beazonosítása megfelelő	Nem szükséges fejlesztés
Art. 2(a)		SO9	Állatjólét-antimikrobiális	Az állatok egészségi állapotát jellemző adatok	Értékelési célra nem kerültek még felhasználásra az adatok.	Egy pre-study keretében szükséges lenne vizsgálni az adatok elérhetőségét és összekapcsolhatóságát a támogatási adatokkal.	A vállalt állatjóléti-antimikrobiális szerek csökkentését célzó vállalkások adatai	Tekintettel a beavatkozás jelentős újdonságaira szükséges értékelési szempontból is átgondolni a kérelmek adatköreit	A kérelem adattartalmának kialakítása.
Art. 2(a)		ST1	LEADER-HACS és hozzáadott érték	LEADER HACSok tagsága, animációs tevékenységei és hálózati kapcsolatai	Ezek az adatok a HACS-ok jelentéseiből részben feltárhatók, de nem könnyen elemezhető formában.	A HACS jelentés struktúra továbbfejlesztése, finomhangolása a korábbi HACS értékelések mentén kidolgozott javaslatok mentén.	HACS által támogatott projektek műszaki, szakmai vállalásai	A HACS által támogatott projektek esetében változatos eredményekkel lehet számolni. Fontos lenne a jellemző fejlesztéstípusokat legalább előre kódolt formában rögzíttetni a kedvezményezettel, hogy az eredmények könnyebben összesíthetők legyenek.	A kérelem adattartalmának kiegészítése.

			Nem IIER adatkörök			IIER adatkörök			
Art. 2(a)	XCO	XCO, ST3	AKIS / Tájékoztatás, képzés, tanácsadás	A képzésen résztvevők kompetenciájának, szakismeretének fejlődése, gazdasági, munkaerőpiaci sikere	A képzések esetében nem történik meg utánkövetés, így nem ismert, hogy a képzéseket elvégzők jobban teljesítenek-e később mint a képzésben nem részesülők. Az ilyen vizsgálatok esetében jelentős figyelmet kell fordítani a személyes adatok védelmére. Előzetes beleegyező nyilatkozatok kitöltése és az adatok anonimizálása is szükséges lesz.	Mintavételes, kontrollcsoportos utánkövetéses vizsgálatok a kompetencia változás, valamint munkaerőpiaci, gazdasági eredményesség felmérése érdekében. A tanácsadás/képzés elvégzéséhez kapcsolt online elégedettségi kérdőív kitöltése, amelyben kérdések vonatkoznak a képzések/tanácsadások gazdasági tevékenységekben való hasznosíthatóságára, valamint új információ tartalmára.	A képzésben résztvevők köre.	Az ilyen vizsgálatok esetében jelentős figyelmet kell fordítani a személyes adatok védelmére.	Előzetes beleegyező nyilatkozatok kitöltése és az adatok anonimizálása is szükséges lesz.
Art. 2(a)			AKIS / Innováció	A támogatott projektek innovatív jellegének mértéke és az innováció hasznosítása.	Az innovatív projektek olyan mértékű rendelkezéssel rendelkeznek, amely miatt nehéz előre rögzített adatkörök mentén felmérni ezek innovativitását, státuszát, hasznosítását.	Teljes mintára kiterjedő esettanulmány gyűjtés és projektmonitoring.	Az innovatív tevékenységek és a piaci lehetőségek részletes bemutatása	Ezek az információk elérhetők az üzleti tervekben, de nem kellő részletettséggel.	Az üzleti terv adattartalmának finomhangolása.
Art. 2(a)			AKIS/ Digitalizáció	A támogatás által elért célcsoportok digitális felkészültsége a fejlesztés előtt	Ilyen adat nem érhető el jelenleg	A támogatásban részesülők felmérése a támogatott projektjük kezdetén digitális készségeket mérő kérdőív segítségével.	Üzleti tervben vállalt naturáliák (pl.: megvalósított funkciók) műszaki és gazdasági vállalatok.	Az üzleti tervben ezek az adatok eddig általában a szöveges leírásban szerepeltek, így nem biztosítható az egységes adatminőség.	A jövedelmezőségi adatok, naturáliák, gazdasági és műszaki vállalatok külön adatmezőben történő bekérése.

			Nem IIER adatkörök			IIER adatkörök		
Art. 2(d)	ST2	KAP Hálózat	A támogatott tevékenységek és az elért célcsoportok adatai	Ezek az adatok elérhetők a beadott jelentésekben.	Javasolt a jelentések értékelési szempontú áttekintése, finomhangolása.	Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns
Art. 2(d)			Az intézményrendszeren belül tapasztalható fluktuáció mértéke, munkaerő kapacitás, munkaerő költség. Munkaerő elégedettség, fejlesztési javaslatok, jó gyakorlatok.	Ezen adatok elérhetősége korlátozott, mert nincs dedikált adatgyűjtés az érintett témákban.	Dedikált adatgyűjtés és jó gyakorlat gyűjtés, valamint elégedettségmérés elindítása.	TS projektek műszaki tartalma, kérelmek átfutási idő adatai	A TS projektek műszaki, szakmai adattartalma, illetve a kérelem átfutási adatok tekintetében javasolt a projektdokumentációk elérhetőségét javítani dedikált lekérdezéssel	Dedikált riportok kialakítása
Art. 1(3)			A kérelmezők által a kérelem benyújtásra fordított összes időráfordítás és a kapcsolódó költségek. Kérelmezők elégedettsége.	Ezen adatok jelenleg nem érhetőek el.	Rendszeres elégedettségmérés a kérelmezők körében. Rendszeres időráfordítás mérés mintakérelmek benyújtásával.	A kérelmekre fordított kitöltési idő mérése, a kérelmekben alkalmazott paraméterek, bekért adatkörök mennyisége	Ezek az információk elérhetőek az IIER-ben, de dedikált lekérdezésük még nem biztosított.	Dedikált riportok kialakítása
Art. 3.		KAP ST ex post	Szintézis jellegű értékelés, amely a tematikus értékelések adatigényeire támaszkodik.	Nem releváns	Nem releváns	Szintézis jellegű értékelés, amely a tematikus értékelések adatigényeire támaszkodik.	Nem releváns	Nem releváns

11. táblázat: Részletes adattábla

6 KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYOMON KÖVETÉS

6.1 Kommunikációs megközelítés

A kommunikációt alapvetően külső és belső kommunikációra bonthatjuk, elsősorban a résztvevő felek, stakeholder-ek, másodsorban a kommunikáció célja és formája alapján.

Kommunikációs funkciók

Az értékelési terv belső és külső kommunikációs célja szempontjából a három markánsan különböző funkció:

- igényfelmérés (pl. értékelési igények és kapacitásfejlesztési igények felmérése)
- tájékoztatás (pl. értékelési státusz, következő lépések, eredmények visszamutatása)
- disszemináció (eredmények, sikerek, tanulságok, mit módosítanánk, hogyan)

6.2 Disszeminációs megközelítés

Az értékelési tervre vonatkozó SPR és DME rendelet, valamint az ezek elvárásait részletező útmutató és Toolbox által rögzített, a kommunikációtól elvárt legfontosabb funkció a disszemináció, vagyis az értékelési eredmények megosztása és további felhasználásának elősegítése.

A kommunikációt a korábbi 2014-2020-as VP programozási időszakban megkezdett modell és rendszer alapján, azt kibővítve és továbbfejlesztve szeretnénk folytatni. A disszemináció szempontjából lényeges partnerségi megközelítésben javasolt lényegi változás, hogy a kiemelt partnerek részvételével létrehozandó ÉPIB-ek nem csak a disszeminációban vesznek részt, hanem már a kezdetektől végigkísérik és a szakmai aspektus mellett kommunikációs szempontból is támogatják az értékeléseket.

Kiemelt partnerek

A kiemelt partnerek közül javasoljuk témánként 3-5 partner kiválasztását a ÉPIB megalakítása céljából (ld. 2. fejezet) miközben lehetőség van rá, hogy többen részt vegyenek az értékelési tevékenységekben és szorosan kövessék azt.

Az ÉPIB tagjai az értékelés szakmai, koordinációs, adatszolgáltatási vagy egyéb szempontból releváns, az AM/IH által felkért, jellemzően 3-5 kiemelt szervezet, háttérintézmény (pl.: MÁK, NÉBIH stb.). Javasolt az SO-kat három plusz egy csoportba összevonni (SO1-2-3, SO4-5-6 és SO7-8-9, valamint XCO - AKIS és horizontális) és ezekhez kapcsolódó szervezeteket felkérni az ÉPIB-ben történő részvételre. Az ÉPIB tagjait minden esetben le kell egyeztetni az államtitkárságokkal és szükség van belső koordinátorokra is. Az informális felkérés után indul a hivatalos felkérési kör. Az ÉPIB minden mérföldkőnél összeül, majd az elhangzottakról feljegyzés készül.

A KAP ST értékelések disszeminációjának legfontosabb szereplője a nemzeti KAP Hálózat. Az értékelők, az AM, az IH, valamint a stakeholderek által végzett értékelési feladatok disszeminációját ők végzik. Tapasztalataink szerint az értékelési eredmények terjesztése és felhasználása kulcsfontosságú – ez Magyarországon már a KAP ST tervezési folyamatában elkezdődött a VP értékelések eredményeire támaszkodva. Mégis, ez kétségtelenül egy olyan téma, amelyet tovább kell fejleszteni és meg kell erősíteni.

Széleskörű partnerek

A széleskörű partnerek a partnerségi egyeztetési folyamat keretében véleményezhetik az értékelések vezetői összefoglalóit, témánként jellemzően e-mailben vagy webináriumokon keresztül. Természetesen a jelentések teljes tervezete is elérhető lesz a széles nyilvánosság számára.

Nemzeti KAP Hálózat szerepe a kommunikációban

A Nemzeti KAP Hálózat célja az összes érdekelt fél bevonásának ösztönzése a KAP ST végrehajtásába, a végrehajtás segítése a teljesítményalapú modellre való átállásban, valamint a végrehajtási minőség javulásának ösztönzése.

A KAP Hálózat feladata, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot és a potenciális kedvezményezetteket a KAP ST-ről, a finanszírozási lehetőségekről és a KAP ST eredményeiről, ezért fontos szerepet tölt be a kommunikációs tevékenységekben.

A KAP Hálózat három összetett és kiemelt területen biztosít támogató egységet, amelyek lefedik a tudás- és innovációs fejlesztések, a digitális kompetenciafejlesztés, a vidéki- és térségfejlesztés, valamint a klíma- és a környezeti követelményeknek való megfelelés elősegítését. Az Agrárminisztérium Agrármodernizációs Főosztálya az AKIS hálózat szakpolitikai felelős főosztálya.

A Nemzeti KAP Hálózat három támogató egységre tagoltan látja el feladatait:

- **Vidék- és térségfejlesztést támogató egység:** működtetője az MNVH. Célja az agráriumban, a vidékfejlesztésben és a tudásátadásban érintett kormányzati-, önkormányzati- és társadalmi szervezetek, szakmai testületek, gazdálkodó tevékenységet végző szervezetek információs és együttműködési hálózatba szervezése, tevékenységük összehangolása a vidék társadalmi-gazdasági fejlődése, a felzárkóztatás valamint a támogatási források hatékony felhasználása érdekében. Ezen túlmutatóan annak elérése, hogy a vidéki települések népességmegtartó képessége javuljon, a vidéki élet vonzó legyen a fiatalok számára a helyi közszolgáltatások fejlesztésén keresztül, ezzel elérhetővé váljanak bizonyos – jellemzően városokban elérhető – szolgáltatások.
- **Innovációt és digitalizációt támogató egység:** működtetője az AKI. Célja az Európai Innovációs Partnerség keretében létrejövő innovációs projektek támogatása és azok eredményeinek disszeminációja, valamint egyes, arra alkalmas projektek becsatornázása különböző uniós projektekbe (pl. Horizon2020, Horizon Europe).
- **Zöld támogató egység:** működtetője a NAK, fő feladata az ügynevezett zöld beavatkozások (jellemzően terület és állatlétszám-alapú beavatkozások) végrehajtásának segítése.

A KAP Hálózat tervezetten fontos szerepet tölt majd be a KAP ST eredményeinek disszeminációja során. Az értékelések közben megkeresi a kedvezményezetteket az értékelésekkel kapcsolatos (pótlólagos) adatbekérési és adathozzáférés céllal, az értékelések elkészülte után pedig hozzáférést biztosít az értékelésekhez (témánkénti) valamint - saját vagy külső (értékelők, AM, IH, MÁK stb.) források felhasználásával – elvégzi az értékelésekkel kapcsolatos disszeminációs és kapacitásépítési tevékenységeket.

6.3 Kommunikációs terv

Meghatároztuk, hogy ki a felelős a kommunikációért, ki a kommunikáció célközönsége (pl. AM IH, MB, Értékelők, ÉPIB tagok, Széleskörű partnerek, kedvezményezettek, széles nyilvánosság), definiáltuk a terjesztendő információ típusát, valamint meghatároztuk a folyamat időzítését és azt, hogy mely kommunikációs csatornákon jut el a célcsoporthoz.

6.3.1 Széles körű nyilvánosság

A kommunikáció leginkább széles körű célcsoportja a **nyilvánosság**. A széles nyilvánosság felé mindig az AM kommunikál. Az AM tájékoztatja a széles nyilvánosságot az értékelések indulásáról, igény szerint folyamatának státuszáról és az elkészült, jóváhagyott és publikus ZÉJ-eket elérhetővé teszi a kormányzati társadalmassági honlapon (www.palyazat.gov.hu), valamint KAP honlapon (www.kap.mnhv.eu (www.kap.gov.hu)) is.

6.3.2 Kedvezményezettek

A sorban következő legtágabb célcsoportot a **kedvezményezettek** alkotják. A kedvezményezettek tájékoztatásáért az AM, a NAK és a MÁK felelős. Az értékelések során a kedvezményezetteket megkereshetik (pótlólágos) adatbekérési, adathozzáférési vagy mintavételi céllal. Az elkészült értékelésekről a kedvezményezettek számára tervezetten egy egy-két oldalas közérthető és rövid összefoglalót teszünk elérhetővé értékelési témánként. A kedvezményezettekkel folytatott kommunikáció kiemelt csatornáit a KAP Hálózat, az IH és az értékelők által tartott nyilvános webináriumok.

6.3.3 Széleskörű partnerek

A kedvezményezetteknél eggyel szűkebb kört jelentenek a **széles körű partnerek**, akikkel az AM és az IH kommunikál. A széles körű partnerek a közbenső és a záró értékelési jelentések elfogadását megelőzően, partnerségi egyeztetési folyamat keretében véleményezhetik az értékelések vezetői összefoglalóit, amelyet közvetlenül nekik küldenek egyfajta „előzetesként”, témánként. A jelentés teljes változata is elérhető lesz. A vélemények tételesen nem kerülnek visszamutatásra vagy egyeztetésre egyenként, azonban figyelembe lesznek véve az értékelések véglegesítése során, mint egy megjegyzések körének egy eleme. A széleskörű partnerekkel a kommunikáció csatornája lehet email (levelezési lista) vagy webinárium.

6.3.4 Értékelési Projekt Irányító Bizottság

Egy másik kommunikációs célközönség az **ÉPIB tagok**. Az ÉPIB tagok, az AM, és az IH között folyamatos és rendszeres egyeztetés zajlik az értékelések elkészítése során. Az ÉPIB minden nagyobb mérföldkőnél összeül. Az ÉPIB feladata az egyes értékelésekhez kapcsolódó dokumentumok szűk körű és teljes körű véleményezése: IJ, KÖJ, ZÉJ (szerkeszthető formában). Az észrevételeket az ÉPIB tagok az IH által beszerzett értékelőkkel közösen tételesen megvitatják, nyomon követik, nyilvántartják azokat (pl.: titkárság). Az előrehaladásról státuszjelentés készül. Az AM és az IH egyeztetési az ÉPIB tagokkal a disszeminációs feladatokat, majd tartalmi és koordinációs segítséget nyújt neki. Az ÉPIB ülések dokumentációit meghívók, napirendek, vitára bocsájtott dokumentumok, emlékeztetők fogják alkotni míg a kommunikáció csatornáit az email lista és az ÉPIB ülések lesznek.

6.3.5 Értékelők, Agrárminisztérium és Irányító Hatóság

Az értékelők, az AM és az IH közötti kommunikáció esetében kétoldalú kommunikációról beszélünk, de olyan volumenű kommunikáció zajlik, hogy érdemes külön választani a kettőt.

A szűk körű kommunikáció egyik formája, amikor az AM és az IH kommunikál az **értékelőkkel**. A kommunikáció történhet vezetői egyeztetéseken, informális és formális, online és személyes AM/IH egyeztetéseken, valamint rendszeres státuszbeszélések és jelentések formájában az értékelések előkészítése, megvalósítása, zárása és disszeminációja során folyamatosan és rendszeresen. A terjesztett információ típusa lehet az értékelések megrendelése, vezetői értékelési igények, értékelési eredményekre és előrehaladásra vonatkozó megállapítások, javaslatok, visszajelzések, jóváhagyás, az értékelésekhez kapcsolódó egyéb feladatok (előadás, képviselő fórumon stb.) és disszeminációs feladatok egyeztetése.

A szűk körű kommunikáció másik formája, amikor az értékelők kommunikálnak az **AM-val**, az **IH-val** és a **MB-val**. A kommunikáció vezetői egyeztetéseken informális és formális, online és személyes AM/IH egyeztetéseken, MB üléseken és értékelési fórumokon (ENRD, EvalPlatform, Helpdesk, GPW, YCBE stb.) folyik az egyes értékelések tervezése és elkészítése alatt folyamatosan és rendszeresen, valamint az értékelések zárását követően a feladatleírásnak megfelelően. A terjesztett információ típusa lehet a szűk körű és szakmai AM/IH vezetői döntés előkészítésre szánt információk az értékelések kapcsán és a vezetői igényekre szánt válaszok, az értékelések (indító, közbenső és záró jelentés), előrehaladásról szóló beszámolók, közérthető összefoglalók és prezentációk, disszeminációs és partnerségi javaslatok, továbbá a tervek az értékelések eredményeinek felhasználásáról a végrehajtásban és a jövőbeni tervezésben.

6.4 Értékelési eredmények nyomon követése és felhasználása

A kommunikációnak lényeges feladata a nyomon követés, mivel annak révén az értékelések eredményei eljuthatnak a célcsoporthoz, továbbá az értékelésekből származó tanulságokat vissza lehet csatolni a KAP ST végrehajtásába. Az értékelések során keletkezett tudás felhasználása minden értékelés kapcsán szakpolitikai cél. A megszerzett tudást tovább kell elemezni és meg kell osztani az érdekelt felekkel. Az értékelési megállapítások nyomon követése az AM, az IH és az MB feladata. Magyarország az alábbi nyomon követési mechanizmusokat fogja alkalmazni.

Tudásközvetítők

Az értékelési eredmények felhasználása és kommunikálása érdekében célszerű tudásközvetítők alkalmazása vagy tudásközvetítő hálózatok kialakítása. A tudásközvetítő hálózat feladata, hogy a különböző célcsoportok részére eljuttassa az értékelések eredményeit. A Nemzeti KAP Hálózat önálló feladata keretében tudásközvetítő szerepet is ellát, mivel részt vesz az értékelésekkel kapcsolatos eredmények és információk terjesztésében és hozzájárul a különböző érdekelt felek közötti értékelési eredmények hatékonyabb felhasználásához.

Az értékelési eredmények felhasználásának nyomon követése egy olyan folyamat, amely a VP értékeléseknél kezdődött és amelyek eredményeit a KAP tervezéséhez felhasználták. Az egyes értékelési eredmények (megállapítások, eredmények, ajánlások) nyomon követése azonban azóta nem történt meg szisztematikusan. A 2023-2027-es új KAP időszakban nagyobb hangsúlyt tervezünk erre fektetni a Nemzeti KAP Hálózat kapacitásának és kompetenciájának felhasználásával.

Workshop

Az értékelések során a VP időszakban kialakított menetrendet érdemes tartani és a VP tapasztalatok alapján fontos, hogy az érdekeltek már a korai szakaszban megszólításra és bevonásra kerüljenek az értékelésekbe. Javasoljuk az értékelési hipotézisek meghatározásának szakaszában, hogy az értékelések szakmai-tartalmi kiindulópontjai a korábbi értékelési tapasztalatok legyenek, melyeket az érdekeltek együtt, egy projektindító workshop keretében, kvalitatív információkat is begyűjtve osztanak meg. Amelyeket az értékelő felhasználhat az értékelési koncepciója kidolgozásához, ezáltal egyben mozgósítva a releváns érdekelti kört is.

Ezeket a workshopokat a tervek szerint a nemzeti KAP Hálózat szervezi majd, a szakmai tartalmat és előadásokat pedig az értékelők, az AM és az IH fogják biztosítani.

Nemzetközi értékelési konferencia

Az értékelési témakör kapcsán várhatóan 2024 nyarán az IH által megrendezésre kerül egy nemzetközi értékelési konferencia. Javasoljuk a későbbiekben a KAP ST (ex ante és SKV) értékelési eredményeinek megosztását is a nemzetközi konferencián keresztül. A tervek szerint ez egy pilot tevékenység lesz, amelyet, ha sikeresnek találnak, az elkövetkező új KAP években kétfévente vagy akár évente, rendszeres nemzetközi értékelő konferenciák követhetnek.

6.5 Összefoglalás

Az alábbi táblázatban összefoglalásra kerül a KAP ST értékelések tervezett kommunikációs keretrendszere.

ÉRTÉKELÉSI TÉMÁK	Kinek	Ki	Milyen információt	Mikor	Hogyan
	A kommunikáció célközönsége	Ki a felelős a kommunikációért	A terjesztett információ típusa	A folyamat időzítése (nem részletes, hozzávetőleges)	Csatorna vagy mechanizmus
SO1 SO2 SO3 SO4 SO5 SO6 SO7 SO8 SO9 XCO	Agrárminisztérium Irányító Hatóság, Monitoring Bizottság	Értékelők	<ul style="list-style-type: none"> szűk körű szakmai és AM/IH vezetői döntés-előkészítésre szánt információk az értékelések kapcsán, vezetői értékelési igényekre vonatkozó válaszok értékelések (indító, közbenső és záró jelentés), előrehaladásról szóló beszámoló, közérthető összefoglalók és prezentációk, disszeminációs és partnerségi javaslatok tervek az értékelések eredményeinek felhasználásáról a végrehajtásban és a jövőbeni tervezésben 	<ul style="list-style-type: none"> Az egyes értékelések tervezése és elkészítése alatt folyamatosan, rendszeresen. Az értékelések zárását követően, a feladatleírásnak megfelelően. 	<ul style="list-style-type: none"> Vezetői egyeztetések Informális és formális, online és személyes AM/IH egyeztetések Monitoring Bizottsági ülések Értékelési fórumok (ENRD, EvalPlatform, Helpdesk, GPW, YCBE stb.)
	Értékelők	AM IH	<ul style="list-style-type: none"> értékelések megrendelése vezetői értékelési igények értékelési (rész) eredményekre és előrehaladásra vonatkozó megállapítások, javaslatok, visszajelzések, jóváhagyás értékeléshez közvetlenül kapcsolódó egyéb feladatok (előadás, képviselő fórumon stb.) disszeminációs feladatok egyeztetése 	<ul style="list-style-type: none"> Az értékelések előkészítése, megvalósítása, zárása és disszeminációja során folyamatosan és rendszeresen. 	<ul style="list-style-type: none"> Vezetői egyeztetések Informális és formális, online és személyes AM/IH egyeztetések Rendszeres státuszmegbeszélések és jelentések
ST1 ST2 ST3 ST4 ST5	ÉPIB tagok	AM IH	<ul style="list-style-type: none"> az egyes értékelésekhez kapcsolódó dokumentumok szűk körű és teljes körű szakmai véleményeztetése: Értékelési témavázlat (fiche), Indító Jelentés, Köztes Jelentés, Záró Értékelési Jelentés (szerkeszthető formában) észrevételek értékelővel közös, tételes és érdemi megvitatása, észrevételek nyomon követése, ezek nyilvántartása előrehaladás egyeztetése státuszjelentések alapján ÉPIB tagok disszeminációs feladatainak egyeztetése, tartalmi és koordinációs támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> Folyamatos és rendszeres (minden mérföldkőnél) egyeztetés az értékelések elkészítése során. Az ÉPIB minden mérföldkőnél összeül. 	<ul style="list-style-type: none"> ÉPIB ülések dokumentumai (meghívók, napirendek, vitára bocsájtott dokumentumok, emlékeztetők) Értékelési (rész)eredmények státuszjelentések
EX POST	Széleskörű partnerek	AM IH	<ul style="list-style-type: none"> értékelések vezetői összefoglalóinak véleményezése értékelési témánként, az észrevételeket a véglegesítés során figyelembe véve (de nem tételesen vezetve) 	<ul style="list-style-type: none"> A záró értékelési jelentések elfogadását megelőző partnerség keretében. 	<ul style="list-style-type: none"> záró értékelési jelentések vezetői összefoglalói és összegző prezentációi webináriumok
	Kedvezményezettek	AM NAK MÁK	<ul style="list-style-type: none"> kedvezményezettek megkeresése (pótlólagos) adatbekérési, valamint adathozzáférési, tūrsi (pl. mintavétel) céllal értékelések 1-2 oldalas közérthető és tömör összefoglalói értékelési témánként az értékelésekről 	<ul style="list-style-type: none"> Az értékelések közben (adat) és elkészülte után. 	<ul style="list-style-type: none"> KAP Hálózaton keresztül webináriumokon
	Széles nyilvánosság	AM	<ul style="list-style-type: none"> tájékoztató az értékelések indulásáról, státuszáról elkészült, jóváhagyott és publikált Záró Értékelési Jelentések 	<ul style="list-style-type: none"> Az értékelések elkészülése után. 	<ul style="list-style-type: none"> kormányzati társadalmi portálon palyzat.gov.hu és KAP honlapon (www.kap.mnhv.eu (kap.gov.hu))

12. táblázat: Kommunikációs terv

7 ERŐFORRÁSOK, TECHNIKAI TÁMOGATÁS ÉS KAPACITÁSÉPÍTÉS

7.1 Az értékelési terv végrehajtásához szükséges erőforrások

A rendelkezésre álló tagállami erőforrásokat és igényeket figyelembe véve az értékelési terv végrehajtásához az alábbiakat szükséges biztosítani:

- megfelelő informatikai rendszer,
- szükséges adatok rendelkezésre állása,
- humán erőforrás kapacitás,
- pénzügyi források.

A szakmai kapacitásépítés szempontjából fontos továbbá:

- az értékelési témákra vonatkozó **iránymutatások, útmutatók, kézikönyvek** biztosítása, amelyek elősegítik az átláthatóságot, egységes értelmezést;
- a monitoringban és értékelésben aktív szerepet betöltő **munkatársak** szakmai **továbbképzése**;
- a **nemzetközi** tapasztalatcserét célzó szakmai **fórumok, konferenciák, workshop-ok**, esetleges **tanulmányutak** szervezése, illetve az ezeken történő részvétel, melyek lehetőséget biztosítanak a többi tagállam irányító hatóságai által szerzett tapasztalatok megosztására.

Az új KAP időszakban (2023-2027) a nemzeti KAP Hálózat felelős az értékelésekkel kapcsolatos terjesztési és kapacitásépítési tevékenységek elvégzéséért (az AM/IH, kedvezményezettek, stakeholderek HACS-ok stb. számára), valamint az adatgyűjtéssel kapcsolatos egyes támogató tevékenységekért, saját és/vagy külső (értékelők, AM, IH, MÁK stb.) erőforrások felhasználásával a megfelelő tartalom biztosítása érdekében.

Az értékelési terv végrehajtásához tervezett erőforrások

- **Informatikai támogatással kapcsolatos kapacitás:**
 - A MÁK megkötötte a szerződést az elektronikus monitoring és értékelési rendszer kiépítésére és működtetésére vonatkozóan, amellyel a kulcsfontosságú adatok kezelése mellett a vezetői és egyéb adatigények kezelése is lehetővé válik. A rendszer kiépítése folyamatban van. A kialakítandó rendszer az alábbi területek kezelésével járul hozzá a KAP ST leghatékonyabb módon történő végrehajtásához és értékeléséhez.
 1. Pénzügyi források kezelése (új funkció) (Keretgazdálkodási funkciók; induló források nyilvántartása; források lekötésének követése; fel nem használt keretek átcsoportosításának támogatása).
 2. Indikátor rendszer felépítése, nyilvántartása (új funkció) (Naprakész nyilvántartás az indikátorokról, azok különböző jellemzőiről; gyors keresési-, szűrési-, megjelenítési funkciók; az indikátor rendszer változásait nyomon követő funkció).
 3. Az adott időszakra jellemző struktúra (KAP hierarchia) nyilvántartása, indikátorok cél-, és tényértékek kezelése (új funkció).
 4. Területi Monitoring Rendszer (TMR) kiszolgálása alrendszer keretében (új funkció).
 5. Monitoring tevékenységhez szükséges ügyfél-adatok gyűjtésének továbbfejlesztése.
 6. IIER adattár funkciók továbbfejlesztése.

7. Megvalósult képzések nyilvántartása (új funkció).
 8. Adatkörökhöz kapcsolódó fejlesztések végrehajtása (állategység kezelése).
 - o A Kifizető Ügynökség rendelkezik az IIER fejlesztések biztosításához szükséges szerződésekkel.
 - o Az IIER hozzáférések biztosítottak a releváns szereplők számára.
 - o A Földmegfigyelési Információs Rendszer a működtető NFK tájékoztatása szerint elérhető.
- **Szükséges adatok:**
 - o Főbb adatszolgáltatók: AKI, AM, HOI, KSH, MÁK, MME, MNVH, NAV, NAK, NÉBIH, NFK, OKF, OMSZ, OVF, HACS-ok.
 - o Adatok összegyűjtése, rendszerezése: Az adatszolgáltatással érintett felek felkészültek a 2023-2027 közötti időszak adatigényeire. A monitoringhoz, jelentéstételhez, értékeléshez kapcsolódó adatigények az 5. fejezetben foglaltak szerint rendelkezésre állnak.
 - o Adatok biztosítása: Az adatszolgáltatókkal szükséges szerződések megkötése folyamatban van.
 - o Az IIER hozzáférések jellemzően biztosítottak a releváns szereplők számára.

- **Humán erőforrás kapacitás:**

Az EMVA és EMGA végrehajtásának összevonása okán az EMVA intézményrendszere kibővül az EMGA intézményrendszerével, ezért a két Alap egységes M&E tevékenységét végző humán erőforrás növelése szükséges és indokolt. A kapacitás növelés igénye azon szereplőknél jelentkezik elsősorban, amelyek korábban csak az egyik Alap értékelésében vettek részt, a jelen 2023-2027 közötti időszakban azonban mindkét Alap kezelése a feladatuk része.

Humánerőforrás kapacitás igény az alábbi szereplőknél jelentkezett:

- o IH
- o AM
- o MNVH

A további szereplőknél humán erőforrás kapacitásbővítési igény eddig nem merült fel.

- **Pénzügyi kapacitás:**

A VP Értékelési Terve 6 500 000 eurót, azaz közel 2,4 milliárd forint keretösszeget tartalmazott. A VP keretében 20 értékelés készült, amelyeket a KAP ST keretében is indokolt továbbvinni, illetve bővíteni további specifikus, illetve addicionális értékelésekkel.

A VP kapcsán felmerült korábbi feladatok és költségek a KAP ST kapcsán is felmerülnek, ezen túlmenően a pénzügyi források tervezésénél figyelembe kell venni a korábbi értékelési témák mellett megjelenő további értékelési igényeket is.

A KAP ST értékelésére az eddigi becslések szerint nagyságrendileg 8 300 000 euró, azaz megközelítőleg 3 milliárd forint különítendő el az alábbi tevékenységek ellátására (TS finanszírozásból tervezett, a VP gyakorlatának megfelelően):

- o az értékelési tervben bemutatott értékelési tevékenységek elvégzésének költsége;
- o intézményrendszer megerősítése, értékelési kapacitás kiépítése;
- o értékelések, szakértői jelentések, statisztikák, tanulmányok készítése;

- közbeszerzési eljárások lebonyolításának költsége;
 - elemzések készítése, menedzsment, monitoring, információcsere és a program végrehajtása;
 - az ellenőrzési rendszerhez, technikai és adminisztratív segítségnyújtáshoz kapcsolódó feladatok, intézkedések;
 - az irányítást, a nyomon követést, az ellenőrzést és az értékelést szolgáló informatikai rendszerek üzembe helyezése, működtetése és egymással való összekapcsolása;
 - az értékelési módszerek javítására és az értékelési gyakorlatokra vonatkozó információcserére irányuló intézkedések;
 - módszertani és technológiai fejlesztések;
 - külső adatforrásokból történő adatvásárlás költsége;
 - IT fejlesztések, a különböző intézmények közötti informatikai rendszerek esetleges összekapcsolásának költsége;
 - az értékelésekhez szükséges adatok tervezésének költségénél az adatok definiálásához, összegyűjtéséhez, transzformálásához és átadásához kapcsolódó szakértői munka költsége;
 - értékelési eredmények kommunikálásának költsége;
 - humán erőforrás kapacitás költsége;
 - képzések, workshop-ok, nemzetközi konferenciák szervezésének költsége, illetve az ezeken történő részvétel.
- **Szakmai kapacitásépítés** (külső támogatás, pl. elemzések, eszközök, útmutatók, képzések):
 - Az IH megrendelésére M&E tevékenységet támogató **kézikönyvek** készültek/nek, amelyek a tevékenységben részt vevő minden szereplő rendelkezésére állnak.
 - A **Monitoring Kézikönyv** a kapcsolódó joganyagok és útmutatók áttekintése és összegzése alapján készült, a hazai intézményrendszer munkatársainak szóló, közérthető szövegezésű, gyakorlatias szemléletű, segédeszköz, amely a rendszer megértését, átlátását és egységes értelmezését támogatja. A kézikönyv minden értékelésben érintett fél rendelkezésére áll.
 - Az **Adatfeldolgozási Kézikönyv** a felmerülő (monitoring, DME, vezetői, értékelői) adatigények részletes, az IT fejlesztés és a beszámolási kötelezettségek teljesítéséhez elegendő információt tartalmazó dokumentum.
 - A **Végrehajtási Kézikönyv** a KAP ST végrehajtási folyamatához kapcsolódó Bizottsági elvárások, alapelvek, szabályok és folyamat-előírások, valamint a kapcsolódó hazai, tagállami sajátosságok, rendszerelemek és folyamatokat bemutató dokumentum.
 - **Szakmai képzés** és továbbképzés mind az IIER, mind az elektronikus monitoring és értékelő rendszer felhasználói számára rendelkezésre áll.
 - **Adatelemzési kapacitás fejlesztése** (data science: datawarehouse, prediktív modellezés, statisztikai módszerek, AI és gépi tanulás alapjai, adatvizualizáció, Power BI, adatvezérelt döntéshozatal, data storytelling, dashboard-ok stb.)
 - A tagállam élni kíván nemzetközi tapasztalatcserét célzó szakmai **fórumokon, konferenciákon, workshop-okon** való részvétel lehetőségével. Magyarország aktív résztvevője az EvalPlatform, az ENRD, GREX, YCBE egyeztető fórumoknak.

7.2 A programtámogatás végrehajtása

Az érdekelt felekkel készült interjúk során felmérésre kerültek a KAP ST nemzeti és helyi szintű (helyi akciócsoportok) végrehajtásában és értékelésében részt vevők támogatási igényei. A részletes eredményeket a 3. fejezet tartalmazza.

Az interjúk alapján kerültek meghatározásra az alábbi, kapacitásfejlesztéshez kapcsolódó igények:

- **Informatikai támogatással kapcsolatos kapacitásfejlesztési igények**

Az elektronikus monitoring és értékelési rendszer kialakításán kívül. További informatikai kapacitásépítéssel kapcsolatos igény csak az AM-nél jelent meg szerverkapacitás bővítési igényként.

- **Adatokhoz kapcsolódó kapacitásfejlesztési igények**

Több szereplőnél is felmerült az IIER hozzáférés vizsgálatának igénye.
Adatok vonatkozásában nem merült fel kapacitásfejlesztési igény.

- **Humán erőforrással kapcsolatos kapacitásfejlesztési igények**

Az AM részéről az értékelési tevékenységek megfelelő koordinációjának ellátása érdekében indokolt a humánkapacitás bővítése, tekintettel arra, hogy jelen 2023-2027 közötti időszakban az EMVA és EMGA egységes M&E tevékenységének koordinációját szükséges ellátni új szabályozási környezetben, mivel a 2014-2020-as időszak „compliance” szemléletét 2023 után teljesítményorientált szemlélet váltja fel, amely megköveteli a korábbi monitoring és értékelési rendszer átdolgozását, továbbfejlesztését.

- **Pénzügyi forrásokkal kapcsolatos kapacitásépítési igények**

Pénzügyi vonatkozásban nem merült fel kapacitásépítési igény az interjúalanyok részéről.

- **Szakmai kapacitásépítési igények**

Az IH részéről javasolt a monitoring és értékelési területen dolgozó munkatársak számára képzési és fejlődési lehetőséget biztosítani a monitoring és értékelési jó gyakorlatok tekintetében.

Az értékelési tevékenységben résztvevő érdekelt felek közül az AKI, az MNVH, a **Lechner Tudásközpont és a HACS-ok** jeleztek igényt magasabb szintű együttműködésre, workshop-ok megtartására a gyakorlatias tudásátadás és tudásmegosztás céljából.

A fenti pontokban felsorolt támogató tevékenységek elvégzését az IH biztosítja a Nemzeti KAP Hálózaton keresztül vagy azzal együttműködve.

Több érdekelt fél részéről felmerült az igény az együttműködések fejlesztésére a gördülékenyebb információ-megosztás céljából. Erre megoldást nyújtanak az Agrárminisztérium által KAP ST kapcsán kötött Együttműködési Megállapodások (MTVSZ, HACS-ok, Lechner).

7.3 HACS-ok kapacitásépítési igényei

A 2023-2027-es időszakban a HACS-ok felelősek a HFS-ek értékeléséért.

A KAP ST ÉT-nek elkészítése érdekében végzett értékelési és kapacitásépítési igények felmérése során az alábbi kapacitásépítési igények merültek fel a HACS-ok részéről:

- IIER adatbázishoz való hozzáférés (amennyiben az vezetői döntés alapján is indokolt) az értékelésekhez szükséges adatok kinyerése érdekében,
- képzések,
- részvétel workshopokon, konferenciákon, amelyek lehetővé teszik a tapasztalatok, jó gyakorlatok megvitatását és a további érdekelt felekkel való kapcsolattartást.

Három, különböző kapacitással és tapasztalattal rendelkező HACS-csal készült interjú, annak érdekében, hogy megismerjük értékelési és értékelési kapacitásokhoz kapcsolódó igényeiket. Bár a HACS-ok HFS értékeléssel kapcsolatos támogatása nem szerepelt azonosított igényeik között, mégis meg fogjuk őket kérdezni erről.

2024 elején számos kapacitásépítési esemény tervezett a HACS-ok számára, hogy megerősítsék az értékeléssel kapcsolatos kapacitásaikat, beleértve a HFS értékelésekkel kapcsolatosakat is. Ezeket az eseményeket 2024-től a nemzeti KAP Hálózat szervezi az értékelésekkel kapcsolatos kapacitásépítésért felelős valamennyi stakeholder (AM, IH, MÁK, külső szakértők, kedvezményezettek, egyéb érdekeltek), köztük a HACS-ok számára.

8 MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Felhasznált források

1. KAP Stratégiai Terv 2023-27 v.1.2 elfogadott verzió
2. Vidékfejlesztési Program 2014 – 2020
3. VP tematikus értékelések (19 db) Záró Értékelési Jelentései
4. SPR rendelet: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/2115 rendelete a közös agrárpolitika keretében a tagállamok által elkészítendő stratégiai tervhez (KAP stratégiai terv) nyújtott, az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) által finanszírozott támogatásra vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1305/2013/EU és az 1307/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről
5. DME rendelet: az (EU) 2021/2115 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a KAP stratégiai tervek értékelése, valamint a monitoringhoz és értékeléshez szükséges információnyújtás tekintetében történő végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról
6. ÉT_stakeholderek-kérdések-folyamat_20230317.xlsx
7. ÉT stakeholderek interjú levéltervezet
8. VP tematikus értékelések partnerségi koncepciója
9. Toolbox: Tools for Developing the Content of the Evaluation Plan
10. Guidelines: Design of Evaluation Plans
11. Guide for Drafting the Evaluation Plans of the 2021-2027 Cohesion Policy in Romania, Annex A: Fiches of the planned evaluations, 99.o.
12. Performance, monitoring and evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027, Commission Staff Working Document 2021.07.08; 18.o.

2. sz. melléklet: Értékelési fiche – sablon (előzetes tervezet)

Téma	Kitöltési útmutató
Az értékelési témakör címe	A tervezett értékelés címe
Az értékelés célja	Annak rövid, célratörő bemutatása, hogy mi az értékelés fő fókusza és célja. Az értékelés eredményeit hasznosítani tudó szakmai kör meghatározása.
A vizsgálandó SO / SO csoport	SO és SO csoport azonosítása
Szakpolitikai kapcsolódás	Ahol releváns, a szakpolitikai célkitűzés száma is szükséges.
A vizsgált beavatkozások bemutatása	Az értékelés során vizsgált beavatkozások felsorolása és rövid bemutatása (ha releváns)
Előzetes értékelési kérdések	A kulcsfontosságú értékelési kérdések listája. A részletes kérdéslista a ToR készítésekor kidolgozandó.
Tervezett értékelési módszerek	Pl. interjú, fókuszcsoport, dokumentumelemzés, kontrollcsoportos elemzés stb. A módszerek felsorolása az értékelések adatigényéhez és annak költségvetésének tervezéséhez szükséges.
Adatszükséglet	Az értékelések lefolytatásához szükséges adatok, főbb adattípusok meghatározása.
Adatok elérhetősége (előzetes)	Annak érdekében, hogy a szükséges adatok rendelkezésre álljanak, szükséges definiálni az adatbeszerzés felelőjét, valamint szükség esetén az adatbeszerzés pénzügyi vonzatát. Intézkedések annak biztosítására, hogy a szükséges adatok rendelkezésre álljanak, vagy összegyűjtésre kerüljenek, mire szükség lesz rájuk.
Értékelés tervezett ideje és időtartama	Az eredményességet és hatásokat vizsgáló értékelések ütemezésénél fontos, hogy az értékelések kezdeti időpontját úgy időzítsék, hogy már a projektek kritikus tömege lezárult és van vizsgálható eredmény/hatás. A projekt típusok kifizetési ideje és a hatásmechanizmusok ismerete alapján lehet megállapítani, hogy melyik pályázatokat mikor lehet elkezdni értékelni és ezt figyelembe kell venni az értékelési terv összeállításánál is.
Értékelés költségvetése	A konkrét pénzügyi forrásigény az értékelési kérdések, a ToR véglegesítése után adható meg.
Minőségbiztosítás	Hogyan biztosítja az IH az értékelés minőségét (ha ez nem az értékelésekbe foglalt feladat)?

A következő nemzetközi iránymutatások figyelembe vételével készült:

- Guide for Drafting the Evaluation Plans of the 2021-2027 Cohesion Policy in Romania; Annex A; Part 2; 2.2
- Fiches of the planned evaluations; 99.o.
- Performance, monitoring and evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027; Commission Staff Working Document, 2021.07.08; 18. o.

3. sz. melléklet: Toolbox összefoglaló

<p>1. lépés</p> <p>Értékelési igények meghatározása</p>	<p>KÖTELEZŐ</p> <p>1. lépésként meg kell határozni az értékelési igényeket és az értékelések fókuszát, amely magába foglalja konkrét célok értékelését, egyes beavatkozások eredményeinek értékelését, a végrehajtás teljesítményének értékelését és a KAP Stratégiai Terv (KAP ST) érdekeltjeinek (stakeholder) egyéb információs igényeit.</p> <p>2. lépésként meg kell határozni az Értékelési Terv (ÉT) céljait, az ÉT részletezettségi szintjét a célokhoz kell igazítani, és ez alapján el kell dönteni, hogy stratégiai vagy részletes ÉT-t készít a tagállam.</p> <p>3. lépésként meg kell határozni az értékelési tevékenységeket. A jól strukturált értékelési tevékenységeknek szilárd alapot kell biztosítani az utólagos értékeléshez. Az értékelési tevékenységek kapcsolódhatnak a szakpolitikai ciklusok egyes szakaszaihoz.</p> <p>4. lépésként meg kell határozni az értékelési témákat. Az értékelési témákat a KAP ST beavatkozási logikájából kell származtatni, melyet példákön keresztül mutat be az eszköztár (toolbox).</p> <p>NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT</p> <p>Az 1. lépéshez több allépés is végigjárható, melyek segítséget adhatnak az értékelési igények azonosításánál (pl. visszajelzési igények gyűjtése workshop keretében).</p> <p>A 2. lépéshez használható egy ellenőrző lista, amely segíthet az ÉT célkitűzéseinek meghatározásában.</p> <p>A 3. lépéshez javasolt elvek alkalmazása az értékelési témák azonosításához pl.: az értékelés korai kezdése, együttműködés a releváns felekkel.</p> <p>A 4. lépésben az értékelési témák kiválasztásához javasolt a vezérelvek használata ld.: az (EU) 2022/1475 rendeletben meghatározott minimum követelmények.</p>
<p>2. lépés</p> <p>Értékelési célok meghatározása</p>	
<p>3. lépés</p> <p>Értékelési tevékenységek meghatározása</p>	
<p>4. lépés</p> <p>Értékelési témák meghatározása</p>	

<p>KÖTELEZŐ</p> <p>1. lépésként be kell mutatni a főbb szervezeteket, felelősségi köreiket és konkrét feladataikat, főként az értékelés kapcsán (hivatkozva a monitoringra is).</p> <p>2. lépésként be kell mutatni azon struktúrákat és folyamatokat, melyek az értékelések tervezését, megvalósítását és minőségét elősegítik. El kell dönteni, hogy van-e szükség Értékelési Irányító Csoportra / Értékelési Tanácsadó Csoportra. Az Irányító Hatóság (IH) dönthet úgy, hogy az értékelésekhez munkacsoportokat hoz létre.</p> <p>3. lépésként meg kell határozni a további szervezeteket és felelősségi köröket, köztük az ún. tudásközvetítőket.</p> <p>NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT</p> <p>1. lépésként az ÉT-nek le kell írnia a főbb szervezeteket és felelősségi köreiket, feladataikat monitoring és értékelés szempontból. Ennek ábrázolására táblázat használható. (Minta táblázat található az eszköztárban.)</p> <p>A 2. lépés kapcsán döntési fa használható annak eldöntése érdekében, hogy Értékelési Irányító Bizottságra vagy Értékelési Tanácsadó Csoportra szükség van-e.</p>	<p>1. lépés</p> <p>Értékelést irányító és koordináló szereplők</p> <p>2. lépés</p> <p>Megvalósítást elősegítő struktúrák, folyamatok</p> <p>3. lépés</p> <p>További szervezetek és felelősségek</p>
---	--

1. lépés

Érdekeltek azonosítása és elemzése

2. lépés

Érdekeltek osztályozása

3. lépés

Érdekeltek feltérképezése

4. lépés

Kapacitásépítési igények meghatározása

KÖTELEZŐ

Az **1. lépés** a KAP ST értékelésében potenciálisan érdekelt felek azonosítása.

2. lépésként osztályozni kell a beazonosított érintetteket (magas, közepes, illetve alacsony potenciállal rendelkező érintettek). Magas potenciállal rendelkező érintettek: szorosan együttműködnek az IH-val, ezért az értékelési igényeiket mindig figyelembe kell venni.

A **3. lépésben** a korábbi lépések alapján beazonosíthatóak az érdekeltségük szempontjából legfontosabb érintettek, amelyeknek a KAP ST értékelésében kulcsszerepük van. Ezek azok az érintettek, akiknek 1) jelentős befolyásuk és 2) jelentős érdekeltségük van.

4. lépésként meg kell határozni az érdekelt felek kapacitásépítési igényeit. Az előző lépésekből kiderült, hogy a különböző érdekelt feleknek eltérő értékelési igényeik lehetnek, és sok esetben javítani kell az értékelési kapacitásukat.

NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT

Az **1. lépés** kapcsán segítség az összes értékelendő téma felsorolása, majd az összes érintett hozzárendelése az egyes témákhoz. Az eszköztár emellett irányadó kérdéseket tartalmaz, melyek segíthetnek azonosítani az érdekelt feleket, valamint megemlíti a PESTLE elemzés használatának megfontolását is.

A **2. lépésnél** javasolt az érintett felek osztályozására a befolyás-érdek (power vs. interest) mátrix használata.

A **4. lépéshez** javasolt interjú készítése a kulcsszereplőkkel a kapacitásépítési igények felmérése érdekében (mintakérdések az eszköztárban).

KÖTELEZŐ

- 1. lépésként** ki kell dolgozni az értékelés megvalósításának idővonalát, meg kell határozni a mérföldköveket, valamint figyelembe kell venni a kötelező elemeket és határidőket uniós, illetve tagállami szinten (pl.: KAP ex post értékelés – 2031.12.31-ig).
- 2. lépésként** el kell készíteni az ütemtervet az egyes értékelésekhez, amely indikatív módon felsorolja a végrehajtás során elvégzendő összes értékelést. Az ütemterv évente felülvizsgálandó.
- 3. lépésként** azonosítani kell az ütemtervvel kapcsolatos kockázatokat.

NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT

- A **2. lépésben** használhatóak az ütemterv kidolgozását segítő kérdések a határidők, mérföldkövek, bizonyos értékelési kritériumok stb. kapcsán.
- A **3. lépéshez** néhány praktikus tipp (további tippek az eszköztárban): Ütemezés az előző programozási időszak tapasztalataira alapozottan, a korábbi programozási időszak tanulságainak felhasználása. A tervezésnek rugalmasnak kell lennie és képesnek kell lennie gyorsan alkalmazkodni a kontextus változásához, új kérdésekhez és igényekhez. A KAP ST-n kívül tervezett egyéb értékelések időzítésének keresztellenőrzése.

1. lépés

Átfogó időkeret elemzése és mérföldkövek meghatározása

2. lépés

Ütemterv elkészítése

3. lépés

Ütemterv időzítési kockázatainak azonosítása

1. lépés

Adatgyűjtési és kezelési folyamat indítása

2. lépés

Adatszükségletek és adatforrások azonosítása

3. lépés

Adatmegosztás meghatározása

4. lépés

Adathiányok azonosítása és kezelésük

KÖTELEZŐ

- Az **1. lépés** az adatgyűjtésre és -kezelésre vonatkozó rendelkezések meghatározása. Ez két allépésből áll: munkacsoport létrehozása és az adatgyűjtési rendszer beállítása.
- 2. lépésként** meg kell határozni, hogy mely adatokra van szükség az értékeléshez és ezek honnan származnak. Ennek alapja lehet az ajánlott lépésekben bemutatott általános értékelési keretrendszer.
- 3. lépésként** az ÉT-nek le kell írnia az adatszolgáltatásra és az adatminőség ellenőrzésére vonatkozó rendelkezéseket. Ezek az adatrendelkezések lehetővé teszik az előző lépésben azonosított adatok összegyűjtését és rögzítését a monitoring rendszerben.
- 4. lépésként** a KAP ST hatékony értékelése érdekében fontos azonosítani az adathiányokat, és intézkedéseket kell tervezni azok megszüntetésére.
- Az **5. lépés** értelmében az adatgyűjtés és -kezelés a különböző közigazgatási szervek bevonását teszi szükségessé. Meg kell fontolni azokat az intézkedéseket, amelyekkel tudatosítják a szereplőkben az adatok gyűjtésének és kezelésének fontosságát, és egyértelműen meg kell határozni szerepüket ebben a folyamatban. Szükséges lehet a szereplők képzése és kapacitásépítése.

NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT

- A **2. lépéshez** kapcsolódóan az eszköztár bemutatja az értékelési keretrendszer kulcselemeit. Értékelési keretrendszer sablon:
- minden értékelendő elem értékelési kérdéssé alakítható,

5. lépés

Adatgyűjtés,
adatkezelés kapcsán
tudatosság növelése

- sikertényezők: minden kérdésnél több sikertényező javasolt, a 2022/1475/EU rendelet I. mellékletében felsorolt ajánlott sikertényezőket a KAP ST beavatkozási logikájával összhangban kell figyelembe venni,
- mutatók: minden sikertényező méréséhez PMEF mutatót kell hozzárendelni.

A **3. lépéshez** használható egy táblázat, amely az (EU) 2022/1475 rendeletből eredő követelményeket elemzi az adatszolgáltatásra és minőségellenőrzésre vonatkozó rendelkezésekkel kapcsolatban.

A **4. lépésben** a következő megközelítést javasolt alkalmazni a változás mérésére szolgáló adathiányok azonosítására: indikátorok alakulásának mérése, az egyes mutatókra vonatkozó értékelési keretrendszerben felsorolt adatforrások változásra való képességének vizsgálata, adatforrások esetében tulajdonjog figyelembevétele, az elemzés kapcsán az adathiány azonosítása.

KÖTELEZŐ

1. lépésként az előző programozási időszak információs csatornáit kell elemezni, hasznos tanulságok levonása érdekében. Az elemzés során figyelembe kell venni többek között a célközönseget, az információs csatornákat, a célközönsegtől elvárt visszajelzést, az értékelési eredmények közzétételéhez felhasznált erőforrásokat stb.

2. lépésként a lehető legpontosabban kell meghatározni a célokat a KAP ST értékelési eredményeinek kommunikálása és felhasználása kapcsán: elérendő célközöntség, használható információs csatornák, kommunikációban részt vevő szereplők, erőforrások stb.

3. lépésként az előző lépések alapján meg kell határozni egy kommunikációs tervet, azaz az értékelési eredmények kommunikációs stratégiáját, ki lesz felelős a kidolgozásáért, milyen szereplők lesznek bevonva stb.

4. lépésként a kommunikációs tervbe nyomon követési megközelítést kell beépíteni. Célja, hogy az értékelési eredményeket és javaslatokat nyomon lehessen követni.

NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT

A **3. lépéshez** a kommunikációs terv áttekintését biztosító táblázat található:

- Ki – ki a felelős a kommunikációért.
- Kinek – ki a kommunikáció célközönsege.
- Milyen információt – a terjesztendő információ típusa, tartalma.
- Mikor – a folyamat időzítése.
- Hogyan – csatorna vagy mechanizmus.

A **4. lépéshez** javasolt a kommunikációs terv nyomon követése szabványos űrlap használatával.

1. lépés

Az előző programozási időszak információs csatornáinak rövid

2. lépés

Célok kitűzése az értékelési eredményeinek kommunikálása és

3. lépés

Kommunikációs terv meghatározása, szabványok felállítása

4. lépés

Nyomon követési megközelítés meghatározása, eredmények felhasználásának biztosítása

1. lépés

Az ÉT végrehajtásához szükséges erőforrások ismertetése

2. lépés

Technikai segítségnyújtási, kapacitásépítési tevékenységek bemutatása

KÖTELEZŐ

1. lépésként meg kell határozni az ÉT végrehajtásához szükséges erőforrásokat: humán kapacitás, pénzügyi és adminisztratív kapacitás, szakmai kapacitás és IT kapacitás.

2. lépésként be kell mutatni a technikai segítségnyújtási és kapacitásfejlesztési tevékenységeket. A technikai támogatás célja az értékelési (és monitoring) kötelezettségek ellátásához szükséges kapacitás biztosítása.

A **3. lépés** szakmai támogatási és kapacitásfejlesztési igények felmérése a Helyi Akciócsoportok (HACS) körében. A HACS-ok megkérdezése fontos, mert ők felelősek a helyi fejlesztési stratégiák (HFS) értékeléséért.

NEM KÖTELEZŐ, AJÁNLOTT

A **2. lépés** keretében javasolt allépések: az érdekelt felek és a közigazgatás szakmai és kapacitásépítési igényeinek meghatározása, technikai segítségnyújtási és kapacitásfejlesztési tevékenységek azonosítása a rögzített igények alapján, igényazonosító mátrix készítése stb.

A **3. lépéshez** javasolt a HACS-ok számára kapacitásépítési igényelemzés megtervezése.

4. sz. melléklet: Stakeholder interjú kérdéssor

Kérdéscsoport		Előzetesen javasolt interjú kérdések
A. BEAVATKOZÁSOK	A.1	Mely KAP beavatkozások megvalósításában és értékelésében érdekeltek?
	A.2	Mit várnak e KAP beavatkozásoktól elsősorban?
	A.3	Mit várnak e KAP beavatkozások értékelésétől elsősorban?
B. ÉRTÉKELÉSI TÉMÁK	B.1	A hatáskörükben lévő beavatkozások és témák alapján melyek azok, amelyekre jogszabályból, stratégiából, a programból, vagy egyéb előírásból fakadóan szükséges értékelést indítani?
	B.2	Van olyan a korábban készült (tematikus) értékelések között, amelyet különösen hasznosnak tartanának folytatni vagy kiegészíteni?
	B.3	Az előzőken túlmenően milyen egyéb témában lenne még hasznos értékelést indítani?
C. ÉRTÉKELÉSI KÉRDÉSEK	C.1	Milyen szempontokat szeretnének értékeltetni? (pl.: mennyire relevánsak, eredményesek, hatékonyak, milyen a hozzáadott értékük, milyen fenntarthatók stb.)
	C.2	Korábbi tapasztalataik szerint melyek azok a kulcselemek, amelyekre oda kell figyelni a KAP értékelések során, mivel befolyásolják az értékelés sikerét?
	C.3	Melyek a legfontosabb értékelési kérdések, amelyekre választ várnak az egyes témák értékeléseitől?
	C.4	Mely természetes mutatók segítségével tartják a legjobban kommunikálhatónak az egyes beavatkozások eredményeit?
	C.5	Milyen egyéb értékelési igényeik vannak a KAP beavatkozások értékelései kapcsán?
D. ADATOK	D.1	Milyen adatok felett rendelkeznek, amelyek az értékelési kérdések megválaszolását szolgálhatják?
	D.2	Hogyan lehetséges ezen adatok értékelési célú felhasználása, van-e ennek jogi vagy egyéb akadálya?
	D.3	Van-e olyan adat, amellyel nem rendelkezik és amelyet kritikusnak tart az értékelések szempontjából?
E. KOORDINÁCIÓ	E.1	Van-e olyan elvárás Önökkel szemben, melynek teljesítését egy adott időpontra rendelkezésre álló értékelés érdekében segíteni tudna? Mely témában és mikorra kellene ennek elkészülnie?
	E.2	Milyen szerepet fog az Önök szervezete tervezetten betölteni az értékelésekben?
	E.3	Mely más OP-kkal, fejlesztési és támogatási programokkal vizsgálnának kapcsolódást, szinergiát és milyen tématerületen vagy szempontok mentén?
F. KAPACITÁS	F.1	Hogyan jellemezné a szervezete meglévő értékelési kapacitását (tapasztalat, humán erőforrás, informatikai támogatás stb.)?
	F.2	Korábbi értékelési tapasztalatai alapján lát-e olyan, értékeléshez kapcsolódó feladatot, melynek ellátásában (további) külső támogatásra lenne szüksége?
	F.3	Vannak-e konkrét kapacitásfejlesztési igényeik a későbbi KAP értékelésekben történő eredményes részvétel érdekében?